

Hesu Cristo rehegwa dhe'ẽ porã João remimombe'ukwe o evangelho de João

Hesu Cristo Nhandejáry reko kwaa ukaha voi

¹ Ko'yvy nhepyrũ e'ỹ vyteri ramo, oiko-ma va'ekwe Nhandejáry reko kwaa ukaha. Upe heko kwaa ukaha Nhandejáry ndive oiko. Upe heko kwaa ukaha Nhandejáry va'e ave voi ko. ² Ko'yvy nhepyrũ e'ỹ vyteri ramo, ha'e oiko va'ekwe Nhandejáry ndive. ³ Entéro mba'e rereko kwaaharã voi ha'e oiko va'ekwe. Ojapo e'ỹ ramo mba'eve ndoikói. Ha'e anho mba'e apoharã oiko. ⁴ Ha'e nhane moingoharã voi. Nhane moingo rire, nhande py'a-py nhande resape va'e-rami nhane mo'arandu porã va'ekwe.*

⁵ Pytũ-my oiko vérami va'e-pe ohesape. Ha ndaipóri imbogweharã.*

⁶ Ha upéi katu ojekwaa va'ekwe kwimba'e héry va'e João. Ha'e Nhandejáry remimoĩ omombe'u hagwã.* ⁷ Ojekwaa ou-vy João anhetegwa mombe'uharã, hembixagwe hemiendukwe mombe'uharã ave. He'i João: “Nhande resapeha va'e ko upe va'e nhane mo'arandu-vy” he'i ou-vy Nhandejáry reko kwaa ukaha-rehe. Ou omombe'u ogwerovia uka porã porã hagwã enterove va'e-pe. ⁸ Ha João katu ndaha'úi nhande resape teecharã.

* **1:4** Gn 1.1; Jo 1.14; 10.30; 17.5; Hb 1.2-3; Ap 19.13 * **1:5** Jo 8.12; 1 Jo 1.5 * **1:6** Mt 3.1; Mc 1.4; Lc 3.1-2

Nhande resapeharã mombe'uharã ae ojekwaa ou-vy. ⁹ Ha upe Nhandejáry reko kwaa ukaha katu nhande resape teharã va'e voi. Upe ramo ogwahẽ-ma va'ekwe nhande-vy ou-vy ko yvy ári upe heko kwaa ukaha. Peteĩ teĩ nhande resapepa hagwã nhane mo'arandu-vy ou va'ekwe. Ha'e nhande resape teharã va'e voi.

¹⁰ Ha'e oiko va'ekwe nhane pa'ũ-rupi. Nhande kwéry-pe nhane moingo ramo jepe va'ekwe, ndajaikwaáiry joty va'ekwe voi íxupe. ¹¹ Ogwahẽ ou-vy ramo jepe va'ekwe gwe'ýi kwéry retã-my, ndogwero'vy'áiry joty íxupe. Ombojevy ae íxupe he'ýi judeu kwéry va'e. ¹² Ha inhe'ẽ renduha-pe gwive he'i: “Eiko katu xe nhe'ẽ-py Nhandejáry ra'y ramo” he'i peteĩ teĩ-me. Ojerovia héry-rehe va'e-pe gwive: “Eiko katu Nhandejáry ra'y ramo” he'i.

¹³ Jaiko ramo nhande sy-gwi, ndajaikói vyteri Nhandejáry ra'y ramo. Jaiko ramo nhande ru gwa'yryrã oipota-gwi, ndajaikói vyteri Nhandejáry ra'y ramo. Ojereropyahu nhande rekoha rire ae, oiko Nhande Ru tee ramo Nhandejáry. Nhandejáry ra'y ramo jaiko. Teko rei remimbota-rupi ndajaikói Nhandejáry ra'y ramo. Nhandejáry remimbota-rupi ae jaiko Nhandejáry ra'y ramo.*

¹⁴ Ha Nhandejáry reko kwaa ukaha nhande rete poru-ma va'ekwe. Nhande-rami oiko-ma va'ekwe. Nhane pa'ũ-rupima oiko. Oroma'ẽ ma'ẽ va'ekwe hese. Ore resa-rupi oiko va'e. Hekoha porã tee va'e ra'e. Orohexa porã ramo: “Ha'eixagwa ndaipóri” oro'e hese. “Nhande Ru

* **1:13** Rm 8.14-17; Gl 3.26; Ef 1.5

ra'y tee ha'e anho oiko va'e rekoha-rami voi upéa” oro'e orohexa-vy. Ha'e nhande rereko porã porã meme va'ety nhande rexakwaa rei-vy. Ha'e anhetegwa meme va'e mombe'uha ave.*

¹⁵ Ha João katu omombe'u va'ekwe hesegwa. He'i:

—Upe va'e xe remimombe'ukwe kuri, he'i. — Ha'e kuri hese amombe'u-vy, “Ha'e ipyahuve ramo jepe xéhegwi, xe renondegwa joty” ha'e hese. “Upe va'e onhemboeteve va'e xéhegwi, hi'aranduve va'e xéhegwi. Xe rekove e'ÿ ramo vyteri, ha'e oiko va'ekwe yváy-py” ha'e kuri hese amombe'u-vy, he'i va'ekwe omombe'u-vy onhe'ẽ hatã-vy.

¹⁶ Ha ha'e katu ojehegwigwa-py nhande rovasapa porã rei kuri. Iporãve rãve va'e-py nhande rexakwaa rei oiko-vy. ¹⁷ Yma va'ekwe omombe'u nhande-vy va'ekwe tekoharã myamyri Moisés omombe'u va'ekwe. Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u nhane rekoharã. Ha upéi katu Hesu Cristo nhande rovasa kuri nhande rexakwaa rei-vy. Anhetegwa tee va'e omombe'u kuri nhande-vy. ¹⁸ Ha Nhandejáry katu nhane rembiexa e'ÿ va'e voi. Ha ta'yry katu peteimi oiko va'e, Nhandejáry rembiayhu tee va'e voi, oikwaa uka nhande-vy Nhandejáry rehegwa.

*João oikwaa uka Hesu Cristo rehegwa
(Mt 3.1-12; Mc 1.1-8; Lc 3.1-18)*

* **1:14** Fp 2.7-8; Cl 2.9

19 Ha judeu ruvixa kwéry katu ombou va'ekwe João renda-py Jerusalém pygwa ombou. Hemimbou pa'i levita héry va'e ave. Ogwahẽ ramo ha'epy, oporandu João-pe:

—Mbava'e tipo ere ndéjehe? he'i íxupe.

20 Ha João katu omombe'upa Hesu Cristo re-hegwa nhe'ẽ. “Mbava'e tipo ere ndéjehe?” he'i ramo íxupe, nokirirĩry omombe'upa voi:

—Xe ndaha'éi Cristo. Xe katu nhane resende ouvy va'erã e'ỹ va'e voi. Pene remiha'arõ e'ỹ xe, he'i ójehe íxupe kwéry.

21 Upe-ma ramo Jerusalém-gwi ou va'ekwe oporandu jevy íxupe:

—Aipo ramo, mbava'e tipo eremombe'u ndeje-hegwigwa? he'i íxupe. —Nde Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety héry va'e Elias ymagware remimoherakwãkwe pa nde ra'e? he'i oporandu íxupe.

Ha João katu he'i:

—Upe va'e e'ỹ ave xe, he'i íxupe kwéry.

Upéi oporandu jevy íxupe hikwái:

—Nde Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety nhane remiha'arõ va'e ymagware remimoherakwãkwe pa nde ra'e, he'i íxupe.

—Ndaha'éiry. Upéa e'ỹ ave xe, he'i íxupe kwéry.

22 —Aipo ramo, mbava'e tipo eremombe'u ndeje-hegwigwa? he'i íxupe. —Emombe'u katu orevy orogweraha hagwã ne nhe'ẽgwe ore mbouharepe, he'i. —Mbava'e tipo ere ndéjehe? he'i íxupe hikwái.

23 Upéixa he'i-ma ramo, ha'e oiporu yma gware nhe'ẽ. Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety héry va'e Isaías nhe'ẽ oiporu oikwaa uka hagwã mba'éixa hembapo:

—Xe ko tekваты e'ỹ-my gwĩ ou va'e-pe anhe'ẽ hatã va'e: “Pemoatyrõ katu Nhandejáry raperã” ha'e va'e voi kente kwéry-pe. Amombe'u íxupe tape ramigwarã-rami ambojehesa rerova uka hagwã hese, he'i ójehe oporandu va'e-pe.*

²⁴ Upe ramo he'i íxupe hikwái. Upéa onhembou va'ekwe fariseu kwéry va'e he'i:

²⁵ —Aipo ramo mbava'e-gwi po ereporomongarai ereiko-vy? he'i íxupe. —Cristo ou va'erã e'ỹ nde. Elias héry va'e e'ỹ ave nde. Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety, nhane remiha'arõ va'e e'ỹ ave nde. Upéa-gwi ma'erã po ereporomongarai ereiko-vy? he'i oporandu íxupe.

²⁶ Upe ramo he'i:

—Xe, he'i —y-py mante aporomongarai va'e. Ha pene pa'ũ-my katu oĩ peikwaa e'ỹ va'e. ²⁷ Ha'e ipyahuve ramo jepe xéhegwi, xe rekove e'ỹ ramo, oiko va'ekwe yváy-py, he'i. —Amboete eterei íxupe. Upéa-gwi, xe mirĩve-gwi, xe atĩ-gwi ave, ni hembigwái ramo jepe ndikatúi aiko, he'i íxupe kwéry oporandu va'e-pe.

²⁸ Upéixa oporandu randu ojóupe Betânia tetã-my, Jordão ysyry rovái. João oporomongarai ha-py onhomongeta hikwái.

Nhandejáry gwigwa ovexa ra'y ijukapyrã ramigwa voi Hesu

²⁹ Iko'ẽmba-ma ramo ohexa Hesu-pe ogwahẽ ou-vy ramo henda-py. Ohexa ramo, he'i íxupe:

—Upe va'e ko Nhandejáry gwigwa ovexa ra'y ijukapyrã ramigwa ou upéa. Nhane rembiapo vaikwe omboyke va'erã nhandéhegwi, he'i hese.

* 1:23 Is 40.3

³⁰ —Upe va'e xe remimombe'u kuri, “Xe rapykwerigwa jepe ha'e. Xe aiko e'ỹ ramo, oiko-ma voi ha'e. Upe va'e onhemboeteve va'e xéhegwi. Xe aiko e'ỹ ramo, oiko-ma voi va'ekwe ha'e” ha'e kuri hese amombe'u-vy. ³¹ Xejéhegwi rei ramo ndahexa kwaái hese hekoha. Ha Nhandejáry nhe'ẽ-py xe agwahẽ va'ekwe aju-vy aporomongarai haggwã y-py. Ojehexa uka haggwã myamyri Israel remiarirõ kwéry-pe upe nhane remiha'arõ va'e aporomongarai aiko-vy, he'i Hesu-rehe.

³²⁻³³ Upéi João omombe'u gwembiexagwe, gwemiendukwe omombe'u ave:

—Upe va'e, nhane remiha'arõ va'e ahexa ramo jepe, xejéhegwi rei ramo ndahexa kwaái hese hekoha. Nhandejáry oikwaa uka ramo xe-vy ae, aikwaa-ma hekoha. He'i va'ekwe xe-vy Nhandejáry: “Eporomongarai katu y-py” he'i. Upéi he'i jevy: “Erehexa-ta Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ogwejy ou-vy ramo pykasu-rami. Ogwapy hese oĩ-vy ramo erehexa-ta ave. Upe va'e hese ogwejy va'erã voi omoingo va'erã pende py'a-py Nhe'ẽ Marangatu tee va'e-pe” he'i kuri xe-vy Nhandejáry. Ha upe rire katu ahexa Nhe'ẽ Marangatu tee va'e-pe pykasu-rami ogwejy ou-vy ramo. Yváy-gwi ogwejy ogwapy hese. Upe va'e ahexa voi. ³⁴ Ahexapa-ma voi. Upéa-gwi amombe'u peẽ-my ahexa va'ekwe. Upe va'e katu Nhandejáry ra'y voi, he'i João omombe'u-vy.*

³⁵ Iko'ẽ jevy-ma ramo, João onhembo'y jevy oĩ-vy mokõi hemimbo'e ndive. ³⁶ Ha Hesu katu ohasa oho-vy. Ohexa ramo Hesu-pe:

* **1:34** Mt 3.13-17; Mc 1.9-11; Lc 3.21-22

—Upe va'e ko Nhandejáry gwigwa ovexa ra'y ijukapyrã ramigwa upéa, he'i Hesu-rehe.

³⁷ Ha mokõi hemimbo'e katu ohendu ramo inhe'ê, oho Hesu ³⁸ Ha Hesu ojeapa hese ohexa ou ramo gwapykwéri:

—Mbava'e tipo ereipota? he'i mokõive va'e-pe.

—Kipy tipo ereiko va'e nde, porombo'eháry? he'i Hesu-pe.

³⁹ —Peju katu pehexa, he'i íxupe.

Upe-ma ramo oho ohexa oiko ha-py. Ka'arugwasu-ma. Upéa-gwi opyta Hesu ndive. Ka'aru ete peve indive opyta.

⁴⁰ Upe mokõi va'e ohendu rire João nhe'ê oho ra'e Hesu rapykwéri. Peteĩ héry va'e André. Ha'e Simão Pedro ryvy va'e. ⁴¹ Pya'e oho gwyke'ýry reka-vy. Otopa rire he'i íxupe:

—Orotopa-ma Messias héry va'e, he'i íxupe. Cristo nhane remiha'arõ va'e-pe he'i Messias.

⁴² Ogweru gwyke'ýry-pe Hesu renda-py. Og-wahẽ rire, ohexa katu katu íxupe Hesu:

—Nde katu João ra'y. Nde réry Simão. Ha ahkoviarõ-ta nde réry. Erenhehenói-ta Cefas-py, he'i tyke'ýry-pe.

Ha inhe'ê ambue-py ohenói Pedro-pe. Pedro he'ise ita.

“Eju xe moirũ katu” he'i Filipe-pe Hesu

⁴³ Iko'ẽ jevy-ma ramo:

—Jaha katu Galiléia vyv-koty, he'i Hesu.

Upéi otopa Filipe-pe:

—Eju, xe moirũ katu, he'i íxupe.

⁴⁴ Ha Filipe katu Betsaida tetã mygwa. André tyke'ýry ndive upe tetã mygwa ave.

⁴⁵ Ha upéi katu Filipe oho otopa Natanael-pe. Ha omombe'u íxupe:

—Orotopa-ma voi José ra'y Hesu-pe, Nazaré pygwa va'e. Upe va'e-rehe yma ohai va'ekwe kwatia-rehe Moisés amyří, nhane rekorã omombe'u jave nhande kwéry-pe. Ohai va'ekwe hese myamyří Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety kwéry ave, he'i Natanael-pe.

⁴⁶ —“Nazaré pygwa” ere kuri xe-vy, he'i. —Upéa tetã-gwi xe ndaikwaái osẽ porã va'e, he'i Filipe-pe imombe'u-vy.

—Nde katu eju terehexa, he'i Natanael-pe.

⁴⁷ Upéi Hesu ohexa Natanael-pe ogwahẽ ou-vy ramo henda-py:

—Upéa ko Israel re'ýi tee va'e. Nhane mbotavy e'ỹ va'e voi, he'i hese.

⁴⁸ Ohendu ramo inhe'ẽ, he'i:

—Mba'éixa po xe kwaa? he'i Hesu-pe.

—Eregwapy ereĩ-vy ramo vyteri figo máta gwy-py, orohexa-ma voi. Orohexa-ma voi kuri eregwapy ramo ha upe rire katu ne renói-ma Filipe, he'i Natanael-pe Hesu.

⁴⁹ —Nde katu Nhandejáry ra'y tee voi, porombo'eháry. Myamyří Israel remiarirõ ruvixagwasu ave nde, he'i Hesu-pe.

⁵⁰ Upe-ma ramo Hesu he'i íxupe:

—Ha'e-ma kuri nde-vy, “Eregwapy ereĩ-vy ramo figo máta gwy-py orohexa-ma” ha'e nde-vy. Upe va'e-gwi mante xe rerovia-ma tipo? he'i. —Ha ko'ánga katu tuvixa mba'e va'e erehexa va'erã iporãve va'e ave, he'i Natanael-pe Hesu.

⁵¹ Upéi he'i upe-py oĩ va'e-pe gwive:

—Anhetegwa va'e amombe'u-ta peẽ-my. Pehexa va'erã ojekwaa ramo yváy-py, Nhandejáry rembigwái ojeupi ramo xéhegwi. Ogwejy jevy ou-vy ramo ave xe renda-py pehexa va'erã. Pehexa ramo, pehexa kwaa va'erã xe-rehe. “Ha'e ko Nhande Ryke'y tee va'e voi nipo ra'e” peje va'erã xe-rehe, he'i íxupe kwéry Hesu.

2

Omenda-ma omenda va'erã

¹ Mokõi áry rire omenda-ta Hesu re'ýi omenda va'erã. Caná tetã-my omenda-tama. Upe Caná Galiléia yvy pygwa. Upe-py omenda ha-py Hesu sy oĩ ave. ² Onhehenói Hesu oho hagwã gwe'ýi menda hagwã-py:

—Eju katu, he'i. —Ne remimbo'e kwéry ndive eju katu, he'i íxupe.

Upe-ma ramo ohopa hikwái omenda va'erã ha-py. ³ Upéi katu omendaha óra ndoikovéi-ma uva rykwere. Ho'upa-ma ra'e hikwái. Opa ramo, oho Hesu ha-py isy:

—Ndogwerekovéi-ma uva rykwere, he'i omombe'u-vy.

⁴ —Ma'erã tipo eremombe'u xe-vy xe rembiaporã, he'i osy-pe. —Hi'óra-pyma voi xe xe rembiapo-ma va'erã, he'i osy-pe.

⁵ Upéi he'i hembigwái kwéry-pe isy:

—Peẽ-my he'i va'erã gwive pejapo katu, he'i.

⁶ Upe-py oĩ seis y ryrugwasu. Ita gwigwa ijapopyre y ryru. Ojoha'e-rami meme. Hynyhẽ ramo, peteĩ teĩ ogwereco oitenta litro para'e, cem

litro para'e ogwereco. Upe y ryrü-gwi judeu kwéry reko-rupi ogwenohẽ va'e y onhemopotĩ hagwã.

⁷ Ha upéi katu Hesu he'i íxupe kwéry:

—Pemohynhẽ katu upe y ryrü y-gwi, he'i hem-bigwái kwéry-pe.

Omohynhẽmba-ma. Ijuru gwive omoĩ omohynhẽ-vy.

⁸ Upéi he'i íxupe kwéry:

—Áy pejara mixĩ mixĩ peraha temi'urã rerojaha-pe otantea hagwã, he'i. Upe-ma ramo ojara ogweraha. ⁹ Upéi pe huvixa otantea hembierukwe. Y omondo ra'e uva rykwere ramo. Hesu nhe'ẽ-py y ojere uva rykwere ramo ra'e. Otantea ramo ohendu:

—Uva rykwere tee va'e, he'i ho'u-vy. — Kigwigwa po ojara ra'e? he'i.

Ndoikwaái. Ha ijarahare ae oikwaa voi. Upéa-gwi pe huvixa ohenói ou hagwã omenda va'erã-pe. Osapukái ou hagwã:

—Eju katu a-py, he'i íxupe.

¹⁰ Ogwahẽ ramo, he'i íxupe:

—Nhande kwéry uva rykwere tenonde nhame'ẽ va'e iporãve. Upe rire katu heta ho'u rire nhane remienoigwe, nhame'ẽ jevy va'e naiporãvéi-ma, he'i. —Ha nde katu nderejapo kwaáiry upéixa. Iporãve va'e eremoĩ ngatu-ma. Ko'ánga ete peve eremoĩ ngatu, he'i omenda va'erã-pe.

¹¹ Upéixa onhepyrũ Hesu heroviapyrã-rupi hembiapo porã. Caná, Galiléia tetã-my hembiapo porã. Ohexa uka gwemimbo'e kwéry-pe gwekoha porãha. Ohexa kwaa ramo hese hekoha porã, ojerovia-ma hese hikwái.

¹² Upe rire oho Hesu Cafarnaum tetã-my. Omoirũ íxupe isy, tyvy kwéry hemimbo'e kwéry ave. Upe-py ndahi'aréiry opyta hikwái.

*Hesu oho oike Nhandejáry róga kakwaa-py
(Mt 21.12-13; Mc 11.15-17; Lc 19.45-46)*

¹³ Ha upéi katu hi'agwĩ-ma ogwahẽ haggwã aretegwasu áry héry va'e páscoa. Judeu kwéry remimboete upe arete. Upe-ma ramo Hesu oho Jerusalém tetã-my.* ¹⁴ Nhandejáry róga kakwaa-py oike ramo, otopa heta oma'e vende va'e. Upe-py oĩ vaka vendeha ovexa vendeha pykasu vendeha ave. Upe-py ogwapy oĩ-vy plata kambiaha. Okambiaseha-pe okambia. ¹⁵ Upe-ma ramo Hesu omosã ombopi haggwã. Omosẽmba Nhandejáry róga-gwi ovexa reheve. Vaka reheve omosẽmba íxupe kwéry imondo-vy. Ombohekovia va'e apyka ombovayva. Ombojerepa. Iplata oitypa yvy-py. Omosarambipa iplata. ¹⁶ Ha pykasu járy-pe katu he'i:

—Penohẽmba katu pykasu peraha-vy ko'a-gwi, he'i ijáry-pe. —Ani pereko teĩ xe Ru róga gwy-py pevende va'erã, imondopa haggwã he'i íxupe.

¹⁷ Upe va'e ohexa ramo, imandu'a hemimbo'e kwéry Nhandejáry kwatia nhe'ẽ-rehe oĩ va'e-rehe: “Xe rakate'ỹ eterei nde róga-rehe. Upéa-gwi xe juka va'erã”* he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ Hesu-rehe.

¹⁸ Ha judeu ruvixa kwéry katu ogwahẽ ou-vy iha-py:

* 2:13 Êx 12.1-27 * 2:17 Sl 69.9

—Kiva'e nhe'ẽ-py erejapo-ma upéa? he'i íxupe.
—Ejapo katu tuvixa mba'e oroikwaa hagwã Nhandejáry nhe'ẽ-py para'e erejapo hagwe, ne nhe'ẽ-py para'e, he'i íxupe judeu ruvixa kwéry.

¹⁹ —Néi, ajapo-ta. Pemboai ramo ko óga, mbohapy áry rire amopu'ã jevy arã, he'i judeu ruvixa kwéry-pe.

Ha ndoikwaáiry inhe'ẽ hikwái.

²⁰ —Imopu'ã hagwe Nhandejáry róga kakwaa quarenta e seis ro'y-ma ojapo, he'i íxupe. —Ma'erã ere kuri ore-vy, “Amopu'ã jevy-ta mbohapy áry rire” he'i oporandu-vy íxupe judeu ruvixa kwéry.

²¹ Ha, “ko óga” he'i ramo, nde'íry óga tee-rehe. Gwete-rehe ae he'i Hesu. ²² Upéa ohendu-ma ramo, ndoikwaáiry Hesu nhe'ẽ hemimbo'e kwéry. Ha omano rire onhemoingove jevy ramo katu, imandu'a hemimbo'e kwéry inhe'ẽgwe-rehe. Imandu'a ramo, ogwerovia-ma Nhandejáry kwatia nhe'ẽ. Hesu nhe'ẽgwe ogwerovia-ma ave.

Nhande py'apóry oikwaapa Hesu (Jo 5.41)

²³ Oiko jave aretegwasu héry va'e páscoa, oĩ Hesu Jerusalém-my. Heta hembiaipo porã voi herovi-apyrã-rupi. Upe-ma ramo Hesu rembiaipo ohexama ramo, heta oĩ ojerovia va'e hese:

—Jajerovia-ma hese. Hesu réry-rehe jajerovia-ma, he'i hese hikwái.

²⁴ Ha Hesu katu ndojeroviái vyteri hese kwéry. Ndojerovia teí vyteri ojeheha-gwi oikwaa voi. Upéa-gwi ndojeroviái vyteri hese kwéry.

²⁵ Nhande kwéry-pe peteĩ teĩ nhande kwaa porã-ma voi. Avave omombe'u e'ỹ reheve íxupe, nhande

rekoha ohexa kwaapa-ma voi nhande-rehe. Oikwaapa voi nhande py'a-py oĩ va'e. Nhande py'apóry oikwaapa voi. Ndaipóri íxugwi okanhy va'e.

3

Peteĩ mburuvixa onhomongeta Hesu ndive

¹⁻² Ha upéi katu ogwahẽ ou-vy Hesu ha-py mburuvixa héry va'e Nicodemos. Pyhare-ma ou. Upe va'e fariseu kwéry va'e. Judeu kwéry ruvixa ave. Ogwahẽ rire he'i Hesu-pe:

—Avave onhe'ẽ-py rei nahembiapo porãiry ne rembiapoha-rami, porombo'eháry. Nhandejáry nhe'ẽ-py ae hembiapo porã arã ne rembiapo porãha-rami. Upéa-gwi ne mbou-ma nipo ra'e Nhandejáry ore mbo'e hagwã, he'i Hesu-pe.

³ Upe ramo Hesu he'i íxupe:

—Ejeapysaka porã katu. Anhetegwa va'e amombe'u-ta nde-vy. Ndikatúí avave ojohu Nhandejáry-pe gwuvixarã. Onhembopyahu jevy ramo ae oikwaa va'erã, he'i mburuvixa-pe.

⁴ Ha mburuvixa he'i íxupe:

—Mba'éixa po nhanhembopyahu-ta nhande tuja ramo? he'i. —Ndikatuvéi-ma jaike nhande sy rye py-py jaiko jevy hagwã, he'i íxupe mburuvixa.

⁵ He'i jevy mburuvixa-pe:

—Ejeapysaka porã katu. Anhetegwa va'e amombe'u-ta nde-vy, he'i. —Ojéhegwi rei avave nomoirũ mo'ãi Nhandejáry-pe gwuvixarã. Onhemopotĩ rire, onhembopyahu jevy-ma rire Nhe'ẽ Marangatu tee va'e oiko-magwi ipy'a-py ae, ojohu va'erã íxupe, he'i. ⁶ —Jaiko ramo nhande sy-gwi jaiko rei. Ha nhanhembopyahu jevy

ramo katu, Nhe'ẽ Marangatu tee va'e-rupi jaiko va'erã. ⁷ Ha'e kuri nde-vy, “Nhandejáry oipota erenhembopyahu jevy” ha'e nde-vy. Ma'erã po erepondera xe nhe'ẽ-rehe? he'i. ⁸ —Oho yvytu. Ohose ha-koty rei oho. Nhahendu ou ramo hyapu va'e. Nhahendu ramo jepe, ndajaikwaái joty ki-gwi po ou. Ki-koty po iho hagwã ndajaikwaáiry ave. Upéixa ete voi Nhe'ẽ Marangatu tee va'e-rupi nhandembopyahu jevy va'e gwive. Yvytu-rami rei ou Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Ndajaikwaái ki-gwi po ou. Ki-koty po iho hagwã ndajaikwaái ave, he'i upe mburuvixa-pe.

⁹ —Mba'éixa po oiko upéa? he'i Hesu-pe.

¹⁰ —Nde ko Israel remiarirõre judeu kwéry mbo'eháry voi. Imbo'eháry jepe, ndereikwaái joty voi xe nhe'ẽ. Ne arandu teĩ, he'i. ¹¹ —Amombe'u-ta nde-vy anhetegwa va'e. Oroikwaa-gwi oronhe'ẽ va'e. Oromombe'u va'e ore rembiexagwe. Ha ndaperoviái voi joty ore nhe'ẽ, he'i íxupe Hesu. ¹² —Ndaxe reroviáiry-ma kuri amombe'u ramo peẽ-my yvy arigwa rehegwa. Aipo ramo, mba'éixa po xe rerovia-ta amombe'u ramo peẽ-my yváy pygwa rehegwa? ¹³ Upéa rehegwa avave ndoikwaái yváy-py ndojeupíry-gwi oho-vy. Ha xe ae katu Nhande Ryke'y tee va'e aiko upe-py. Upe-gwi aju kuri. Upéa-gwi xe aikwaa voi upéa rehegwa, he'i mburuvixa-pe.

¹⁴ —Amombe'u-ta nde-vy myamyrĩ Moisés re-hegwa nhe'ẽ. Yma va'ekwe Moisés ohupi va'ekwe mbói ra'anga imoĩ-vy yvate yvyra-rehe. Tekwaty e'ỹ-my oiko jave ohupi va'ekwe. Upéixa voi Nhandejáry nhe'ẽ-py xe rupi-ta. Xe Nhande Ryke'y

tee va'e-pe xe rupi-ta yvyra-rehe.* 15 Xe moĩ-ta kurusugwasu-rehe entéro ojerovia va'erã gwive xe-rehe oiko porã meme ete hagwã Nhandejáry ndive. Opa e'ỹ va'erã voi, he'i mburuvixa-pe.

16 —Nhande kwéry va'e-pe nhande rayhu tee rei-ma va'ekwe Nhandejáry. Upéa-gwi nhande rayhu-gwi, ombou ime'ẽ-vy va'ekwe nhande-vy gwa'ýry ha'e anho oiko va'e. Upéixa ramo jajerovia va'e gwive hese, nanhane mondói va'erã mombyry ojéhegwi. Jaiko meme ete va'erã ae Nhandejáry ndive. Japave e'ỹ reheve jaikove joty va'erã voi.* 17 Nhande kwéry va'e-pe ombou va'ekwe gwa'ýry. Nomboúi íxupe nhane mbohasa asy hagwã. “Pene rembiapo vai ko” nde'íry nhande-vy ou-vy. Ombou rei ae va'ekwe nhande kwéry va'e-pe. Nhande resendeharã rei ombou va'ekwe.

18 —Upéixa ramo jajerovia va'e gwive hese nhasẽ rei-ma nhane monhe'ẽ e'ỹ reheve. Ha jajerovia e'ỹ va'e gwive hese katu nhane mbohasa asy hagwã-ma voi. Ndajajeroviái-gwi Nhandejáry ra'y réry anho-rehe, nhane mbohasa asy va'erã. 19 Ogwahẽ-ma va'ekwe ou-vy ko yvy ári nhande py'apy-py nhande resapeharã. Ha hembiaapo vai va'e gwive katu ndojohu porã nhande resapeha. Pytũ ae ha'e kwéry ojohu porã va'ekwe. Upéa-gwi Nhandejáry, “Ambohasa asy va'erã” he'i imandu'a hese kwéry ombohasa asy hagwã. 20 Ha hembiaapo vai va'e gwive ndaija'éi nhande resape va'e-rehe. Ndoipotái ojekwaa hembiaapo vaikwe. Upéa-gwi ndohói nhande resape va'e ha-py. Hembiaapo

* **3:14** Nm 21.9 * **3:16** Jo 3.36; 6.40; 11.25-26; 20.31; Rm 5.8; 1 Jo 5.11-12

vaikwe ojekwaa hagwã-my ndohoséiry voi. ²¹ Ha anhetegwa ojapo va'e gwive hembaliapo ojekwaa porã hagwã-my oho va'e. Upe-py oho entéro ohexa porã hagwã hembaliapo porãkwe. “Nhandejáry reko-rupi hembaliapo porã” oipota he'i ójehe, he'i pe mburuvixa-pe Hesu.

João omombe'u Hesu rehegwa, ojehegwa omombe'u ave

²² Onhomongeta rire mburuvixa ndive, oho oje'ói-vy Hesu hemimbo'e kwéry ndive Judéia yvypy. Upe-py hendive kwéry opyta oporomongarai uka oiko-vy. ²³ Upe jave João oporomongarai oiko-vy ave. Enom tetã-my Salim ypy-py oporomongarai. Upe-py heta oĩ y. Heta oĩ va'e henda-py oje'ói. Onhemongarai uka-vy oje'ói. ²⁴ Oĩ e'ỹ ngatu preso omongarai joty entéro va'e-pe.

²⁵ Ha upéi katu onhonhe'ẽ mbojevvy jevvy-ma João remimbo'e kwéry judeu kwéry va'e ndive:

—Nhanhemongarai hagwã a-rami tekoha, he'i.

—Ndaha'úi. Ndaikoséi nde reko-rupi. A-rami ae aikose, he'i outro.

Nohenduséi onhonhe'ẽ.

²⁶ Upe-ma ramo oje'oipa João renda-py:

—Naiporãi voi, porombo'eháry, he'i João-pe hikwái. —Oĩ va'ekwe kwimba'e ne ndive Jordão ysyry rovái. Hese-gwa eremombe'u va'ekwe. Ha ko'ánga katu ogwahẽ ko'a-py upe va'e. Oporomongarai ko oiko-vy ko'a-py ave. Enterove ete oho henda-py, he'i íxupe hikwái.

²⁷ Ha João he'i:

—Nhande-vy Nhandejáry remime'ẽgwe mante jareko, he'i. ²⁸ —Ha'e kuri hese: “Xe ko ndaha'úi

Cristo héry va'e. Pene remira'arõ e'ỹ xe. Cristo renonde-rupi mante xe mbou-ma” ha'e hese. Pehendu-ma voi xe nhe'ẽ anhemombe'u ramo, he'i.

²⁹Upéi omombe'u íxupe kwéry peteĩ nhe'ẽ.

—Kunha-rehe nhamenda-tama ramo, nhane rembirekorã voi pe kunha. Ndaha'úi nhane irũ rembirekorã. Ha nhane irũ katu, nomendái ramo jepe, ovy'a joty. Nhande ayvu ohendu ramo, ogwerojoty joty nhande ayvu. Upéixa ete xe avy'a Hesu-rehe. Heta ojehesa rerova kuri hese oiko-vy. Ha xe irũ katu ndahetái. Ndahetái ramo jepe, xe avy'a joty Hesu-rehe. Xe avy'a eterei ko'ánga, he'i ójehe. ³⁰—Nhandejáry nhe'ẽ-py ha'e onhembotuvixave xave oho-vy va'erã. Ha xe katu aiko kiririve rive aiko-vy va'erã, he'i ójehe João.

Yváy-gwi ogwejy va'ekwe

³¹Yváy-gwi ogwejy va'ekwe entéro va'e-gwi heko porãve va'e. Ha yvy pygwa katu oiko rei yvy ári ojehegwigwa mante omombe'u. Ha yváy gwigwa ou va'ekwe katu enterove va'e-gwi hekoha porãve va'e. ³²Ha'e omombe'u gwembixagwe ha gwemiendukwe mate. Ha avave joty ndogweroiái joty íxupe. ³³Inhe'ẽ ogwerovia va'e ae: “Nhandejáry ijapu e'ỹ va'e. Anhetegwa voíte omombe'u va'e ae” he'i ete hese. ³⁴Ha'e ko Nhandejáry remimbou va'e. Nhandejáry nhe'ẽ tee omombe'u va'e voi. Ha Nhandejáry katu nahakate'ỹiry ime'ẽ-vy íxupe Nhe'ẽ Marangatú tee va'e. Ome'ẽ me'ẽ rei íxupe. Upéa-gwi ha'e Nhandejáry nhe'ẽ tee omombe'u va'e voi. ³⁵Ha Nhandejáry katu Nhande Ru va'e ohayhu va'e gwa'ýry. Enterove va'e járy-ma voi oiko ta'ýry. ³⁶Jajerovia

ramo Nhandejáry ra'y-rehe, jaiko-ma opa e'ỹ re-heve va'erã Nhandejáry ndive. Ha nhahendu e'ỹ ramo katu inhe'ê, ndajaiko mo'ávêi-ma va'erã Nhandejáry ndive. Ha'e nhande rereko asy va'erã.

4

Hesu onhomongeta kunha Samaria pygwa ndive

¹⁻³Upe ramo omombe'u fariseu kwéry-pe:

—Are-ma omoirũ heta João-pe. Ha ko'ánga katu hetave Hesu-rehe ojehesa rerovapa. Hesu-pe háma omoirũ heta. Omongarai-ma íxupe kwéry Hesu gwemimbo'erã, he'i omombe'u-vy.

Upéa oikwaa-ma ramo, osẽ oho-vy Hesu Judéia yvy-gwi. Oho jevy Galiléia yvy-koty. Ha Hesu katu oporomongarai e'ỹ va'e. Hemimbo'e kwéry mante ae oporomongarai va'e. ⁴Ha upéi katu ohasa oho-vy Samaria yvy-rupi. Upe-rupi ndoho reíry.

⁵Upéixa ramo ogwahẽ oho-vy Samaria pygwa tetã héry va'e Sicar-py. Ha Sicar katu hi'agwĩ oĩ myamyri Jacó yvykwe-gwi pe ome'ẽ gwa'ýry José-pe va'ekwe-gwi.* ⁶Upe-py oĩ Jacó ygwa. Ha upéi katu Hesu ogwahẽ rire ogwapy ygwa ypy-py. Ogwata puku ou-vy rire ikane'o. Upéa-gwi okane'o ramo ogwapy otongea-vy. Larose-ma ramo ogwapy oĩ-vy onhemokane'õgwa hagwã.

⁷Upe-ma ramo ogwahẽ ou-vy kunha Samaria pygwa va'e. Ogwenohẽ hagwã y ou. He'i íxupe Hesu:

—Hay'u-ta, he'i.

* **4:5** Gn 33.19; Js 24.32

⁸ Ha ndaipóri inhirũ. Hemimbo'e kwéry oje'ói kuri tetã-my oho ojogwa hagwã gwemi'urã kwéry.

⁹ Ha upéi he'i íxupe pe kunha:

—Nde ko judeu kwéry va'e. Xe katu Samaria pygwa va'e. Pende a'e'ỹha ore, he'i. —Aipo ramo ma'erã po erejerure xe-vy y-rehe. Judeu kwéry katu ndore rerohorýi va'e. Ndoiporúi ore mba'e, he'i íxupe.

¹⁰ Upéi Hesu he'i pe kunha-pe:

—Nderekwaái voi Nhandejáry remime'ẽrã. “Hay'u-ta” ha'e ramo nde-vy, ndaxe kwaái ave. Ha xe kwaa rire ra'e, erejerure arã xe-vy ra'e. Ame'ẽ arã nde-vy ra'e y. Yvu ramigwa va'e ame'ẽ arã nde-vy nde rekoverã, he'i kunha-pe.

¹¹ Upéi he'i íxupe pe kunha:

—Hypy voi ygwa, porombo'eháry, he'i. —Ndererekói henohẽha. Mamo-gwi nipo erenohẽta y yvu ramigwa va'e, he'i íxupe kunha. ¹² —Ore ramói ppykwe Jacó ome'ẽ va'ekwe ore-vy upéa ygwa. Hoy'u ave íxugwi. Ta'ýry hoy'u ave íxugwi va'ekwe. Omboy'u ave íxugwi va'ekwe gwymba, he'i. —Ha nde nerenhembotuvixa mba'úi tipo íxupe? he'i íxupe kunha.

¹³ Upéi he'i kunha-pe:

—Ko va'e y ja'u ramo, jay'u jevy jevy va'erã, nhande y'uhéi jevy va'erã. ¹⁴ Ha xe remime'ẽrã ere'u ramo, nande y'uhéi mo'ãvéi-ma va'erã, he'i. —Xe mba'e y ame'ẽ va'erã nde-vy nde py'a-py ndopái va'erã. Yvu-rami opupu va'erã. Yvu-rami oĩ va'erã nde py'a-py nde rekoverã. Ndopái-gwi ereiko va'erã opa e'ỹ reheve Nhandejáry ndive, he'i kunha-pe.

¹⁵ Upe-ma ramo he'i íxupe kunha:

—Eme'ẽ mani katu xe-vy, porombo'eháry, aipo erereko va'e y. Ndaxe y'uheivéi-ma va'erã. Nda-juvéi-ma va'erã y-rehe ko'a-py, he'i íxupe.

¹⁶ Upéi he'i kunha-pe:

—Ekwa emombe'u ne ména-pe ou ave hagwã a-py. Upe rire peju katu ko'a-py, he'i.

Ha kunha he'i íxupe:

¹⁷ —Naxe ménai voi, he'i.

Ha Hesu he'i íxupe:

—“Naxe ménai” ere-ma ramo, anhetegwa voi eremombe'u xe-vy. ¹⁸ Eremenda menda voi ereikovy va'ekwe. Cinco voi oiko ne menakwe. Indive ãy ereiko va'e ndaha'éi ne ména tee. “Naxe ménai” ere ramo, anhetegwa voi eremombe'u xe-vy, he'i kunha-pe Hesu.

¹⁹ Ohendu ramo inhe'ẽ: “Xe kwaa-ma ra'e” he'i ójehe.

Upéa-gwi he'i íxupe kunha:

—Nde ko, porombo'eháry, Nhandejáry nhe'ẽ-py eremombe'u va'ety nipo ra'e. Ahexa kwaa-ma nde-rehe, he'i oikwaa-gwi íxupe Hesu.

²⁰ —Upe va'e yvyaty ári ojeupi meme va'ekwe ore ramói kwéry. Nhandejáry nhamboete hatypy oho meme. Ha peẽ, judeu kwéry va'e katu ndapejohu porãi upe-py oroho ramo. Jerusalém tetã-my mante oipota jaha Nhandejáry mboete-vy. “Upe-py ae tekoha” he'i judeu kwéry, he'i kunha omombe'u-vy.

²¹ Upéi he'i kunha-pe:

—Xe rerovia katu, kunha. Ogwahẽ-tama Nhandejáry óra, nhamboete tee hagwã íxupe óra. Ogwahẽ-ma rire, upe yvyaty ári napemboete mo'ávêi-ma Nhandejáry Nhande Ru-pe. Napemboete mo'ávêi-ma ave íxupe Jerusalém-my, upe oromboete haty-py. ²² Ha pende kwéry niko peikwaa e'ỹ va'e pemboete va'e. Ha ore kwéry katu oroikwaa va'e oromboete voi. Nhane resendeharã ko judeu kwéry va'e. Upéa-gwi oromboete va'e oroikwaa voi. ²³ Ogwahẽ-ta hi'óra, he'i. —Ãy ogwahẽ potama voi hi'óra. Ko'ánga katu Nhandejáry-pe omboete tee va'e gwive, omboete va'erã íxupe opy'a gwive. Nomboete ra'anga anga rei mo'ávêi-ma íxupe. Upéa rehegwa omboete teeharã Nhandejáry oipota, he'i. ²⁴ —Ha Nhandejáry katu hete e'ỹ va'e jahexa e'ỹ va'e ha'e. Upéa-gwi jahexa e'ỹ ramo jepe, tanhamboete tee joty íxupe nhande py'a gwive. Ndikatuvéi-ma nhamboete ra'anga anga rei íxupe, he'i kunha-pe.

²⁵ Upe ramo he'i íxupe kunha:

—Nhane remiha'arõ ko ou va'erã, he'i.
Nhane remiha'arõ va'e héry va'e Cristo.

Upéi he'i:

—Ogwahẽ rire ou-vy, opamba'e jaikwaa e'ỹ va'e gwive oikwaa uka va'erã nhande-vy, he'i íxupe.

²⁶ —Xe voi niko ha'e. Xe Cristo-ma voi. Xe ne ndive anhomongeta va'e ha'e-ma voi, he'i kunhape Hesu.

²⁷ Upéa he'i-ma ramo, ogwahẽ ou-vy hemimbo'e kwéry. Opondera hese:

—Mbava'e-gwi po onhomongeta kunha ndive oĩ-vy, he'i ojéupe.

Ha Hesu-pe katu nomongetáiry: “Mbava'e tipo ereipota?” nde'íry. “Ma'erã tipo erenhomongeta kunha ndive ereĩ-vy?” nde'íry íxupe. Opondera rei hese. Noporandúiry.

²⁸ Upe ramo pe kunha oheja omba'e y ryrú oho jevy pe tetã-my:

²⁹ —Pekwa mani. Oĩ kwimba'e opamba'e xe rembiapokwe gwive omombe'u-ma va'e xe-vy. Peju katu jaha pehexa hagwã íxupe. Nhane remiha'arõ va'e para'e ha'e, he'i omombe'u-vy pe tetã mygwa-pe.

³⁰ Osẽmba-ma upe tetã-gwi hikwái. Oime ou-ma hikwái. Hesu renda-koty ogwa'ẽ. Ne'írã vyteri ogwahẽ Hesu-pe.

³¹ Upe-ma ramo ou jave hikwái:

—Ekaru mani, ekaru mani, porombo'eháry, he'i íxupe hikwái.

Ojapura okaru hagwã mo'ã.

³² —Nda'u mo'ãi, he'i. —Xe areko ha'u va'erã peikwaa e'ỹ va'e, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

³³ Upe-ma ramo he'i ojóupe hikwái:

—Ndogwerúi tipo avave Hesu-pe hemi'urã ra'e? he'i ojóupe.

³⁴ Upéi he'i gwemimbo'e kwéry-pe:

—Xe ajapo meme xe mbouhare remimbota ajapopa peve xe rembiaporã. Peẽ pejapura pene remi'urã-rehe. Ha xe ajapurave xe rembiaporã-rehe. Upéa ajapo ramo, ndakarúi ramo jepe, xe rygwyatã vérami joty voi. Akaru-ma va'e-rami xe, he'i ójehe.

³⁵ Upéi he'i jevy gwemimbo'e kwéry-pe:

—“Írundy jasy rire ijagwyje-ma” ja'e va'e voi. Ha xe katu ha'e-ma peẽ-my. Pema'ẽ katu pehexa

hagwã. Hi'aju-ma nipo ra'e temitỹgwe, he'i Hesu gweroviaharã-rehe temitỹgwe rehegwa-rami.

Upéi he'i:

³⁶⁻³⁷ —Peteĩ onhemitỹ va'e, outro kwéry oikytĩ va'e. Pe temitỹ omosarambi va'e-rami, peteĩ omombe'u mbe'u Nhandejáry nhe'ẽ. Pe oikytĩ va'e-rami, outro kwéry oporogwerovia uka va'e. Ko'ánga oĩ inhe'ẽ rerovia ukaha oikove opa e'ỹ reheve hagwã Nhandejáry ndive heroviaha. Hembiaapo porã-rehe ohekoviarõ va'erã íxupe Nhandejáry. Peteĩ onhemitỹ, outro kwéry oikytĩ. Ovy'a onhondive hikwái. Peteĩxa hembiaapo. Upéixa ete inhe'ẽ mombe'uhaty inhe'ẽ rerovia ukaha ndive ovy'a. Peteĩxa hembiaapo. ³⁸ Oromondo kuri peporogwerovia uka hagwã pemombe'u ranhe e'ỹ reheve. Outro kwéry oho pene renonde va'ekwe omombe'u hagwã Nhandejáry nhe'ẽ. Ha ko'ánga katu outro kwéry rembiaapo porã porã-gwi, peporogwerovia uka-ma, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

³⁹ Ha heta oĩ Samaria pygwa va'e ojerovia va'e Hesu-rehe. Pe kunha, “Entéro xe rembiapokwe gwive omombe'u-ma kuri xe-vy” he'i ramo tetã mygwa-pe omombe'u-vy, ojerovia-ma hese hikwái. ⁴⁰ Ha upéi katu ogwahẽ ou-vy Hesu renda-py hikwái:

—Epyta katu ore ndive, epyta katu ore ndive, he'i íxupe.

Upéa-gwi mokõi áry opyta hendive kwéry.

⁴¹ Inhe'ẽ ohendu ramo hetave-ma ogwerovia va'e oĩ. ⁴² He'i kunha-pe hikwái:

—Eremombe'u ramo kuri ore-vy orogwerovia-ma íxupe. Ha ko'ánga katu ore-vy tee-ma onhe'ẽ.

Ore apysa-rupima orohendu inhe'ẽ. Upéa-gwi orogwerovia tee-ma voi íxupe, he'i. —Upe va'e entéro ko yvy ári oiko va'e gwive resendeharã nipo ra'e, he'i hese kunha-pe hikwái.

Hesu ombogwera mburuvixa ra'y-pe

⁴³ Mokõi áry rire upe-gwi oho jevy-ma Hesu. Ogwahẽ oho-vy Galiléia yvy-py:

⁴⁴ —Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety ko nomboetói íxupe hetã mygwa, he'i Hesu.

⁴⁵ Ha upéi katu ogwahẽ rire Galiléia yvy-py, ogwerohory íxupe upe pygwa kwéry. Oje'ói va'ekwe upe pygwa Jerusalém-my. Oiko jave aretegwasu héry va'e páscoa, upe-py ohopa. Upe-py ohexa va'ekwe entéro Hesu rembiapo porãgwe. Upéa-gwi ogwerohory voi íxupe hikwái.

⁴⁶ Ha upéi katu Hesu ogwahẽ jevy oho-vy Caná tetã-my, Galiléia yvy pygwa-py ogwahẽ oho-vy. Upe-py ykwe omondo va'ekwe uva rykwere ramo. Ha outro tetã-my héry va'e Cafarnaum mburuvixa ramo oĩ va'e upe-py. Hasy voi ta'ýry.*

⁴⁷ —Ou-ma kuri Hesu Judéia yvy-gwi. Ogwahẽ-ma ko'a-py, he'i-ma ramo mburuvixa-pe, oho ogwahẽ Hesu renda-py.

He'i Hesu-pe:

—Jaha mani katu embogwera xe-vy xe ra'y-pe, he'i íxupe. —Omano hagwã rami-ma oĩ. Embogwera mani íxupe, he'i íxupe mburuvixa. ⁴⁸ Upe-ma ramo he'i íxupe Hesu:

—Ndaxe rerovia mo'ãi nde xe rembiapo erehexa e'ỹ reheve. Heroviapyrã-rupi xe rembiapo

* **4:46** Jo 2.1-11

ramo, jahexa e'ỹ va'e ajapo ramo ae, xe rerovia va'erã, he'i mburuvixa-pe.

⁴⁹ Upe-ma ramo he'i íxupe mburuvixa:

—Eju mani, porombo'eháry. Ani ne ate'ỹ teĩ ereju hagwã pono omano xe ra'y, he'i íxupe.

⁵⁰ —Tereho katu. Oikove jevy-ma nde ra'y, he'i mburuvixa-pe.

Ogwerovia-ma inhe'ẽ oho-ma. ⁵¹ Oho jave, ohogwaitĩ íxupe hembigwái ou-vy:

—Oikove jevy-ma nde ra'y, he'i íxupe omombe'u.

⁵² Upéi oporandu hembigwái-pe:

—Mbovy óra-py oikove jevy-ma xe ra'y? he'i oporandu-vy gwembigwái-pe.

—Kwehe larose rire nahete rakuvéi-ma, he'i túvy-pe hembigwái.

⁵³ “Upéa óra-py ete voi Hesu omombe'u kuri xe-vy nipo ra'e, Oikove jevy-ma nde ra'y, he'i voi xe-vy” he'i ojúpe. Upe-ma ramo ojerovia tee voi hese. Hóga pygwa gwive ave ojerovia tee ave hese.

⁵⁴ Upéixa imokõiha-rehe hembiaapo porã herovi-apyrã-rupi ogwahẽ rire Galiléia-py Judéia yvy-gwi.

5

Hesu ombogwera hasy va'e-pe ygwa ypy-py

¹ Ha upe rire hi'agwĩ-ma ogwahẽ hagwã Judeu kwéry-pe arete áry hagwã. Upéa-rehe oho Hesu Jerusalém tetã-my. ² Upe-py oĩ ygwa héry va'e Betesda hebreu nhe'ẽ-my. Ovexa rokẽ ypy-py oĩ. Ygwa ypy-py oĩ cinco ogapy onhemboty e'ỹ va'e.

³ Upe-py heta eterei oĩ hasy va'e. Onhenó joa

okwa-vy. Heta oĩ hesapyso e'ỹ va'e, heta oĩ ndogwata porãĩ va'e. Heta oĩ ijapa va'e ave. ⁴ Ha Nhan-dejáry rembigwái yváy-py oiko va'e ogwejy ou-vy va'e. Ndogwejy meméiry. Hi'óra-py ae ogwejy ou-vy y-py. Omomyí hagwã mante y ou ogwejy. Omýi rire y, ha'e ranhe oike va'e y-py, okwera-ma. Oime raẽ va'e mba'asy opoi-ma íxugwi. Upéa oha'arõ oĩ-vy entéro hasy va'e gwive. ⁵ Upe-py oĩ kwimba'e. Are-ma hasy. Ojapo trinta e oito ángo hasy hagwe. ⁶ Ha upéi katu ohexa íxupe Hesu. Ohexa kwaa hese are hasyha. “Are-ma onhenov-y rei oiko upe-py” he'i ojéupe. Upe-ma ramo ha'e he'i:

—Erekwerase tipo? he'i hasy va'e-pe oporanduvy.

⁷ —Ndaipóri omýi jave xe moĩ va'erã y-py. Aikese mo'ã y-py, porombo'eháry. Ndaikatúi aike y-py. Oike xe renonde-rupi voive va'e, he'i Hesu-pe hasy va'e.

Upe-ma ramo he'i íxupe:

⁸ —Epu'ã katu, ehupi nde rupa. Upéi egwata, he'i íxupe Hesu.

⁹ Upe-ma ramo okwera-ma Hesu nhe'ẽ-py. Ohupi gwupa ogwata-ma voi. Japytu'uha áry-py okwera. ¹⁰ Upéa-gwi omombe'u mbe'u okwera va'ekwe-pe judeu ruvixa kwéry:

—Etería ko japytu'uha áry. Nde rupa ereraha ramo, eremba'apo voi. Ha naiporãĩ eremba'apo pytu'uha áry-py, he'i omombe'u-vy hasy va'ekwe-pe.

¹¹ Upéi he'i judeu ruvixa kwéry-pe:

—He'i kuri xe-vy, “Ehupi nde rupa egwata katu” he'i xe-vy xe mbogwerahare, he'i omombe'u-vy.

12 —Kiva'e tipo, “Ehupi nde rupa egwata katu” he'i nde-vy, he'i oporandu-vy íxupe hikwái.

13 Ha okwera va'ekwe katu ndoikwaáiry ombogwerahare réry. Upe-py oĩ heta ojogweroaty va'e. Ha Hesu katu ndojehexa ukavéi-ma oho-vy.

14 Ha upe rire katu Hesu otopa okwera va'ekwepe. Nhandejáry róga kakawaa-py otopa íxupe:

—Nde ko erekwera-ma. Anive erejavy teĩ pono ojehu jevy nde-vy ivaive va'e, he'i íxupe Hesu.

15 Upe ramo oho jevy omombe'u judeu ruvixa kwéry-pe:

—Hesu ko xe mbogwerahare ra'e, he'i omombe'u-vy. 16 Upéa-gwi ojukase voi Hesu-pe judeu ruvixa kwéry:

—Hesu ko omba'apo va'e japytu'uha áry-py, he'i ojóupe hese hikwái.

17 Upéi he'i íxupe kwéry Hesu:

—Ko'ánga ete peve xe Ru ndopytu'úi omba'apovy. Omba'apo meme ha'e oiko-vy. Ha'e-rami xe amba'apo ave aiko-vy, he'i ójehe Hesu.

18 Upéa ohendu ramo, ojukaseve voi íxupe hikwái. He'i ojóupe:

—Upe va'e ojapo meme va'e jajapo e'ỹ va'e japytu'uha áry-py, he'i hese. —Ha ko'ánga katu, “xe Ru tee” he'i Nhandejáry-rehe. “Nhandejáry ko xerami” he'i. “Xe tuvixa mba'e Nhandejáry-rami” he'i Hesu ójehe. Upe va'e onhemonhandejáry ra'anga anga rei oiko-vy, he'i mo'ã Hesu-rehe onhombo'e mbo'e-vy judeu ruvixa kwéry.

Upéa-gwi ojukase voi Hesu-pe hikwái.

Nhandejáry nhe'ẽ-py Hesu omonhe'ẽ ranhe enterove va'e-pe

¹⁹ Upéi he'i jevy judeu ruvixa kwéry-pe Hesu:

—Anhetegwa voi amombe'u-ta peẽ-my. Xe ko Nhandejáry ra'y tee ramo jepe, xejéhegwi rei mba'eve ndajapói. Xe Ru xe-vy ohexa uka va'e gwive ae ajapo. Xe Ru rembiapo gwive katu ajapo ave xe. Xe Ru-rami ave ajapo, he'i. ²⁰ — Xe ko xe Ru rembiayhu va'e. Entéro hembiaapo gwive ohexa uka va'e xe-vy. Ha tuvixave va'e katu ohexa uka va'erã xe-vy pepondera va'erã hese. ²¹ Xe Ru ko ombotekove jevy va'e omano va'ekwe omoingove jevy íxupe. Ha'e-rami voi xe amoingove va'e amoingove va'erã-pe gwive. ²² Ha xe Ru nomonhe'ẽi va'e avave-pe. He'i va'ekwe xe-vy xe Ru xe amonhe'ẽ ranhe hagwã enterove va'e-pe hembiaapo apokwe-rami ajapo hagwã hese. ²³ He'i va'ekwe xe-vy xe Ru aporomonhe'ẽ hagwã entéro xe mboete hagwã omboeteha-rami xe Ru-pe. Avave xe mboete e'ỹ ramo, nomboetói ave xe mbouhare-pe. Xe Ru-pe nomboetói.

²⁴ —Anhetegwa va'e amombe'u-ta nde-vy. Pe-teĩ teĩ xe nhe'ẽ rendu va'e, xe mbouhare-pe ogwerovia va'e gwive, oikove-ma va'erã opa e'ỹ reheve Nhandejáry ndive. Ha'e nomondovéi-ma va'erã íxupe ojéhegwi ohasa asy hagwã. Oiko-ma va'erã opa e'ỹ reheve Nhandejáry ndive, he'i judeu ruvixa kwéry-pe Hesu.

²⁵ Upéi he'i jevy omombe'u-vy:

—Anhetegwa va'e amombe'u-ta peẽ-my. Ogwahẽ-tama omano va'ekweha áry, he'i. —Ãy ogwahẽ-ma voi. Ohendu-ta xe nhe'ẽ omano va'ekwe. Xe ko Nhandejáry ra'y tee voi. Xe nhe'ẽ rendu va'e

oikove jevy-ta. ²⁶ Ojéhegwi rei voínte oiko xe Ru. Upéixa ete ome'ẽ xe-vy xejéhegwi reínte aiko hagwã ave. ²⁷ Xe ko Nhande Ryke'y tee va'e voi. Upéa-gwi Nhandejáry nhe'ẽ-py amonhe'ẽ ranhe va'erã enterovéa-pe ajapo hagwã hese hembaliapo apokwemami.

²⁸ —Ani pepondera teĩ xe nhe'ẽ-rehe. Ogwahẽ va'erã omano va'ekweha áry. Ohendu va'erã xe nhe'ẽ entéro ijyta-py oĩ va'e gwive. ²⁹ Osẽ va'erã ojejaty hagwe-gwĩ gwĩ hembaliapo porã va'ekwe. Oikove jevy va'erã oiko meme hagwã Nhandejáry ndive. Ha gwĩ hembaliapo vai va'ekwe oikove jevy va'erã amondo mombyry hagwã xejéhegwi, he'i omombe'u-vy judeu ruvixa kwéry-pe Hesu.

“Oĩ xe mombe'u va'e” he'i ójehe Hesu

³⁰ Upéi he'i jevy omombe'u-vy Hesu:

—Xejéhegwinte mba'eve ndajapói. Nhandejáry remimombe'u xe-vy va'e ae xe ajapo. Xe ajapose va'e mante ndajapói ave. Xe mbouhare remimbota ae ajapose meme voi. Upéa-gwi “Ko va'e heko porã va'e. Upe va'e heko vai va'e” xe ha'e ramo, anhetegwa amombe'u va'e voi.

³¹ —Xe amombe'u ramo xejehegwigwa mante: “Ijapu-ma” peje arã xe-rehe.* ³² Oĩ outro xe rekoha omombe'u va'e. Hemimombe'u va'e xe-rehe anhetegwa voi. Xe aikwaa ijapu e'ỹha. ³³ Ha pene remimondokwe oho kuri João renda-py. Oporandu ramo xe-rehe, ha'e omombe'u-ma íxupe kwéry anhetegwa va'e. ³⁴ Teko rei remimombe'u xéjehe napenáiry. Xe mombe'u joty Nhandejáry.

* **5:31** Jo 8.14-18

Ha amombe'u peẽ-my xe-rehe teko rei he'i va'e, xe rerovia hagwã, pene resende hagwã Nhandejáry.

³⁵ —Ha João katu omombe'u porã va'ekwe xe re-hegwa. Sapy'a perohory inhe'ẽ va'ekwe. Nhande resape sapy'aha-rami omombe'u. Ha tataendy hendy porã nhande resape-vy. Nhande resape jave javy'a voi. Upéixa ete voi sapy'a perohory inhe'ẽ. ³⁶ Xe mombe'u porã va'ekwe João. Ha ko'ánga katu xe rembiapo porã porã rexa-vy, pehexa kwaa-ma va'erã xe-rehe xe rekoha. Ome'ẽ va'ekwe xe-vy xe Ru xe rembiaporã. Upe va'e xe ajapo voi. Ereikwaa porã ramo xe rembiapo, ere arã xe-rehe, “Upe va'e Nhandejáry Nhande Ru va'e remimbou voi nipo nhande-vy ra'e” ere arã xe-rehe. ³⁷ Ha xe mbouhare katu ha'e nga'u xe mombe'u-ma va'ekwe. Ha peẽ katu napehendúi va'e onhe'ẽ jave. ³⁸ Mba'eixagwa po Nhandejáry ndapehexái va'e. Nhandejáry remimbou ndaperoviái va'e. Upéa-gwi ndopytái voi pende py'apy inhe'ẽ. ³⁹ Peje ojóupe, “Jaikwaa porã ramo Nhandejáry kwatia nhe'ẽ, jaikwaa va'erã mba'éixa po jaiko opa e'ỹ reheve va'erã Nhandejáry ndive” peje pendéjehe. Upéa-gwi pemonhe'ẽ nhe'ẽ mo'ã peiko-vy Nhandejáry kwatia nhe'ẽ. Ha ndapeikwaái voi he'ise va'e. Upe va'e nhe'ẽ pemonhe'ẽ nhe'ẽ va'e xe mombe'u voi. ⁴⁰ Xe mombe'u ramo jepe inhe'ẽ, peẽ naxe moirúséiry joty peikove meme hagwã Nhandejáry ndive.

⁴¹ —Naxe mboetói ramo teko rei, apyta akirirí joty. Napenáí joty hese. Xe Ru ae katu xe mboete va'e. ⁴² Ha peẽ katu peipota va'e pende rapixa ne mboete. Pende py'apy-py ndapehayhúi va'e Nhandejáry-pe. Aikwaa voi xe upe va'e.

⁴³ Nhandejáry nhe'ě-py aju amombe'u-vy va'ekwe ha naxe rerovy'áiry joty-ma peẽ. Ha xe e'ỹ va'e katu onhe'ě-py rei ou ramo jepe, upe va'e perovy'a joty arã. ⁴⁴ Peipota pende rapixa pene mboete. Ha Nhandejáry ha'e anho va'e katu napenhemboete ukáiry voi íxupe. Napepenái hese. Upéa-gwi ndikatúi xe rerovia. ⁴⁵ Aní “Hesu ko omombe'u va'erã Nhandejáry-pe nhande rekoha vai” ani peje teĩ pendejeupe. Myamyrĩ Moisés remimombe'ukwe-gwi ae ojekwaa-ma va'erã pende-rehe pende rekoha. “Nhande kwéry Moisés nhe'ěgwe renduha va'e voi. Upéa-gwi nanhane mboykéi va'erã ojehegwi Nhandejáry” peje mo'ã pendéjehe. Ha Moisés nhe'ěgwe napehenduséi-gwi ae, ojekwaa-ma va'erã pende-rehe pende reko vaiha. ⁴⁶ Moisés omoĩ va'ekwe kwatia-rehe xe rehegwarã. Upéa-gwi perovia ramo íxupe ra'e, xe rerovia arã ra'e ave. ⁴⁷ Ha mba'éixa po xe rerovia-ta? Naperoviavéi-ma kwatia-rehe omoĩ va'ekwe. Upéixa ramo mba'éixa po xe rerovia-ta? he'i judeu ruvixa kwéry-pe Hesu.

6

*Hesu omongaru cinco mil kwimba'e-pe
(Mt 14.13-21; Mc 6.30-44; Lc 9.10-17)*

¹ Ha upe rire Hesu ohasa oho-vy yugwarusu rovái. Upe yugwarusu mokõi héry va'e. Héry Galiléia yugwa. Héry va'e ave Tiberíades yugwa. ² Ha upéi katu heta eterei oĩ kente kwéry. Ohexa okwa-vy Hesu-pe omogwera gwera ramo hasy va'e-pe. Jahexa e'ỹ va'e hexapyrã-rupi ojapo ramo, ohexa. Upéa-gwi oho Hesu piári hikwái.

³ Upe ramo ha'e ojeupi oho-vy yvyaty-rehe. Upe-py ogwapy-ma oĩ-vy gwemimbo'e kwéry ndive.

⁴ Oiko-tama judeu kwéry areteguasu va'e áry héry va'e páscoa.

⁵ Ha upéi katu ha'e oma'ẽ ohexa heta eterei kente ogwa'ẽ ou-vy ramo henda-py ohexa. Upe-ma ramo he'i Filipe-pe:

—Mba'e-rami po jajogwa-ta hemi'urã ho'u va'erã mbojape? he'i oporandu Filipe-pe.

⁶ Upéa he'i oikwaa hagwã Filipe nhe'ẽ. Ha'e katu oikwaa-ma voi mbava'e tipo ojapo-ta.

⁷ He'i íxupe Filipe:

—Jajogwa ramo seis jasy omba'apo va'ekwe repy-rehe mbojape hemi'urã kwéry, nome'ëi arã peteĩ teĩ ho'u mixĩmi hagwã, he'i íxupe kente kwéry-rehe.

⁸ Upe-ma ramo he'i íxupe hemimbo'e Simão Pedro ryke'y, héry va'e André:

⁹ —Ko va'e karia'y ogwereco cinco mbojape cevada-gwi ojejapo va'ekwe. Mokõi pira ka'ẽ ogwereco ave. Ha upe va'e ndaha'ëi heta kente remi'urã, he'i íxupe André.

¹⁰ —Pembogwapy katu íxupe kwéry yvy-rupi, he'i gwemimbo'e-pe. Upe-py heta oĩ kapi'ipety. Ha upéi katu ogwapy-ma hikwái kapi'ipety-py. Cinco mil kwimba'e nunga-rupi ogwapy hikwái. Ndoipapái mitã-pe kunha-pe ave. ¹¹ Upéi ha'e oipyhy mbojape, otima porã Nhandejáry-pe ome'ẽ me'ẽ ogwapy va'e kwéry-pe. Pira ome'ẽ ave ho'useha-rami. ¹² Okaru porã hikwái, hygwytãmba-ma hikwái. Okaru porã rire, he'i gwemimbo'e kwéry-pe:

—Pemono'õ no'õ pembohyru tembi'u rembyre pono onhehundi rei ho'a va'ekwe gwive, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

¹³ Upe-ma ramo omono'õmba cinco mbojape rembyre. Okaru va'e ho'u porã rire oheja ra'e. Upéa omono'õ no'õ omohynyhẽ nyhẽ doze ajaka jevy hembyre kwéry.

¹⁴ Upéi hexapyrã-rupi Hesu rembiapo porã ohexa ramo, he'i jóupe hikwái:

—Upe va'e ko Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety ojekwaa va'erã voi va'ekwe ko yvy ári, he'i jóupe Hesu-rehe upe pygwa kwéry.

¹⁵ Upe-ma ramo he'i opy'a-py Hesu: “A pygwa voi ou-tama xe jopyse mo'ã xe pyhy-vy xe moingo haggwã huvixagwasu ramo” he'i ójehe. Upéa oikwaa ramo okanhy jevy ha'e anho yvyaty-rehe ohovy.

Y ári ogwata Hesu

(Mt 14.22-33; Mc 6.45-52)

¹⁶ Ka'aru ete-ma. Ha hemimbo'e kwéry katu ogwey oho-vy yugwarusu rembe-py. ¹⁷ Upéi onhemboyru kanóa-py. Oho y-rupi hikwái. Cafarnaum tetã-ngoty oho. Pytũ-ma voi ha Hesu katu ne'irá vyteri ogwahẽ ou-vy gwemimbo'e kwéry renda-py. ¹⁸ Yvytu eterei-ma ramo opu'ã y. ¹⁹ Oipykúi oho-vy cinco quilômetro para'e, seis quilômetro para'e. Ne'irá ogwahẽ ogwahẽse ha-py. Upe-ma ramo ohexa Hesu-pe hikwái y ári ogwata ou-vy ramo ohexa. Ohexa-ma ramo íxupe, onhemondýi voi hikwái.

²⁰ Ha Hesu onhe'ẽ íxupe:

—Xe ae ko, he'i. —Ani pekyhyje teĩ, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

²¹ Inhe'ẽ ohendu ramo, ovy'a joa ogwerohory íxupe:

—Eike katu kanóa-py, he'i Hesu-pe hikwái. Upe-ma ramo pya'e ogwahẽ kanóa ogwahẽse ha-py yvy ete-py oho-vy.

Hesu piári oho kente kwéry

²² Ko'ẽmba-ma ramo, kente kwéry opyta va'e y rovái oho e'ỹ va'e he'i ojóupe:

—Mamo po oho ra'e Hesu? he'i ojóupe.

Oĩ ra'e peteĩ kanóa. Upe va'e-py onhemboyru jave hemimbo'e kwéry nonhemboyruí ra'e Hesu. Hemimbo'e kwéry ae ha'e kwéry anho osẽ oje'ói-vy ra'e Hesu e'ỹ reheve. Upéa-gwi he'i ojóupe: “Mamo po oho ra'e Hesu?” he'i.

²³ Upe jave ogwahẽ ou-vy outro kanóa Tiberíades tetã-gwi. Ogwahẽ-ma ou-vy yvy ete-py. Upe tetã-my Nhandejáry Hesu otima porã kuri Nhandejáry-pe upe va'e mbojape-rehe. Upe-py ho'u kuri upe va'e mbojape kente kwéry.

²⁴ Ha upéi katu gwĩ ogwahẽ ramo va'e he'i ojóupe:

—Ko'a-gwi oho nipo ra'e Hesu. Hemimbo'e kwéry oho ave nipo ra'e, he'i ojóupe.

Upéa-gwi onhemboyru-ma kanóa-py hikwái oho y-rupi Cafarnaum-my. Hesu piári oho.

“Mbojape tee-rami pene moingovehaty voi ko xe” he'i ójehe Hesu

²⁵ Ogwahẽ rire oho-vy y rovái otopa Hesu-pe hikwái:

—Araka'e po ereju ra'e ko'a-py, porombo'eháry, he'i íxupe hikwái.

²⁶ Upe-ma ramo he'i íxupe kwéry Hesu:

—Anhetegwa va'e amombe'u-ta peẽ-my. Pe'u kuri upe va'e mbojape pene rygwyatâmba-ma voi kuri. Upéa-gwi peju-ma xe piári. Heroviapyrã-rupi xe rembiapo ramo, ndapeikwaái voi mbava'e-rehe xe rembiapo porã. ²⁷ Ani pepena eterei teĩ pene remi'urã-rehe. Pemoĩ porã ramo jepe, opa arã pendéhegwi. Pemba'apo ae katu pene rembi'u teerã-rehe peiko hagwã opa e'ỹ reheve Nhandejáry ndive. Pene rembi'u teerã ko xe Nhande Ryke'y tee va'e remime'ěrã peẽ-my. Nhandejáry nhe'ẽ-py xe rembiapo. Upe va'e oikwaa uka-ma kuri peẽ-my Nhandejáry, he'i judeu kwéry-pe.

²⁸ Upéi he'i íxupe hikwái:

—Orojapose voi oipota va'e Nhandejáry orojapo va'erã. Mba'éixa tipo orojapo-ta hemimbota, he'i oporandu-vy íxupe hikwái.

²⁹ —No'ã-rami pene rembiaporã. Xe ko Nhandejáry remimbou. Pejerovia katu xe-rehe, he'i íxupe kwéry.

³⁰ Upéi judeu kwéry:

—Néi, he'i, —Mba'éixa ne rembiapo porã-ta heroviapyrã-rupi, orohexa va'erã orogwerovia hagwã. Ehexa uka ore-vy nde pu'akaha-rupi ne rembiaporã oropondera hagwã hese.

³¹ Yma va'ekwe nhane ramoigwasu amyri kwéry tekwaty e'ỹ-my oime jave va'ekwe ho'u va'ekwe tembi'u héry va'e maná:

“Ome'ẽ va'ekwe íxupe kwéry yváy gwigwa mbojape ho'u va'erã.”*

Upéixa omoĩ va'ekwe kwatia-rehe Nhandejáry nhe'ẽ, he'i íxupe omombe'u-vy.

³² Upéi he'i Hesu:

—Anhetegwa amombe'u-ta peẽ-my. Ndaha'úi Moisés ome'ẽ va'ekwe nhane ramói kwéry-pe upe va'e yváy gwigwa mbojape. Nhandejáry remime'ẽgwe ae upe va'e. Ko'ánga katu Nhandejáry ome'ẽ peẽ-my yváy gwigwa mbojape tee va'e. ³³ Upe mbojape tee Nhandejáry mba'e voi yváy gwigwa ogwey va'ekwe pene moingove va'erã, he'i judeu kwéry-pe.

³⁴ —Eme'ẽ me'ẽ katu ore-vy upe va'e mbojape, porombo'eháry, he'i íxupe hikwái.

³⁵ —Xe ko mbojape tee ramigwa pene moingove va'e. Peteĩ teĩ xe moirũ va'e gwive ivare'a e'ỹ va'e-rami oiko va'erã. Ojerovia va'e gwive xe-rehe ijy'uhéi e'ỹ va'e-rami oiko va'erã, he'i.

³⁶ —Ha'e kuri peẽ-my, Peẽ ko xe rexa ramo jepe, ndapejeroviái joty xe-rehe. ³⁷ Entéro xe rerovia uka va'e gwive xe Ru, xe moirũ va'erã. Xe-vy ou va'erã gwive, namboyke mo'ãvéi-ma va'erã íxupe. ³⁸ Ndaha'úi ajapose va'e mante ajapo hagwã agwey va'ekwe aju-vy yváy-gwi. Xe mbouhare remimbota ae mante ajapo va'erã agwey aju-vy. ³⁹ Ha xe mbouhare remimbota no'ã-rami. Ndoipotái xe amokanhy ni Peteĩ xe moirũ uka va'ekwe gwive. Oipota xe amoingove jevy íxupe kwéry. Gwĩ omano va'ekwe opu'ã jevyha áry-py, oipota xe amoingove jevy enterove va'e xe moirũ

* **6:31** Êx 16.4; Sl 78.24

uka va'ekwe gwive. ⁴⁰ Xe Ru remimbota no'ã-rami. Oipota xe rexa va'e gwive, xe rerovia va'e gwive ave oiko opa e'ỹ reheve hendive. Upe va'e amoingove jevy va'erã gwĩ omano va'ekwe oikove jevyha áry-py, he'i judeu kwéry-pe Hesu.

⁴¹ Upe-ma ramo judeu kwéry ndojohu porãi inhe'ẽ:

—“Xe ko Nhandejáry gwigwa. Mbojape-rami aju pene moingove hagwã” he'i kuri Hesu, he'i ojóupe hikwái.

Hesu nhe'ẽ ndojohu porãi voi. Upéi he'i jevy hikwái:

⁴² —Upe va'e ko José ra'y voi. Ha'e Hesu voi. Túvy isy ndive ikwaapy voi-ma upe va'e. Aipo-rami, ma'erã po, “Xe ko yváy-gwi agwejy va'ekwe” he'i kuri nhande-vy, he'i ojóupe hikwái. Ndojohu porãiry Hesu nhe'ẽ.

⁴³ Upe-ma ramo ha'e he'i:

—Anive penhe'ẽ poxy xe-rehe, he'i. ⁴⁴ —Ndou mo'ãi xe-vy avave ojéhegwite. Xe Ru xe mbouhare xe moirũ uka ramo ae, xe moirũ va'erã. Gwĩ omano va'ekwe oikove jevyha áry-py, amoingove jevy va'erã xe reroviaha-pe.

⁴⁵ Yma va'ekwe omoĩ va'ekwe kwatia-rehe Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety nhe'ẽ. A-rami omoĩ va'ekwe: “Enterove va'e-pe ombo'e-ta Nhandejáry” he'i. Upéixa ramo entéro Nhandejáry nhe'ẽ ohendu va'e, Nhandejáry ombo'e íxupe va'e gwive, upe va'e gwive ou xe-vy.* ⁴⁶ Xe Ru-pe katu avave ndohexái va'e. Ha xe katu Nhandejáry-gwi aju va'ekwe ahexa va'e íxupe.

* **6:45** Is 54.13

47 —Anhetegwa va'e amombe'u-ta peẽ-my. Xe rerovia va'e gwive oikove-ma va'erã opa e'ỹ rehe Nhandejáry ndive. 48 Xe ko mbojape tee-rami pene moingove va'e. 49 Yma va'ekwe pene ramói kwéry ho'u va'ekwe maná héry va'e. Tekwaty e'ỹ-my ho'u hikwái. Ho'u ramo jepe, omano joty va'ekwe. 50 ãy katu ko va'e yváy gwigwa va'e mbojape tee ramigwa ndaha'éi upe maná héry va'e ramigwa. Ko mbojape tee ramigwa ho'u va'e gwive ae nomano mo'ãvéi-ma va'erã. Oikove meme va'erã Nhandejáry ndive. 51 Xe katu yváy-gwi agwejy va'ekwe aju-vy pene moingoveharã. Mbojape tee-rami xe ko pene moingove va'e. Upe mbojape tee ho'u va'e gwive oikove meme va'erã. Upe mbojape tee ame'ẽ va'erã kente kwéry-pe oikove hagwã. Upe mbojape tee xe rete voi, he'i ójehe judeu kwéry-pe.

52 Upéa nhe'ẽ ohendu ramo, onhe'ẽ poxy-ma ojóupe:

—Hesu he'i kuri ja'u hagwã hete, he'i mo'ã ojóupe. —Mba'éixa po Hesu ome'ẽ-ta nhande-vy gwete ja'u va'erã, he'i.

Upéa-gwi ogweropoxy Hesu nhe'ẽ hikwái.

53 Upe-ma ramo he'i judeu kwéry-pe:

—Anhetegwa va'e amombe'u-ta peẽ-my. Xe ko Nhande Ryke'y tee va'e. Xe rete ndape'úi ramo, xe rugwy ndape'úi ramo, pemento va'erã, ndapeikovéi va'erã, name'ëi va'erã peẽ-my pende rekoverã. 54 Xe rete ho'u va'e gwive, xe rugwy ho'u va'e gwive, ame'ẽ-ta íxupe hekoverã. Gwĩ omano va'ekwe oikove jevyha áry-py, amoingove jevy va'erã íxupe kwéry. 55 Xe rete ko pene rembi'u teerã

voi. Xe rugwy pene rembi'u teerã voi. ⁵⁶ Xe rete ho'u va'e, xe rugwy ho'u va'e, xe moirũ tee va'e. Xe py'apy-py areko íxupe va'e voi. Opy'apy-py xe rereko voi ave. ⁵⁷ Nhandejáry Nhande Ru nhane moingove va'e xe mbou va'ekwe. Ome'ẽ va'ekwegwi xe-vy xe rekoverã, xe aiko ave. Upéixa ete voi xéhegwi okaru va'e ame'ẽ va'erã íxupe hekoverã. ⁵⁸ Ko va'e mbojape tee ramigwa yváy-gwi ogwejy va'ekwe kuri he'i xe-rehe. Ndaha'úi nhane ramói kwéry ho'u hagwe-rami. Ho'u ramo jepe, omano joty va'ekwe hikwái. Ko va'e mbojape tee ramigwa ae ho'u va'e gwive oiko meme va'erã, he'i judeu kwéry-pe Hesu.

⁵⁹ Upe va'e he'i Cafarnaum tetã-my, ombo'e mbo'e jave Hesu judeu kwéry oporahéi haty-py. Oipota ojerovia tee ójehe gwete rehegwa nhe'ẽ, gwugwy rehegwa nhe'ẽ ave omombe'u-vy íxupe kwéry.

“Ne nhe'ẽ ae mante orohendu ramo, oroiko meme-ma va'erã Nhandejáry ndive”

he'i Hesu-pe Pedro

⁶⁰ Upéa nhe'ẽ ohendu ramo, heta oĩ hemimbo'e kwéry va'e ndojohu porãi inhe'ẽ:

—Ipohýi voi upe va'e nhe'ẽ. Ndikatúi nhahendu. Kiva'e po ohendu-ta, he'i ojóupe hikwái.

⁶¹ Ha Hesu katu opy'a-py oikwaa-ma gwemimbo'e kwéry he'i va'e: “Ndojohu porãi xe nhe'ẽ” he'i ojéupe.

Upéi he'i gwemimbo'e kwéry-pe:

—Xe reja-ta tipo peẽ, he'i. —ndapejohu porãi-gwi xe nhe'ẽ? he'i. ⁶² —Peẽ ko xe rexa va'erã

para'e Nhande Ryke'y tee va'e xe ajeupi jevy aha-vy ramo xe rekwagwe-py. Upéixa xe rexa ramo, xe reja joty arã joty tipo, he'i. ⁶³—Nhandejáry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ko nhane moingove va'e. Ha nhande kwéry katu nhandejéhegwi mba'eve ndajajapói va'e. Ha xe nhe'ẽ katu pehendu ramo opyta pende py'a py'apy-rupi nhe'ẽ marangatu ramo. Pene moingove va'e ave xe nhe'ẽ. ⁶⁴ Xe nhe'ẽ pehendu ramo jepe, oĩ joty pene pa'ũ-my xe rerovia e'ỹ va'e, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

Oikwaa voi ra'e kiva'e va'e po ndogweroviái voínte va'erã ra'e íxupe. Kiva'e po omombe'u hesegwa va'erã ra'e ija'e'ỹha-pe oikwaa-ma ra'e ave.

⁶⁵ He'i jevy gwemimbo'e kwéry-pe:

—Oĩ pene pa'ũ-my xe rerovia e'ỹ va'e. Upe va'e-gwi ete ha'e kuri peẽ-my, “Ndou mo'ãi avave xe-vy ojéhegwi. Xe Ru, Tou, he'i ramo ae, ou va'erã” ha'e kuri peẽ-my, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

⁶⁶ Inhe'ẽ ohendu ramo, heta oĩ íxupe omoirũ va'e ojere íxugwi. Nomoirũsevúi íxupe.

⁶⁷ Upe ramo he'i upe doze gwemimbo'e kwéry-pe:

—Ha xe rejase tipo peẽ ave, he'i.

⁶⁸ Ha Simão Pedro katu:

—Oroheja ramo, ndaipóri ore mbo'eharã oroho hagwã ha'e-py, ore Járy. Ne nhe'ẽ ae mante orohendu ramo, oroiko-ma va'erã opa e'ỹ reheve Nhandejáry ndive. ⁶⁹ Ko'ánga katu orogwerovia tee-ma. Ne mbou tee va'ekwe nipo ra'e Nhandejáry. Nde reko marangatu tee nipo ra'e, he'i íxupe Pedro.

⁷⁰ Upe ramo Hesu:

—Xe apoporavo va'ekwe pepyta hagwã doze. Oroporavo ramo jepe, peteĩ pene pa'ũ-my oĩ joty anháy nhe'ëngenduha, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

⁷¹ Upéa he'i ramo omombe'u Simão Iscariotes ra'y Judas-rehe. Hese gwarã nhe'ë omombe'u. Ha Judas katu doze hemimbo'e kwéry va'e voi. Indivegwa jepe, omombe'u joty va'erã ija'e'ÿha-pe Hesu rehegwa.

7

Hesu ryvy kwéry rehegwa nhe'ë

¹ Ha upe rire katu ndogwatavéi-ma Hesu Judéia yvy-rupí. Upe pygwa judeu kwéry va'e ojukase íxupe. Upéa-gwi ndogwatavéi upe-rupí. Galiléia yvy-rupí ae ogwata oiko-vy. ² Ha upéi katu hi'agwĩ-ma oĩ ogwahẽ hagwã judeu kwéry arete áry, héry va'e Festa dos Tabernáculos, kwarahy ãy-my jaiko ramo peteĩ semana. ³ Upe ramo he'i íxupe Hesu ryvy:

—Tereho katu Judéia yvy-py, ne nhe'ë renduha ohexa hagwã ne rembiapo, he'i. ⁴ —Erehexa ukase ramo, ani erejapo nhemi ne rembiapo. Nde pu'akaha-rupí, hexapyrã-rupí ne rembiapose ramo, atýra-py katu ejehexa uka, he'i íxupe tyvóry.

⁵ Tyvóry jepe ndojeroviáiry joty hese: “Ha'e Cristo voi” nde'íry vyteri gwyke'y-rehe.

⁶ Upéi he'i gwyvóry-pe:

—Nogwahêi vyteri xe óra aha hagwã. Ha peẽ katu napende órai peho hagwã. Pehose ramo, tapeho mani katu, he'i. ⁷ —Ha teko rei ndaija'e'ÿi pende-rehe. Ha xe katu aikwaa uka íxupe kwéry hembiaapo vaikwe-gwi, ndaija'e porãi voi xe-rehe

teko rei. ⁸ Tapeho katu Jerusalém-my aretegwasu mboete-vy. Ha xe katu nogwahêi vyteri xe óra aha hagwã. Upéa-gwi ndaha mo'ãi joty, he'i gwyvýry-pe.

⁹ Upe rire katu ndohói opyta joty Galiléia-py.

Hesu oho aretegwasu mboete hagwã-py

¹⁰ Ha tyvýry oho-ma tenonderã. Aretegwasu mboete hagwã-py oho-ma. Oho rire hikwái, oho ave Hesu. Ha hexapyrã-rupi katu ndohói. Onhemo'ã ha-rupi ae oho. ¹¹ Ogwahê e'ỹ ngatu oheka Hesu-pe judeu ruvixa kwéry aretegwasu mboete haty-py:

—Ne'írã vyteri tipo ogwahê, he'i oporandu Hesu-rehe.

¹² Ha kente kwéry omombe'u joavy avy hese:

—Hekoha porã va'e ha'e, he'i hese.

Outro he'i:

—Ndaha'úi hekoha porã va'e. Nhane mbotavy rei oiko-vy va'e ae, he'i mo'ã hese.

¹³ Ha atýra-py katu Hesu rehegwa nhe'ẽ nomombe'uíry. Hevovo rei onhe'ẽ-vy, judeu ruvixa kwéry-gwi ikyhyje-gwi hikwái.

¹⁴ Ha upéi katu oho Hesu upe-py. Aretegwasu mbyte-py oike oho-vy Nhandejáry róga kakwaa-py. Ombo'e upe pygwa-pe. ¹⁵ Inhe'ẽ ohendu ramo, opondera hese hikwái:

—Mba'éixa po hi'arandu? he'i hese. — Onhembo'e e'ỹ reheve, oikwaa rei onhe'ẽrã, he'i judeu ruvixa kwéry hese.

¹⁶ Onhe'ẽ íxupe kwéry Hesu:

—Ndaha'úi xejéhegwi xe ambo'e. Xe mbouhare rembigwaa uka xe-vy ae amombe'u. Nhandejáry

rembiexa uka-py xe-vy ambo'e. ¹⁷ Hemimbota ojapose va'e gwive oikwaa va'erã ki-gwi po ou ra'e xe nhe'ẽ, Nhandejáry gwigwa para'e, xejéhegwigwa rei para'e. Nhandejáry gwigwa voínte xe nhe'ërã. ¹⁸ Ojéhegwi onhe'ẽ va'e onhembotuvixase mba'e. Ha imbouhare-pe ombotuvixase mba'e va'e katu, anhetegwa omombe'u. Ijapu e'ỹ va'e. ¹⁹ Pene rembypy Moisés omombe'u va'ekwe ramo jepe pende rekoharã, pene pa'ũ-my ndaipóri tekoharupi oiko va'e, he'i. —Upéa-gwi xe jukase voi. Ha naiporãi xe juka, he'i judeu ruvixa kwéry-pe Hesu.

²⁰ —Anháy ojepota nde-rehe ra'e, he'i. —Kiva'e nipo nde jukase? he'i íxupe ijaty va'e kwéry.

²¹ Upéi Hesu he'i:

—Peteĩ mba'e ajapo va'ekwe hexapyrã-rupi ajapo. Pehexa ramo pepondera joa hese. ²² Ha peẽ katu ndapepytu'u teéiry japytu'uha áry-py. Japytu'uha áry-py ereikyĩ mixĩmi joty nde ra'y pĩre. Moisés nhe'ẽ-py ereikyĩ ipire. Ha Moisés nomombe'u ranhéi va'ekwe nhande-vy ko'a-rami nhande rekorã. Nhane rembypy ae omombe'u va'ekwe nhane rekorã. ²³ Upéixa ramo japytu'uha áry-py jepe ereikyĩ joty arã ipire Moisés nhe'ẽgwe apo-vy. Upéa erejapo ramo, eremba'apo joty voi, he'i. —Nderepytu'u teéiry, eremba'apo ave nde. Ha ko'ánga katu xe amohesãimba kuri peteĩ hasy va'e. Japytu'uha áry-py amohesãimba-ma íxupe. Ma'erã po pende poxy xe-vy ra'e upeakwe-rehe? he'i íxupe kwéry. —Peẽ kwéry ave ndapepytu'u teéiry japytu'uha áry-py, he'i íxupe kwéry. ²⁴ —Ani ere rei teĩ nde rapixa-rehe, “Hembiapo vai ra'e”. Erehexa porã rire mante ae hembiapo vaikwe,

“Hembiapo vai-ma” ere arã hese ra'e, he'i judeu kwéry-pe Hesu.

Judeu ruvixa kwéry oipyhyse mo'ã Hesu-pe

²⁵ Upéixa ramo oĩ Jerusalém pygwa he'i va'e Hesu-rehe:

—Upe va'e hembijukase voi, he'i ojóupe Hesu-rehe. ²⁶—Ha'e ko atýra-py omombe'u. Ha mburu-vixa kwéry nombojevýi joty inhe'ë. Ohexa kwaa para'e hese hekoha hikwái. “Ha'e Cristo nhane remiha'arõ va'e” he'i para'e hese hikwái, he'i ojóupe.

²⁷ Ha oĩ he'i va'e, “Ojekwaa ramo Cristo, ki-gwi po ojekwaa uka ou-vy va'erã avave ndoikwaái” he'i Cristo, hemiha'arõ va'e-rehe he'i. Upéa-gwi he'i ojóupe:

—Ha upe va'e ae katu, ki-gwi po ou ra'e jaikwaa voi ogwahêha. Upe va'e ndaha'ëi nipo Cristo ra'e, he'i mo'ã hese Jerusalém pygwa kwéry.

²⁸ Ha upe-ma ramo Nhandejáry róga kakwaa-py oporombo'e jave, onhe'ë hatã Hesu:

—“Jaikwaa voi íxupe. Ki-gwi po ou ra'e jaikwaa voi ogwahêha” peje mo'ã xe-rehe, he'i. —Xe katu ndajúi va'ekwe xe nhe'ë-py. Oime voi xe mbouhare. Ha'e Nhandejáry tee va'e. Peẽ katu ndapeikwaái íxupe. ²⁹ Xe ae aikwaa íxupe. Íxugwi-ma aju va'ekwe. Ha'e xe mbou va'ekwe. Upéa-gwi aikwaa voi íxupe, he'i ójehe íxupe kwéry Hesu.

³⁰ Inhe'ë ohendu ramo, oipyhyse mo'ã íxupe hikwái. Ha nogwahêi vyteri oipyhy hagwã óra. Upéa-gwi ndoipyhýi vyteri íxupe. ³¹ Heta oĩ jepe ojerovia va'e hese:

—Heta hembiaapo porã va'ekwe Hesu. Opu'akaha-py, hexapyrã-rupi hembiaapo, he'i. —Ojehexa uka ramo Cristo nhane remiha'arõ va'e, hetave íxugwi ndojapo mo'ãi va'erã voi. Ha'e nipo Cristo voi ra'e, he'i ojóupe ojerovia va'e hese.

Mburuvixa kwéry he'i oipyhy hagwã Hesu-pe

³² Upe ramo kente kwéry omombe'u joavy avy Hesu-rehe. Inhe'ẽ ohendu ramo he'i oipyhy hagwã íxupe pa'i ruvixa kwéry ndive fariseu kwéry. Oipyhy uka gwĩ Nhandejáry róga kakwaa-rehe onhangareko va'e polícia kwéry-pe mo'ã.

³³ Upe-ma ramo Hesu he'i:

—Ndaxe are mo'ãi ne ndive aiko-vy. Upe rire katu aha jevy-ta xe mbouhare ha-py. ³⁴ Peẽ xe reka va'erã ha ndaxe topa mo'ãi. Ndikatúi peju va'erã xe aha hagwã-py, he'i ójehe judeu ruvixa kwéry-pe.

³⁵ Upéi oporandu ojóupe hese hikwái:

—Upe va'e mamopy po oho-ta jatopa e'ỹ hagwã-py íxupe? Oho-ta para'e oiko hagwã judeu kwéry pa'ũ-my grego yvy-py oiko va'e pa'ũ-my? Ombo'e-ta para'e nhande kwéry e'ỹ va'e, grego kwéry va'e-pe? he'i. ³⁶ —He'i kuri nhande-vy: “Peẽ xe reka reka-ta ha ndaxe topa mo'ãi” he'i. Upéi he'i, “Ndikatúi peju va'erã xe aha hagwã-py” he'i. Upéa he'i ramo, mbava'e-pe po he'i, he'i oporandu-vy ojóupe.

“Xe reroviaha py'apy gwive osẽ oho-vy va'erã yvu ramigwa” he'i Hesu

³⁷ Aretegwasu áry paha-py, iporã ete va'e-py, onhembo'y-ma Hesu. Hatã onhe'ẽ. Enterove ohendu hagwã-rami onhe'ẽ:

—Ijy'uhéi va'e gwive tou katu xe ha-py hoy'u hagwã, he'i. —Ijy'uhéi va'e ouse va'e-rami y-py hoy'u hagwã, taxe moirũ katu xe moirũse va'e gwive, he'i. ³⁸ —Xe-rehe ojerovia va'e gwive, ipy'apy gwive osẽ oho-vy va'erã yvu ramigwa hapixa pegwarã. Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ, he'i ójehe omombe'u-vy Hesu.*

³⁹ Yvu ramigwa he'i ramo, Nhe'ẽ Marangatu tee va'e-pe ae he'i. Entéro jajerovia hese va'e-pe gwive Nhe'ẽ Marangatu tee va'e hemime'ẽrã ae. Ne'írã omano Hesu oikove jevy hagwã onhembotuvixa mba'e hagwã. Upéa-gwi nome'ẽi vyteri Nhe'ẽ Marangatu tee va'e nhande-vy gwarã.

Kente kwéry omombe'u joavy avypa Hesu re-hegwa nhe'ẽ. Ndogwerojojái inhe'ẽ

⁴⁰ Hesu nhe'ẽ ohendu ramo, oĩ he'i va'e hese:

—Upe va'e ko Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety ou va'erã va'ekwe voi, he'i Hesu-rehe.

⁴¹ Oĩ outro he'i va'e:

—Upe va'e ko Cristo nhane remiha'arõ va'e voi, he'i.

Oĩ ave outro he'i va'e:

—Cristo ndaha'úi ou va'erã va'ekwe Galiléia-gwi, he'i mo'ã. ⁴² —Ha'e ae ko myamyrĩ Davi remiarirõ voi, he'i. —Belém-gwi ou va'erã va'ekwe. Davi oiko hagwe-gwi ou va'erã va'ekwe. Upéixa voi he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ, he'i hese hikwái.*

⁴³ Upéixa ramo omombe'u joavy avypa hesegwa nhe'ẽ. Ndogwerojojái inhe'ẽ hikwái. ⁴⁴ Oĩ oipyhyse va'e mo'ã íxupe. Ha ndoipyhýi joty íxupe.

* **7:38** Ez 47.1; Zc 14.8 * **7:42** Mq 5.2

Mburuvixa kwéry ndojeroviái Hesu-rehe

⁴⁵ Ha upéi katu ou jevy imondohare-pe gwĩ Nhandejáry róga kakwaa-rehe onhangareko va'e polícia. Ha pa'i ruvixa kwéry fariseu kwéry ndive oporandu polícia-pe:

—Ma'erã po ndereipyhýi íxupe heru-vy? he'i oporandu-vy.

⁴⁶ Ha polícia katu he'i:

—Ha'eixagwa ndoikói onhe'ẽ porã va'e. Onhe'ẽ porã tee voi, he'i mburuvixa-pe.

⁴⁷ He'i fariseu kwéry polícia-pe:

—Penhembotavy nipo ra'e peẽ ave, he'i. ⁴⁸ — Ndojeroviái hese mburuvixave. Fariseuve ndojeroviái hese ave. ⁴⁹ Teko rei katu nhande rekoharupi oiko e'ỹ va'e, ha'e kwéry anho ojerovia-ma hese. Ha gwĩ teko rei-rehe he'i vai-ma Nhandejáry, he'i mo'ã hese fariseu kwéry.

⁵⁰ Ha peteĩ ipa'ũ-my oĩ va'e ndojohu porãi inhe'ẽ. Héry va'e Nicodemos. Pyhare onhomongeta ra'e Hesu ndive. ãy katu he'i hese:

⁵¹ —“Hembiapo vai ra'e” ja'e ramo hese nhamonhe'ẽ ranhe e'ỹ reheve íxupe ndajaikóiry tekoha-rupi. Jaikwaa e'ỹ reheve hembiapokwe, “Hembiapo vai ra'e” ja'e ramo ave, tekoha-rupi ndajaikói voi ave, he'i mburuvixa kwéry-pe Nicodemos.

⁵² —Nde Galiléia gwigwa para'e, he'i íxupe. — Emonhe'ẽ nhe'ẽ katu Nhandejáry kwatia nhe'ẽ. Ndaipóri Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety Galiléia-gwi ou va'erã. Upéa ereikwaa porã hagwã emonhe'ẽ katu, he'i Nicodemos-pe hikwái.

⁵³ Upe ramo mburuvixa kwéry ohopa jevy oje'ói-vy. Peteĩ teĩ jevy oje'ói hikwái. Gwóga gwóga-rupi oje'oipa jevy hikwái.

8

“Ko va'e kunha orojohu íxupe kuri oména e'ỹ ndive oiko jave” he'i

¹ Ha Hesu katu osẽ oho-vy Oliveiras yvyaty-py. Upe-py oke. ² Iko'ẽ-my oike jevy Jerusalém tetã-my. Nhandejáry róga kakwaa-py oike. Oike rire upe-py, enterove va'e ou henda-py. Upe-ma ramo ogwapy-ma ombo'e hagwã íxupe kwéry. ³ Ha escriba kwéry fariseu kwéry ndive ogwenogwahẽ heru-vy kunha-pe. Upéi entéro va'e pa'ũ-my omoĩ íxupe hikwái. ⁴ He'i Hesu-pe hikwái:

—Porombo'eháry, ko va'e kunha orojohu íxupe kuri oména e'ỹ ndive oiko jave, he'i. ⁵ —Koixagwa kunha-pe gwive iporã ita-py jajapi jajuka hagwã he'i va'ekwe Moisés amyri nhane rekorã mombe'u-vy, he'i Hesu-pe. —Ha aỹ emombe'u katu ore-vy ne nhe'ẽ, he'i. —Mbava'e tipo ere-ta hese? he'i íxupe kunha-rehe.

⁶ Upéa he'i oipota-gwi mo'ã Hesu ojavy onhe'ẽ kunha-rehe. Ombojase mo'ã hese hikwái, “Ojejavý-ma Hesu” he'i hagwã mo'ã hese hikwái. Ha ha'e katu okiriri joty íxugwi. Ojeayvy ohai rei joty yvy oĩ-vy. Okwã-my ohai yvy oĩ-vy.

⁷ —Mbava'e tipo erejapo uka-ta hese? he'i jevy jevy oporandu-vy íxupe.

Upe-ma ramo onhembo'y-ma oĩ-vy. He'i:

—Pene pa'ũ-my ojejavý e'ỹ va'e tojapi ranhe katu íxupe, he'i íxupe kwéry Hesu.

⁸ Upéa he'i rire ojeayvy jevy. Ohai jevy ikwã-my yvy. ⁹ Itujave va'e ranhe osê oho-vy ojóupe, tenonderã voi ha'e osê oho-vy. Upéixa-gwi Hesu anho jevy-ma opyta. Ha upe kunha katu onhembo'y oĩ-vy hendive.

¹⁰ Upe ramo hovayva-ma Hesu. He'i:

—Mamo tipo oje'oipa hikwái? he'i. —Ndopytái tipo peteĩ jepe he'i hagwã “Iporã ojejuka ko kunha” he'i hagwã nde-rehe? he'i kunha-pe.

¹¹ —Peteĩ jepe ndopytáiry, porombo'eháry, he'i íxupe kunha.

Upéi he'i kunha-pe:

—Xe nda'e mo'ãi ave nde-rehe, “Iporã ojejuka ko kunha” nda'e mo'ãi nde-rehe, he'i íxupe Hesu. —Ha tereho katu. Anive katu erejejavý teĩ, he'i ae kunha-pe Hesu.

“Xe ko yvypóry kwéry-pe pytũ-rupi oiko va'e-rami va'e-pe ahesape va'e” he'i

¹² Ha upéi katu Hesu he'i jevy upe pygwa-pe:

—Xe ko gwĩ pytũ-my oiko vérami va'e-pe ahesape va'e, he'i. —Xe moirũ va'e gwive ndoikói va'erã pytũ-rupi. Arakatu-rupi ae meme oiko va'erã Nhandejáry ndive, he'i upe pygwa-pe Hesu.

¹³ Ha fariseu kwéry katu he'i íxupe:

—Ndejehegwigwa rei mante eremombe'u-ma. Nde apu rei eremombe'u-vy, he'i íxupe mo'ãi.

¹⁴ Ha Hesu he'i:

—Ndaxe apúi voi, he'i. —Ha peẽ katu ndapeikwaái voi ki-gwi po aju ra'e. Kipy po aha jevy va'erã peẽ ndapeikwaái voi ave. Ha xe katu aikwaa voi xe aju hagwe. Xe aha hagwã aikwaa voi ave.

Upéa-gwi xejehegwigwa amombe'u ramo jepe, anhetegwa joty amombe'u. Naxe apúí voi, he'i. ¹⁵ — Ha peẽ pene akã gwigwa rei pemombe'u. “Ko va'e hembiapo porã va'e. Upe va'e hembiapo vai va'e” peje mo'ã ramo, peje rei-ma peẽ. Pene akã gwigwa rei mante pemombe'u. Peiporavo vérami mo'ã. Ha xe pene nhe'ẽ-rami namombe'úiry voi. Xe nda'e reíry pende rekoha-rehe, he'i. ¹⁶ —Amombe'u ramo ae peẽ-my, anhetegwa tee voi amombe'u joty. Naxe anho reíry amombe'u. Xe Ru xe mbouhare ave omombe'u, he'i. ¹⁷ —Pejeapysaka katu myamyri Moisés he'i va'ekwe-rehe, kwatia-rehe omoĩ va'ekwe-rehe. He'i va'ekwe peẽ-my:

“Mokõive ogwerojoja voi onhe'ẽ ramo, mba'e tee voi omombe'u”

he'i pene rekorã mombe'u-vy. ¹⁸ Xe amombe'u va'e xejehegwigwa. Ha xe Ru xe mbouhare xe mombe'u va'e ave. Ha ijoja voi ore nhe'ẽ. Upéa-gwi mba'e tee voi oromombe'u va'e, he'i fariseu kwéry-pe Hesu.

¹⁹ Upe va'e he'i-gwi:

—Kipy oĩ nde Ru? Kipy oĩ nde Ru? he'i íxupe hikwái oporandu-vy.

He'i fariseu kwéry-pe:

—Naxe kwaái voi peẽ. Ndapeikwaái xe ae xe rekoha. Xe Ru ndapeikwaái ave. Ha xe kwaa ramo ra'e katu, xe Ru-pe ave peikwaa arã ra'e, he'i fariseu kwéry-pe Hesu.

²⁰ Upéa he'i omombe'u, Nhandejáry róga kakwaa-py ombo'e jave. Pirapire omboyru haty-py ombo'e jave, he'i upéa. Ha nogwahëi vyteri ojuka hagwã áry. Upéa-gwi ndoipyhýi íxupe heraha-vy avave.

*“Napegwahēi va'erã peho-vy xe aha hagwã-py”
he'i*

²¹ Ha upéi katu he'i judeu kwéry-pe:

—Xe aha va'erã pendéhegwi. Aha rire xe reka rei va'erã peiko-vy. Xe reka ramo jepe, pemento joty va'erã. Pende py'a ky'a reheve pemento va'erã. Napegwahēi va'erã xe ho ha-py, he'i judeu kwéry-pe Hesu.

²² Upe ramo he'i ojóupe hikwái:

—“Napegwahēi va'erã peho-vy xe aha hagwã-py” he'i kuri ore-vy. Ha'e voi ojeahéi-tapa ójehe ra'e? he'i mo'ã hese ojóupe hikwái.

²³ Upéi ha'e voi he'i:

—Peẽ yvy pygwa voi. Ha xe katu yváy pygwa. Peẽ teko rei rekoha-rupi peiko va'e. Ha xe katu hemimbota-rupi ndaikói va'e, he'i. ²⁴ —Pende py'a ky'a reheve pemento va'erã, ha'e kuri peẽ-my. Xéjehe ha'e va'e ndaperoviái ramo, pemento va'erã voi pende py'a ky'a reheve, he'i judeu kwéry-pe.

²⁵ Upe ramo he'i íxupe hikwái:

—Nde ko ma'erã tipo upéixa ere? Kigwigwa ponde? he'i oporandu-vy íxupe.

—Upéa amombe'u meme va'e peẽ-my, he'i.

²⁶ —Heta pende rehegwa nhe'ẽ xe amombe'u va'erã. Heta pende rekoha vai rehegwa nhe'ẽ xe amombe'u va'erã. Napehendúi ramo jepe xe nhe'ẽ, anhetegwa va'e joty amombe'u. Ha xe mbouhare anhetegwa va'e omombe'u va'e. Xe Ru nhe'ẽ ahendu va'e gwive amombe'u entéro yvypóry-pe gwive, he'i judeu kwéry-pe.

²⁷ Upéa he'i ramo, Gwu rehegwa nhe'ẽ omombe'u. Ha judeu kwéry katu ndoikwaái voi inhe'ẽ. Naimba'ereroviái voi.

—Kiva'e po imbouhare, he'i ojóupe.

²⁸ Upéixa ramo he'i jevy judeu kwéry-pe:

—Xe ko Nhande Ryke'y tee va'e. Xe rupi rire xe moĩ-vy kurusugwasu-rehe xe juka hagwã, “Anhetegwa nipo ra'e he'i va'e ójehe” peje va'erã xe-rehe. “Ojehegwínte mba'eve ndojapói nipo ra'e. Túvy ombo'e íxupe va'ekwe mante omombe'u nipo nhande-vy ra'e” peje va'erã xe-rehe, he'i. ²⁹ —Xe mbouhare remimbota ajapo meme va'e. Upéa-gwi xe mbouhare naxe rejái xe anho. Xe moirũ meme voi oiko-vy, he'i judeu kwéry-pe.

³⁰ Ha henduha heta oĩ hese ojerovia va'e.

“Xe oromoingo ramo Nhandejáry ra'y ramo, ndapeikói va'erã anháy rembigwái-rami” he'i

³¹ Upéa-gwi he'i judeu kwéry-pe gwĩ hese ojerovia va'e-pe:

—Xe nhe'ẽ pehendú ramo peiko-vy, xe remimbo'e tee ramo peiko, he'i. ³² —Upéixa xe remimbo'e ramo peiko ramo, peikwaa va'erã anhetegwa va'e. Upe ramo peẽnte-ma pemanda va'erã pendéjehe, he'i judeu kwéry-pe, hese ojerovia va'e-pe.

³³ He'i íxupe hikwái:

—Myamyri Abraão ko nhane rembypy voi. Avave nomandái va'e nhande-rehe, he'i. —Ma'erã ere kuri ore-vy, “Pendejehénte-ma pemanda va'erã” he'i íxupe.

³⁴ Upéi he'i jevy judeu kwéry-pe:

—Pejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe. Amombe'uta peẽ-my anhetegwa va'e. Ojevavy va'e gwive hekoha porã hagwã ndaipu'akái ójehe. Anháy rembigwái-rupi oiko-gwi, nomandái ójehe. Ha

naiporãi jaiko anháy rembigwái ramo. Iporãve jaiko Nhandejáry re'ýi ramo. ³⁵Nhane irũ memerã voi nhande re'ýi ha nhane rembigwái katu ndaha'úi nhande re'ýi-rami. Nhamosêse ramo, nhamosê íxupe oho hagwã. ³⁶Ha xe ko Nhandejáry ra'y voi. Upéa-gwi xe oromoingo ramo Nhandejáry ra'y ramo, ndapeikói va'erã anháy rembigwái-rami, hembiaPOSE e'ỹ va'e vérami. Nomandavéi va'erã pende-rehe anháy. Pende pu'aka va'erã pendéjehe ani pejevavy hagwã. Nhandejáry ra'y ramo peiko meme va'erã. Nomandavéi va'erã avave pende-rehe, he'i. ³⁷—Ha Abraão katu pene rembypy voi. Aikwaa upéa. Ha hemiarirõkwe ramo jepe, ndapeikói heko-rupi. Xe jukase joty voi peiko-vy, napehenduséi xe nhe'ê-gwi. Upéa-gwi xe jukase joty peẽ peiko-vy, he'i íxupe kwéry. ³⁸Xe ko amombe'u va'e xe-vy ohexa uka va'ekwe xe Ru. Ha peẽ katu pejapo va'e peẽ-my he'i va'ekwe pende ru, he'i judeu kwéry-pe.

³⁹Upéi he'i hikwái:

—Abraão ko ore ru tee voi, he'i íxupe.

He'i jevy judeu kwéry-pe:

—“Abraão ore ru tee voi” peje kuri xe-vy. Aipo ramo ma'erã ndapeikói Abraão reko-rupi? he'i. ⁴⁰—Nhandejáry remimombe'ukwe xe-vy, anhetegwa tee va'e, amombe'u ramo jepe peẽ-my, xe jukase joty peẽ peiko-vy. Ha pende reko-rupi ndoikói va'ekwe Abraão, he'i. ⁴¹—Pende ru reko-rupi ae peiko peẽ, he'i judeu kwéry-pe.

Upéi ha'e kwéry he'i:

—Ore sy naimemby reíry va'ekwe. Nhandejáry ha'e anho ore Ru va'e. Ore kwéry ta'ýry tee, he'i

íxupe.

⁴² Upéi ha'e he'i:

—Nhandejáry-gwi aju va'ekwe. Nhandejáry gwigwa voi xe. Xe ae xe nhe'ẽ-py ndajúi va'ekwe. Nhandejáry nhe'ẽ-py ae aju va'ekwe. Upéa-gwi Nhandejáry pende Ru ramo oiko ramo ra'e, xe rayhu arã peẽ ra'e. ⁴³ Ma'erã po ndapeikwaái xe nhe'ẽ. Napehenduséi voi xe nhe'ẽ. Upéa-gwi ndapeikwaái voi xe nhe'ẽ, he'i. ⁴⁴ —Anháy ruvixa ra'y voi peẽ, he'i. —Pende ru voi anháy. Peiko voi katu hemimbota-rupi. Yma ete gwive ko'ánga ete peve nhande jukase va'e voi. Anhetegwa tee va'e-rehe nopenái voi. Upéa-gwi anhetegwa va'e omombe'u e'ỹ va'e voi. Ha'e ijapu va'e. Ijapu va'e gwive ru ave. Upéa-gwi ojehegwínte ijapu. Gweko-rupi meme oiko. Ijapuse-gwite ijapu, he'i. ⁴⁵ —Xe katu anhetegwa tee va'e amombe'u va'e. Upéa-gwi xe remimombe'u ndaperoviái peiko-vy. Ha peẽ katu anháy reko-rupi peiko-gwi ndaperoviái xe remimombe'u, he'i. ⁴⁶ —Kiva'e po pene pa'ũ-gwi he'i-ta xe-rehe, “Ipy'a ky'a nipo Hesu ra'e ojejavvy-gwi?” Ha “Ojejavvy ko ra'e” he'i va'erã xe-rehe, ndoikóiry. Upéixa ramo peikwaa ramo xe remimombe'u anhetegwa tee ramo, ma'erã katu ndaxe reroviaséiry, he'i. ⁴⁷ —Nhandejáry re'ýi gwive ohendu inhe'ẽ. Ha peẽ katu ndaha'éi Nhandejáry re'ýi. Upéa-gwi napehenduséi voi inhe'ẽ, he'i judeu kwéry-pe Hesu.

Ne'írã vyteri myamyrĩ Abraão oiko ramo, xe Nhandejáry ramo aiko-ma voi va'ekwe

⁴⁸ Upe-ma ramo he'i íxupe judeu kwéry:

—Nde ko ore kwéry e'ỹ va'e, Samaria pygwa va'e nipo ra'e. Anháy nipo ra'e ojepota nde-rehe oro'e hagwe-rupi ra'e, he'i mo'ã íxupe.

⁴⁹ —Ndojepotáiry voi teĩ kuri xe-rehe anháy, he'i judeu kwéry-pe. —Xe Ru-pe amboete va'e. Ha peẽ xe mboete e'ỹ ramo, napemboetói íxupe.

⁵⁰ Nanhemboete ukái voi teko rei-pe. Ha peẽ xe mboete e'ỹ ramo jepe oĩ joty xe mboeteseharã. Anhetegwa va'e xe amombe'uha oikwaa voi. ⁵¹ Anhetegwa va'e amombe'u-ta peẽ-my. Xe nhe'ẽ renduha gwive nomano mo'ãvéi-ma. Oiko va'erã opa e'ỹ reheve Nhandejáry ndive, he'i judeu kwéry-pe.

⁵² Upe ramo he'i íxupe hikwái:

—Anháy ojepota-ma nipo nde-rehe oiko-vy ra'e. Anhete teegwa-ma, he'i mo'ã. —Ojepota-ma nde-rehe anháy. Oroikwaa-ma voi ojepotaha nde-rehe anháy. Omano va'ekwe Abraão. Omano va'ekwe ave Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety kwéry. Omano ramo jepe, “Xe nhe'ẽ renduha gwive nomano mo'ãvéi-ma” ere kuri ore-vy. Ojepota-ma voi nde-rehe oiko-vy ra'e anháy, he'i mo'ã Hesu-pe. ⁵³ —Omano-ma voi va'ekwe nhane ramói myamyri Abraão. Ha Abraão enterove remimboete voi. Ha nde erenhemboete ukaseve mo'ã tipo ereiko-vy? Myamyri Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety omano-ma voi va'ekwe ave. Erenhemonhandejáry ra'anga anga rei nipo ra'e, he'i íxupe judeu kwéry.

⁵⁴ Upéi Hesu he'i judeu kwéry-pe:

—“Tuvixave va'e mba'e voi xe” ha'e ramo xéjehe, nanhemboete teéiry arã ra'e. Ha xe mboete va'e xe Ru. Upe va'e, “Ore Járy” peje mo'ã hese, he'i.

⁵⁵ —Nhandejáry kwaa e'ỹha peẽ. Xe katu aikwaa voi íxupe. “Xe ndaikwaáiry íxupe” ha'e ramo, xe apu-tama xe ave. Pende reko-rupima xe aiko arã ra'e. Ha Nhandejáry kwaaha xe. Aikwaa voi íxupe. Ahendu va'e inhe'ẽ, he'i. ⁵⁶ —“Nhandejáry ra'y áry ahexa va'erã” he'i ojéupe myamyrĩ Abraão xe-rehe va'ekwe. Upéa-gwi ovy'a eterei va'ekwe. Upéi xe ajehexa ukaha áry ohexa rire, ogwerohory hembixagwe, he'i judeu kwéry-pe.

⁵⁷ Ha'e kwéry he'i:

—Ne'írã eremboty cinqüenta ro'y. Ma'erã po ere kuri ore-vy, “Myamyrĩ Abraão-pe ahexa va'ekwe” ere kuri? he'i íxupe hikwái.

⁵⁸ —Amombe'u-ta peẽ-my anhetegwa va'e, he'i. —Ne'írã vyteri myamyrĩ Abraão oiko ramo imitã ramo, xe Nhandejáry ramo aiko-ma voi va'ekwe, he'i judeu kwéry-pe.

⁵⁹ Upe-ma ramo ojapi hagwã mo'ã íxupe oheka heka-ma ita. Oipyhy pyhy ojuka hagwã mo'ã íxupe. Ha Hesu okanhy onhemo'ã íxugwi kwéry. Upéi osẽ oho-vy íxugwi kwéry Nhandejáry róga kakwaa-gwi.

9

Hesu ombohesa hesapyso e'ỹ va'e-pe

¹ Ha upéi katu oho ogwata-vy Hesu. Ogwata jave ohexa peteĩ hesapyso e'ỹ va'e-pe. Imitã gwive ndahesapysóiry va'e. ² Ohexa ramo, oporandu Hesu-pe hemimbo'e:

—Mba'e-gwi upe va'e ndahesapysóiry va'e imitã gwive, porombo'eháry? Ha'e ojevavy-gwi para'e. Ojevavy-gwi para'e túvy isy ave? he'i íxupe oporandu-vy.

³ Upéi Hesu he'i íxupe:

—“Upe va'e hesa e'ỹ va'e ojejavu-gwi para'e, túvy isy ave ojejavu-gwi para'e, onase hesa e'ỹ reheve” peje mo'ã. Ha ndaupéixairy, he'i. —Hesapyso e'ỹ va'e ae hembiaapo porã hagwã íxupe Nhan-dejáry hexapyrã-rupi. ⁴ Áry ramo jajapo katu xe mbouhare rembiaapo. Ou va'erã pyhare. Pytũ jave ndikatúi omba'apo avave. ãy ome'ẽ nhamba'apo. Ha nhamba'apo e'ỹ va'erã óra-py, nanhamba'apo mo'ãvéi-ma va'erã, he'i ójehe. ⁵ —Xe aime jave ko yvy ári, yvypóry kwéry-pe, pytũ-rupi oiko va'e-rami va'e-pe ahesape va'e, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

⁶ Upéa he'i rire, onygwõ yvy-py ombotuju hagwã gwendy-py. Ombotuju rire katu omona-ma hesa e'ỹ va'e resa-rehe.

⁷ —Tereho katu Siloé ykwa-py ejehesahéi, he'i hesa e'ỹ va'e-pe. Y ojereru va'ekwe-pe he'i Siloé.

Ha upéi katu oho ojehesahéi. Hesapyso porã-ma oukwe-vy. ⁸ Ha hapixa kwéry, imba'ejerure oĩ-vy ramo hexaháry ave he'i ojóupe:

—Kiva'e tipo upéa? he'i. —Ogwapy va'evy va'ekwe ko upéa kwimba'e. Omba'e repyrã-rehe ojerure rure va'ekwe. Ha ãy hesapyso-ma nipo ra'e, he'i ojóupe hese hikwái.

⁹ —Ha'e voi —oĩ he'i va'e hese. —Imba'ejerure va'ekwe hesapyso voi ra'e ãy, he'i.

Outro kwéry he'i hese:

—Ndaha'éi. Ijogwaha rei upe va'e, he'i mo'ã hese.

Ha ha'e voi katu he'i:

—Xe mba'ejerure va'ekwe voi xe, he'i ójehe.

¹⁰ Upe ramo he'i íxupe hikwái:

—Mbava'e tipo erejapo nde resa-rehe erehexa porã hagwã? he'i oporandu-vy.

Ha ha'e he'i:

¹¹ —Hesu héry va'e ombotuju kuri yvy omoĩ xe resa-rehe. Upéi, “Tereho katu Siloé ykwa-py ejehesahéi” he'i xe-vy. Upe ramo aha ajehesahéi xe resapyso-ma, he'i íxupe kwéry.

¹² —Kipy oime Hesu? he'i íxupe hikwái.

—Ndaikwaáiry kipy po oĩ, he'i íxupe kwéry.

“Mba'éixa ne mbohesa ra'e?” he'i íxupe judeu ruvixa kwéry

¹³⁻¹⁴ Ha upéi katu hesapyso e'ỹ va'ekwe ojereru fariseu kwéry renda-py. Ndojohu porãi ra'e Hesu rembiapo fariseu kwéry:

—Japytu'uha áry-pyte ombotuju Hesu hesapyso hagwã, he'i ojóupe fariseu kwéry.

¹⁵ Upéa-gwi oporandu íxupe:

—Mba'éixa pa nde resapyso jevy-ma? he'i íxupe fariseu kwéry.

—Xe resa-rehe omoĩ kuri tuju. Upéi aha ajehesahéi xe resapyso-ma, he'i fariseu kwéry-pe.

¹⁶ Upe ramo omombe'u joavy avy ojóupe fariseu kwéry:

—Hesu ko japytu'uha áry reko-rupi ndoikóiry. Upéa-gwi Nhandejáry nhe'ê e'ỹ-py hembiaapo, oĩ he'i va'e hese.

Ha outro fariseu he'i:

—Hesu hexapyrã-rupi hembiaapo porã va'e. Ma'erã, “Ojevavy ra'e” peje hese mo'ã? he'i ojóupe hese hikwái.

Upéixa ramo omombe'u joavy avy ojôupe Hesu-rehe. ¹⁷ Upéa-gwi oporandu jevy hesapyso e'ỹ va'ekwe-pe:

—Mba'eixagwa hekoha va'e tipo nde resa apohare? he'i. —Emombe'u katu ore-vy hesegwa, he'i íxupe fariseu kwéry.

—Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety voi upe va'e, he'i fariseu kwéry-pe.

¹⁸ “Xe resapyso-ma” he'i ramo, ndogweroviái inhe'ẽ judeu ruvixa kwéry. Upéa-gwi ohenói uka hesapyso e'ỹ va'ekwe ru-pe. Isy-pe ohenói uka ave ou hagwã.

¹⁹ Ogwahẽ ramo, oporandu túvy-pe isy-pe ave:

—Nde ra'y tipo upe va'e, he'i túvy-pe. —Imitã gwive ndahesapysóiry va'e peje hese va'e? Mba'éixa tipo ohexa oiko-vy? oporandu túvy-pe isy-pe ave.

²⁰ He'i judeu ruvixa kwéry-pe:

—Ko va'e katu aikwaa voi xe ra'y teeha. Imitã gwive hesapyso e'ỹha aikwaa voi, he'i. ²¹ —Hadoroikwaái mba'éixa po ohexa ãy. Kiva'e po ombohesa ra'e íxupe ndoroikwaái ave. Ha xe ra'y-pe katu peporandu peikwaa hagwã. Naimitãvéiry-ma voi xe ra'y. Ójehe gware omombe'u va'erã peẽmy, he'i judeu ruvixa kwéry-pe.

²² Upéa he'i ikyhyje-gwi judeu ruvixa-gwi. Onhombo'e ra'e ojôupe judeu ruvixa kwéry:

—“Cristo, nhane remiha'arõ va'e voi Hesu” he'i va'e gwive, nhamosẽ katu ojeporahéi haty haty-gwi, he'i ojôupe.

Upéa-gwi ikyhyje voi túvy isy ave. Upéa-gwi he'i: ²³ “Naimitãvéiry-ma voi xe ra'y. Ójehe gware

omombe'u va'erã peẽ-my” he'i judeu kwéry-pe túvy isy ave.

²⁴ Upéa he'i-gwi:

—Eju katu, he'i jevy hesapyso e'ỹ va'ekwe-pe judeu ruvixa kwéry. —Ore kwéry ko oroikwaa voi pe kwimba'e Hesu héry va'e ojejavy javyha. Upéa-gwi etima porã katu Nhandejáry-pe nde resapyso jevymaha-rehe, he'i íxupe judeu ruvixa kwéry.

²⁵ —Ojejavy va'e para'e pe kwimba'e. Tapa ojejavvy e'ỹ va'e. Xe ndaikwaáiry. Ha peteĩ mba'e xe aikwaa. Kwehe ndaxe resáiry va'e xe. ãy katu xe resa-ma voi. ãy katu ahexa porã-ma, he'i judeu ruvixa kwéry-pe.

²⁶ Upe ramo he'i íxupe hikwái:

—Mbava'e tipo ojapo nde-vy ra'e ne mbohesa haggwã? he'i. —Mba'éixa tipo ne mbohesa haggwã ra'e? he'i jevy íxupe judeu ruvixa kwéry.

²⁷ —Ma'erã po pehenduse jevy? Napehenduséi kuri xe remimombe'u peẽ-my. Peikose para'e Hesu remimbo'e ramo peẽ ave, he'i judeu ruvixa kwéry-pe.

²⁸ Upe-ma ramo ipoxy-ma íxupe. Onhe'ẽ rei reima íxupe:

—Hesu remimbo'e voi nde. Ha ore kwéry katu Moisés remimbo'e voi, he'i. ²⁹—Nhandejáry remimombe'ukwe nipo araka'e Moisés-pe. Ha ki-gwi po ou Hesu ra'e ndoroikwaáiry, he'i íxupe judeu ruvixa kwéry.

³⁰ Upe ramo ha'e he'i:

—Apondera voi pende-rehe. Hesu xe mbohesa ramo jepe, ki-gwi po ou ra'e ndapeikwaái joty, he'i.

³¹ —Nhandejáry rekoha jaikwaa voi. Ojevavy va'e-pe gwive ndohexa mo'ãi. Ha imboeteha gwive katu hemimbota apoha ave, upe va'e-pe ohexa va'erã, he'i. ³² —Pejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe. Ko yvy nhopyrũ gwive ãy ete peve, “Hesapysoma imitã gwive hesa e'ỹ va'e” nde'íry va'e, he'i. ³³ —Ojéhegwi mba'eve ndojapói va'e Hesu. Xe mbohesa-ma kuri. Nhandejáry remimbou voi nipo ra'e Hesu, he'i judeu ruvixa-pe.

³⁴ Upe nhe'ẽ ohendu-ma ramo ipoxy-ma hikwái: —Nde py'a ky'apa-ma reheve ereiko va'ekwe. Upéa-gwi naiporãi voi nde ore mbo'e, he'i hesapysoma e'ỹ va'ekwe-pe judeu ruvixa.

Upe rire omosẽ íxupe:

—Anive ereike teĩ ojeporahéi haty haty-rupi, he'i íxupe judeu ruvixa kwéry.

“Hi'arandu e'ỹ va'e aipota hesapysomaha va'erami oiko” he'i Hesu

³⁵ Ha upéi katu:

—Omosẽ ra'e hesapysoma va'ekwe-pe judeu ruvixa, he'i Hesu-pe.

Upéa-gwi oho oheka íxupe Hesu. Otopa ramo, he'i:

—Erejerovia-ma tipo nde ereiko-vy Nhande ryke'y tee va'e-rehe, he'i oporandu-vy íxupe.

³⁶ —Kiva'e po ndaikwaái, porombo'eháry, ajerovia-ma hagwã hese, he'i Hesu-pe.

³⁷ —Erehexa-ma ereĩ-vy íxupe. Xe voi, he'i ójehe. —Pende ryke'y tee va'e xe voi nde-vy anhe'ẽ va'e, he'i íxupe Hesu. ³⁸ —Ajerovia-ma nde-rehe, xe Járy, he'i íxupe.

Gwety'ỹ-ã-rehe onhesũ omboete-vy íxupe.

³⁹ Ha upéi katu he'i upe pygwa-pe Hesu:

—Ko yvy-py aju va'ekwe ojekwaa hagwã yvypóry kwéry rekoha, ipy'a-py oĩ va'e ojekwaa hagwã. Hesapyso e'ỹ va'e-rami voi oiko hi'arandu e'ỹ va'e. Aipota hesapyso-ma va'e-rami oiko hikwái. Ha, “Nhane arandu va'e” he'i ra'anga anga rei va'e katu, aipota hi'arandu e'ỹha enterove ohexa. Upéa-gwi aju va'ekwe ko yvy ári, he'i upe pygwa-pe Hesu.

⁴⁰ Oĩ fariseu kwéry va'e hendive oĩ va'e, upéa ohendu va'e:

—“Pene arandu e'ỹ peẽ ave” ere tipo ra'e kuri ore-vy ave, he'i oporandu-vy íxupe.

⁴¹ —Pende resapyso e'ỹ va'e-rami peiko ramo ra'e, ndaiky'ái arã ra'e pende py'a. ãy katu, “Ore resapyso va'e-rami ore arandu porã va'e” peje mo'ã pendéjehe. Upéa-gwi pende apu-gwi, iky'a-ma voi oĩ-vy pende py'a, he'i fariseu kwéry-pe Hesu.

10

Arandu rehegwa nhe'ẽ omombe'u Hesu ovexa rehegwa nhe'ẽ-rami

¹ Ha upéi katu he'i jevy upe pygwa-pe Hesu:

—Amombe'u-ta peẽ-my anhetegwa va'e. Jaike ramo xikéro-py ovexa oĩ ha-my, okẽ-rupi jaike va'e. Ha imondaháry oporosakeahaty va'e ave katu okẽ-rupi ndoikéiry. Ojeupi ae ohasa xikéro ári-rupi oike hagwã ovexa oĩ ha-my, he'i. ² —Ha okẽ-rupi oike va'e katu ovexa rerekwa voi, he'i. ³ —Ogwahẽ ou-vy ramo, imbotyhaty járy onhokendavo íxupe. Upéi ohenói gwymba. Peteĩ teĩ héry-py ohenói.

Ohenói ramo, ohendu inhe'ẽ hymba. Upéi okapy ogweraha. ⁴ Ogwenohẽ rire gwymba gwive, oho henonde-rupi. Oikwaa inhe'ẽ. Upéa-gwi oho hupive hikwái, he'i. ⁵ —Ha herekwa e'ỹ va'e-pe katu nomoirũséi voi. Ndohoséi hupive. Herekwa e'ỹ va'e nhe'ẽ ndoikwaái voi. Upéa-gwi okanhy oje'ói-vy íxugwi, he'i upe pygwa-pe Hesu.

⁶ Arandu rehegwa nhe'ẽ omombe'u íxupe kwéry ovexa rehegwa nhe'ẽ-rami. Ha henduha katu mbava'e-rehe po he'ise Hesu ndoikwaái voi hikwái.

*“Pe herekwa heko porã tee va'e xe-rehe voi he'i”
he'i Hesu*

⁷ Upéixa ramo he'i jevy íxupe kwéry Hesu:

—Amombe'u-ta peẽ-my anhetegwa va'e. Ovexa rokẽ he'ise xe-rehe. ⁸ Xe renonde-py ou va'ekwe-rehe gwive he'ise imondaháry oporosakeahaty ave. Ha nohendúiry íxupe ovexa. Xe nhe'ẽ renduha-pe he'ise ovexa. ⁹ Okẽ, ha'e ramo xéjehe voínte ha'e. Okẽ-rupi oike va'e gwive xe-rehe ojerovia va'e aresende va'erã íxupe. Ndaiky-hyjéi va'erã oike ike-vy. Ikyhyje e'ỹ reheve osẽ osẽ va'erã. Oĩ hese onhangareko va'e. Oheka va'erã ho'u va'erã, he'i gwĩ hese ojerovia va'e-rehe. ¹⁰ —Ha imondaháry katu nopenái ovexa-rehe. Omonda hagwã mante íxupe ou va'e. Ijukapyrã voi ovexa. Ohundi hagwã mante íxupe ou. Ha xe katu aju va'ekwe amoingove hagwã ovexa-pe. Amoingove porãve rãve va'erã íxupe, he'i.

¹¹ —Herekwa heko porã tee va'e gwymba ndive ojejuka uka hagwãixa opyta. Pe herekwa

heko porã tee va'e xe-rehe voi he'i, he'i.*
 12-13 —Hembigwái ae katu ogana hagwã mante omba'apo va'e ndaha'éí herekwa tee. Ijáry e'ỹ voi upéa. Upe va'e nopenái mymba-rehe. Ogana hagwã mante omba'apo. Upéa-gwi ogwahẽ ou ramo jagwarete, nonhangareko porãí hymba-rehe. Oripara mante íxugwi. Upe-ma ramo oipyhy mymba-pe jagwarete omosarambipa hagwã.

14-15 Pe ovexa rerekwa hekoha porã tee va'e, ha'e ramo, xéjehe voínte ha'e. Xe Ru rekoha aikwaapa voi. Xe kwaa ave xe Ru. Upéixa ete aikwaa xe rymba. Ha xe rymba xe kwaa ave. Xe rymba rekovía ajejúka ukase va'erã voi. Naxe rakate'ỹiry xe rekove-rehe xe rymba aresende hagwã, he'í.

16 —Momyry mbyry oĩ va'e xe rymba xe areko va'e ave. Ndaha'éí a pygwa, ko xikéro pygwa. Momyrygwa-pe ajererovia uka va'erã. Xe nhe'ẽ ohendu va'erã. Henda henda-rupi peteĩxa oiko va'erã. Peteĩ mante oĩ va'erã herekwa.

17 Xe rymba rekovía ajejúka uka va'erã voi, xe aikove jevy hagwã. Upéa-gwi xe rayhu voi xe Ru. 18 Xe rekove-rehe ipu'akave va'e ndaipóri. Xe jukase-gwi mante naxe jukái va'erã avave. Xe nhe'ẽ-rupi mante xe júka va'erã. Xe nhe'ẽ-py joty ajejúka uka va'erã. Xe nhe'ẽ-py joty aikove jevy va'erã. Upe va'e ajapo hagwã he'i va'ekwe xe-vy xe Ru omanda-vy, he'i judeu kwéry-pe Hesu.

19 Upe va'e nhe'ẽ ohendu ramo, omombe'u joavy avy judeu kwéry:

20 —Ojepota-ma ra'e hese anháy, he'i. —Itavy voi. Ma'erã po pehenduse inhe'ẽ? he'i hese heta

* 10:11 Hb 13.20; 1 Pe 5.4; Ap 7.17

oĩ va'e.

²¹ Outro kwéry he'i:

—Anháy ojepota hese va'e nonhe'ëi ha'e-rami. Anháy rerekoha ndikatúi ombohesa jevy hesapyso e'ỹ va'e-pe, he'i ojóupe hese.

“Erenhemonhandejáry ra'anga anga rei ereikovy” he'i mo'ã Hesu-pe

²² Ha upéi katu oiko-ma Jerusalém tetã-my judeu kwéry arete. Nhandejáry róga kakwaa nhamoatyrõmba hagwe áry arete héry va'e. Upe ramo ro'y eterei voi. ²³ Ha Hesu katu ogwata oiko-vy Nhandejáry róga kakwaa-py. Ogapy onhemboty e'ỹ va'e gwy-py, Salomão onhehenói va'e gwy-py ogwata oiko-vy. ²⁴ Upe-ma ramo ogwahẽ ou-vy judeu ruvixa kwéry. Ogwata jave Hesu, ogweroajere íxupe hikwái:

—Are gwive ko'ánga ete peve orojava ere-mombe'u hagwã ore-vy kiva'e tipo nde oroikwaa porã hagwã. Emombe'u porã katu ore-vy, he'i. —Nde tipo Cristo voi ore remiha'arõ va'e? he'i oporandu-vy íxupe hikwái.

²⁵ Upéi Hesu he'i íxupe kwéry:

—Xe jehegwigwa nhe'ë amombe'u kuri peẽ-my. Ha ndaperoviái voi xe nhe'ë. Xe Ru réry-py xe rembiapo porã va'e. Pende rexapyrã-rupi xe rembiapo. Upe va'e pehexa ramo, ma'erã peje xe-rehe, “Hesu nipo ndaha'ëi Cristo ra'e” peje kuri xe-rehe, he'i. ²⁶ —Xe rymba kwéry e'ỹ va'e-rami peiko va'e xe-vy. Xe re'ýi e'ỹ va'e peẽ. Upéa-gwi ndaperoviáiry xe nhe'ë. ²⁷ Xe rymba kwéry xe nhe'ë renduha va'e voi. Peteĩ teĩ va'e-pe aikwaa. Xe rupive oje'ói

va'erã. ²⁸ Xe rymba gwive amoingove va'e Nhandejáry ndive opa e'ỹ reheve opyta hagwã. Mombyry oréhegwi noĩry va'erã. Xe po pyte-py xe rembiereko meme voi. Ha ndikatúi ogweraha avave xe po pyte-gwi. ²⁹ Upéa xe Ru remimonhangareko uka xe-vy ime'ẽ-vy. Ha'eixagwa ndaipóri. Ipo pyte-py xe Ru rembiereko voi. Ha ndikatúi ogweraha avave ipo pyte-gwi, he'i. ³⁰ —Xe xe Ru ave peteĩxa, he'i judeu ruvixa kwéry-pe.

³¹ Upéa he'i-ma ramo, ojapi hagwã íxupe, ita oipyhy hikwái. Ojukase íxupe mo'ã hikwái.

³² Ha Hesu he'i:

—Pene pa'ũ-rupi heta xe rembiapo porã. Xe Ru nhe'ẽ-py ahexa uka peẽ-my xe ajapo porãha. Kiva'eixagwa-rehe po xe api apise peẽ? he'i judeu ruvixa kwéry-pe.

³³ —Ndorojapi mo'ãi ne rembiapo porã-rehe. Nhandejáry-rehe erenhe'ẽ rei hagwe-rehe ae orojapi-ta. Teko rei jepe erenhemonhandejáry ra'anga anga rei ereiko-vy. Upéa-rehe orojapise, he'i mo'ã íxupe judeu ruvixa kwéry.

³⁴ Upe-ma ramo omombe'u judeu ruvixa kwéry-pe Nhandejáry nhe'ẽ:

—Nhandejáry kwatia nhe'ẽ, pehendu va'e he'i no'ã-rami:

“Tupã kwéry voi peẽ, ha'e-ma peẽ-my”*

he'i Nhandejáry. ³⁵ Ha Nhandejáry nhe'ẽ anhetegwa tee va'e he'i meme. Upéa jaikwaa voi. Pejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe. Gwĩ inhe'ẽ renduha-pe tupã kwéry-py ohenói va'ekwe Nhandejáry.

³⁶ Xe katu Nhandejáry rembiporavo ko yvy-py hemimbou voi xe. Ha, Nhandejáry ra'y voi xe, ha'e

* 10:34 Sl 82.6

ramo xéjehe, ndapejohu porãi va'erã voi xe nhe'ẽ. Teko rei-pe tupã kwéry-py ohenói rei va'ekwe Nhandejáry. Aipo ramo, ma'erã po, “Erenhe'ẽ rei rei ereiko-vy Nhandejáry-rehe” peje joty xe-vy, “Nhandejáry ra'y voi xe, ere ramo”. Ma'erã aipo peje joty xe-vy? he'i. ³⁷—Xe Ru rembiapo ajapo e'ỹ ramo, ani xe rerovia teĩ peẽ, he'i. ³⁸—Ha hembiapo voi katu ajapo ramo, xe rerovia katu peẽ. Ha naxe reroviái ramo jepe peẽ, pejerovia joty katu xe rembiapo porã-rehe. Aipo ramo peikwaa porã-ma arã voi ore rekoha peiko-vy. Peteĩxa xe moirũ xe Ru oiko-vy. Ha xe katu amoirũ peteĩxa xe Ru aiko-vy. Upe va'e peikwaa porã arã, he'i judeu kwéry-pe.

³⁹ Upéa he'i-gwi, oipyhyse jevy mo'ã íxupe hikwái. Ha judeu kwéry ndaipu'akái hese oipyhy hagwã. Osẽ oho-vy íxugwi kwéry.

⁴⁰ Ha upéi katu oho jevy Jordão ysyry rovái. João Batista oporomongarai hagwe-py oho. Upe-py opyta. ⁴¹ Oiko jave upe-py, heta ou oheka-vy:

—Jahexa e'ỹ va'e ndojapói va'ekwe João. Ha Hesu-rehe hemimombe'u gwive anhetegwa nipo ra'e, he'i João-rehe hikwái. ⁴² Upéa-gwi upe-py heta oĩ ojerovia-ma va'e Hesu-rehe hikwái.

11

“Omano ete-ma Lázaro” he'i Hesu gwemimbo'e kwéry-pe

¹ Ha upéi katu oĩ hasy va'e Lázaro héry va'e. Oiko Betânia tetã'i-my. Upe-py oiko ave heindýry Maria, heindýry Marta ave. ² Upéa Maria Nhandejáry Hesu py omohyawkã va'erã. Ho'a vuku apy-py

oikyty va'erã ipy omokã hagwã. ³ Upe va'e Maria tykéry Marta ndive omomrandu uka Hesu-pe:

—Porombo'eháry, ha'e ko ne rembiayhu va'e hasy-ma, he'i Hesu-pe.

⁴ Upéa ohendu ramo:

—Omano hagwã-rami ndahasýi. Hasy-ma ae oĩ-vy Nhandejáry ohexa uka hagwã gwembiapo porãha. Hasy-gwi xe Nhandejáry ra'y va'e ahexa uka va'erã ave xe rembiapo porãha anhembotu-vixa mba'e hagwã, he'i hasy va'e-rehe Hesu.

⁵ Ha Marta Hesu rembiayhu voi. Iky'ýry ikyvy ave hembiayhu ave. ⁶ Ha upéixa ramo jepe oikwaa-ma ramo Lázaro hasymaha, opyta joty upe oĩ ha-py. Mokõi áry opyta joty upe-py.

⁷ Upe rire ae he'i gwemimbo'e kwéry-pe:

—Jaha jevy katu Judéia yvy-py, he'i íxupe kwéry.

⁸ —Nde api apise kuri mo'ã ita-py judeu ruvixa kwéry, porombo'eháry. Ma'erã po erehose jevy joty ha'e kwéry oĩ ha-my? he'i íxupe hemimbo'e.

⁹ Upéi he'i ha'e:

—Áry ramo hesakã meme voi. Jahexa nhande resapeha. Upéa-gwi jagwata porã nhandepysanga e'ỹ reheve. ¹⁰ Ha pyhare katu nhande resapeha e'ỹ reheve jaiko. Upéa-gwi jagwata ramo, nhandepysanga ramo, ja'a arã, he'i ójehe omanotaha áry-rehe.

¹¹ Upéa he'i rire, Lázaro rehegwa omombe'u gwemimbo'e kwéry-pe:

—Oke oĩ-vy nhande rapixa Lázaro. Aha-ta amombáy íxupe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

¹² —Oke oĩ-vy ramo, okwera arã, ore Járy, he'i íxupe hemimbo'e kwéry.

¹³ Ha Hesu omombe'u Lázaro omanoha rehegwa nhe'ẽ okeha rehegwa nhe'ẽ-rami. Ha hemimbo'e kwéry katu mbava'e-pe po he'ise Hesu nhe'ẽ ndoikwaái voi:

“Lázaro oiko porã oke jave” he'i mo'ã ojóupe.

¹⁴ Upéa-gwi omombe'u porã íxupe kwéry omano hagwe:

—Omano ete-ma Lázaro, he'i. ¹⁵ —Naiméi-gwi omano jave, avy'a joty xe. Naiméi-gwi pejerovia va'erã xe-rehe. Upéa-rehe avy'a. Omano jepe jaha katu jahexa íxupe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

¹⁶ —Jaha katu nhande ave nhamano hagwã indive, he'i hapixa kwéry-pe Hesu-rehe Tomé. Dídimó héry ave Tomé.

“Xe ko apomoingove jevy va'ety” he'i Hesu

¹⁷ Upe ramo oho oje'ói-vy Betânia tetã'i-my. Upe-py ogwahẽ ramo Hesu, Lázaro retekwe omoĩ-ma ra'e oheja-vy itakwa-py. Ojapo irundy áry oheja hagwe upe-py. ¹⁸ Ha Jerusalém hi'agwĩ oĩ Betânia tetã'i-gwi. Mbohapy quilômetro para'e. ¹⁹ Upéa-gwi heta judeu kwéry ou Jerusalém-gwi omoirũ hagwã Marta-pe ikypy'ýry ndive. Ou pono omboasy eterei okyvýry-pe. ²⁰ Ha upéi katu ogwahẽ-tama Hesu Marta renda-py. Oikwaa-ma ramo Hesu ogwahõtaha ou-vy, oho ohogwaitĩ íxupe. Ha ikypy'ýry katu opyta hóga-py. Ha upéi Marta ogwahẽ ohogwaitĩ-vy Hesu-pe.

²¹ —Ereime ramo ra'e a-py, xe Járy, nomanói arã ra'e xe kyvy, he'i Hesu-pe. ²² —Omano jepe, erejerure va'e-rehe gwive, ome'ẽ arã voi nde-vy Nhandejáry. Upéa aikwaa voi, he'i íxupe Marta.

²³ —Oikove jevy va'erã nde kyvy, he'i Marta-pe.

²⁴ —Ha'e voi. Aikwaa voi upéa. Jaikove jevy va'eha áry-py oikove jevy va'erã, he'i íxupe Marta.

²⁵ Upéi Hesu he'i:

—Xe ko apomoingove jevy va'ety. Apomoin-gove meme va'ety voi xe. Xe-rehe ojerovia va'e gwive omano ramo jepe, xe ndive oikove meme va'erã, he'i. ²⁶ —Xe ndive oikove va'e gwive, xe-rehe ojerovia va'e gwive nomano mo'ávêi-ma. Ha omano ramo katu, namombyry mo'ãi voi opyta xéhegwi. Xe moirũ va'erã voi opa e'ỹ reheve. Ererovia tipo ko xe nhe'ẽ? he'i Marta-pe Hesu.

²⁷ —Ha'e. Arovia-ma, xe Járy, he'i. —Cristo voi nde nipo ra'e. Nhandejáry ra'y voi nde ra'e. Ko yvy-py ou va'erã va'ekwe voi nde nipo ra'e, he'i Hesu-pe Marta.

Hesa'y-ma Hesu

²⁸ Upéa he'i rire oho ohenói okypy'ýry. Íxupe anho he'i:

—Ogwahẽ-ma ou-vy porombo'eháry. Ne renói-ma, he'i nhemi okypy'ýry-pe.

²⁹ Inhe'ẽ ohendu-ma ramo, pya'e opu'ã oho-ma Hesu ha-py. ³⁰ Ha Hesu nogwahẽi vyteri tetã'i-my. Oĩ joty Hesu Marta ohogwaitĩ íxupe hagwe-py. ³¹ Ha upéi katu ikypy'ýry Maria opu'ã osẽ pya'e oho iha-py.

Ohexa ramo hupive oho ave judeu kwéry hógapy oĩ va'e, omoirũ hagwã íxupe ou va'ekwe:

—Oho-tama ijyta-py Maria ojahe'o hagwã upe-py, he'i mo'ã hese hikwái. Upéixa ramo oho hupive hikwái.

³² Upéi ogwahẽ oho-vy Hesu renda-py. Ogwahẽ-ma ramo, ojeity Maria Hesu rovagwy-py:

—Ereime ramo ra'e a-py, xe Járy, nomanói arã ra'e xe kyvy, he'i íxupe.

³³ Upe ramo ha'e ohexa Maria hasẽ ramo. Indive oĩ va'e judeu hasẽ ramo ohexa ave. Ohexa ramo, ndovy'avéi-ma. Ndaipy'agwapyvéi-ma voi Hesu:

³⁴ —Kipy pemoĩ ra'e omano va'ekwe-pe, he'i oporandu-vy upe pygwa-pe.

—Eju katu erehexa hagwã, porombo'eháry, he'i íxupe hikwái.

³⁵ Hesa'y-ma Hesu. ³⁶ Aipo ramo:

—Hembiayhu tee voi nipo ra'e, he'i omano va'ekwe-rehe hikwái.

³⁷ Outro he'i:

—Hesapyso e'ỹ va'ekwe-pe ombohesa kuri. Mba'éixa Hesu ndojapói Lázaro-rehe ombogwera hagwã? he'i Hesu-rehe hikwái.

Hesu omoingove jevy omano va'ekwe-pe

³⁸ Upe ramo ndaipy'agwapy etéi jevy-ma Hesu oho Lázaro retekwe ombosuru hagwe-py. Omoĩ araka'e itagwasu omboty hagwã.

³⁹ —Peipe'a katu imbotyha, he'i Hesu.

—Ani ereipe'a teĩ. Ine-ma voi ra'e, xe Járy, he'i íxupe. —Xáke ine-ma voi. Ojapo irundy áry ombosuru hagwe, he'i íxupe Marta, omano va'ekwe reindykwe.

⁴⁰ Upéi Hesu he'i:

—Ha'e-ma kuri nde-vy, Xe rerovia ramo ojehexa uka va'erã nde-vy Nhandejáry. Tuvixa mba'eharupi ojehexa uka va'erã nde-vy, he'i Marta-pe.

⁴¹ Upe ramo oipe'a ita imboty hagwe hikwái. Ha Hesu hovayva-ma oĩ-vy yvate-koty:

—Erehendu-ma kuri xe nhe'ë, xe Ru, he'i Nhandejáry-pe. —Upéa-gwi atima porã nde-vy, he'i. ⁴²—Xe rendu meme va'e nde. Aikwaa. Upéa ha'e-ma a-py ijaty va'e ohendu hagwã, he'i hagwã xe-rehe, “Nhandejáry remimbou nipo ra'e ha'e” he'i hagwã xe-rehe, he'i Nhandejáry-pe oraçãõ apo-vy.

⁴³ Upéa he'i rire, he'i:

—Lázaro, esê katu, he'i onhe'ë hatã-vy.

⁴⁴ Upe-ma ramo osê ou-vy omano va'ekwe. Onhenhugwãmba-ma ipy ipo ave ou-vy. Ohovami ra'e ao-py íxupe:

—Pejora katu íxugwi oho hagwã, he'i upe pygwa-pe Hesu.

Onhombó'e mbo'e-ma okwa-vy mburuvixa kwéry ojuka hagwã Hesu-pe

(Mt 26.1-5; Mc 14.1-2; Lc 22.1-2)

⁴⁵ Ha heta oĩ judeu Marta pohuháry ou va'ekwe. Hesu rembiapo ohexa ramo, ojerovia tee-ma hese oiko-vy. ⁴⁶ Ha ojerovia e'ỹ va'e katu oho jevy fariseu kwéry-pe omombe'u Hesu rembiapokwe.

⁴⁷ Upe-ma ramo ojogweroaty fariseu kwéry pa'i ruvixa kwéry ndive:

—Jahexa e'ỹ va'e heta ojapo va'e Hesu. Mbava'e po jajapo-ta hese? ⁴⁸ Anive erejapo teĩ koixagwa, ndaja'éi ramo íxupe, enterove ojerovia tee arã hese, he'i. —Aipo ramo, mburuvixa kwéry romano va'e omanda pohýi arã nhande-rehe kwéry. Ohundi arã Nhandejáry róga kakwaa nhamboete haty-py. Nhane retã ave ogwereco asy arã. Omosẽmba va'erã nhande ruvixa kwéry hekovia omanda mbaraeteve hagwã nhande-rehe, he'i ojóupe hikwái.

⁴⁹ Upe ramo he'i íxupe kwéry Caifás. Upe ángo-py pa'i ruvixagwasu voi Caifás. Ha upéi he'i:

—Mba'eve ndapeikwaáiry voi peẽ, he'i. ⁵⁰ —
Pejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe. Nhane retã retã gwive ogwereco asy ramo, naiporãi arã nhande-vy. Nhande-vy iporãve arã nhande rekovía petẽ va'e omano ramo, he'i Hesu-rehe ojogweroaty va'e-pe.

⁵¹ Upéa he'i-ma ramo nomombe'úi ojehegwigwa. Upe ángo-py oiko pa'i ruvixagwasu ramo. Upéa-gwi Hesu rekorã-rehe omotenonde uka íxupe Nhandejáry: “Judeu kwéry rekovia omano va'erã Hesu” he'i ojehegwigwa e'ỹ va'e omombe'u-vy. ⁵² Ndaha'úi judeu kwéry rekovia mante omano va'erã Hesu. Entéro Nhandejáry re'úi kwéry opa-rupi osarambi va'ekwe rekovia ave omano va'erã. Henda henda-rupi peteixa ijoja hagwã oiko-vy omano va'erã Hesu.

⁵³ Upéa-gwi upe va'e áry gwive onhombo'e mbo'e-ma okwa-vy mburuvixa kwéry judeu va'e ojuka hagwã íxupe. ⁵⁴ Upéa-gwi ndogwatavéi-ma judeu kwéry oĩ ha-rupi. Oho oje'ói-vy tekваты e'ỹ-koty. Efraim tetã-my oho. Upe-py gwemimbo'e kwéry ndive opyta.

⁵⁵ Ha upéi katu oiko-tama aretegwasu páscoa héry va'e, Egito yvy-gwi judeu rembypy osẽ hagwe áry arete héry va'e. Ne'írã oiko jave arete, heta judeu oho Jerusalém-my. Gweko-py oho. Tenondeve oho onhemopotĩ uka hagwã Nhandejáry róga kakwaa-py. ⁵⁶ Ogwahẽ ramo upe-py osareko reko Hesu-rehe hikwái:

—Emombe'u katu ore-vy Hesu rehegwa nhe'ẽ. Ou-ta para'e. Tapa ndou mo'ãi katu Nhandejáry

róga kakwaa-py, peteĩ teĩ he'i ojóupe Nhandejáry róga-py.

⁵⁷ Pa'i ruvixa kwéry fariseu ndive oipyhyse íxupe. Upéa-gwi he'i:

—Ereikwaa ramo oimeha, emombe'u katu ore-vy, he'i Hesu-rehe omanda-vy hikwái.

12

Maria omohyakwã Hesu py

(Mt 26.6-13; Mc 14.3-9)

¹ Ha upéi katu oiko-ta aretegwasu páscoa héry va'e. Seis áry rire oiko-ta. Upe ramo Hesu ogwahẽ oho-vy Betânia tetã'i-my. Upe-py oiko Lázaro Hesu remimoingovekwe. ² Upe-py ogwahẽ rire Hesu, omongaru porã íxupe. Ha Marta ogweroja íxupe hemi'urã oiko-vy. Heta Hesu karu irũ. Ipa'ũ-my ave okaru Lázaro. ³ Upe ramo Lázaro reindy Maria ogweru hyakwã porã tee va'e, nardo héry va'e. Hyru reheve peteĩ litro ogweru. Upe va'e hyakwã porã va'e hepy va'e. Upéi Maria onhohẽ Hesu py-rehe, omohyakwã-vy ipy. Upe rire ho'avuku-py oikyty ipy omokã haggwã. Ha ohasapa hyakwã. Ojohupa koty hyakwã. ⁴ Upe-ma ramo he'i Judas Iscariotes, Hesu mombe'uharã ipyhyharã-pe:

⁵ —Hepy eterei hyakwã va'e. Ma'erã nome'ëi hepy-rehe ra'e? he'i. —Doze jasy omba'apo va'ekwe repy upe va'e. Ma'erã po nome'ëi ra'e iporiahu va'e-pe hyakwã va'e repy? he'i mo'ã Judas hyakwã va'e-rehe.

⁶ Ndaha'éiry ome'ëse-gwi iporiahu va'e-pe. Imondaháry voi Judas. Pirapire ryru-rehe

onhangareko va'e. Ha hyru-py oĩ va'e omonda monda oiko-vy va'e.

⁷ Upe ramo he'i Hesu:

—Ani nde poxy teĩ Maria-rehe. Eheja taxe mohyakwã. Heko-rupi ha'e ou. Xe mohyakwãse rei amano e'ỹ ngatu. Upéa-gwi gweminhongatu omoĩ xe-rehe, he'i judeu rekoha-rehe. ⁸ —Oiko meme pene pa'ũ-rupi iporiahu va'e kwéry. Peme'ẽse ramo, peme'ẽ va'erã íxupe kwéry. Xe ae ndaiko are mo'ãi pene pa'ũ-rupi, he'i upe pygwa-pe Hesu.

Judeu kwéry onhombo'e mbo'e-ma Lázaro-pe ave ojuka hagwã

⁹ Ha upéi katu heta ijaty va'e, judeu kwéry va'e, ohendu Hesu oimeha Betânia tetã'i-my. Upéa-gwi oje'ói ohexa-vy. Lázaro-pe, Hesu remimoin-govekwe rexa-vy ave oje'ói. ¹⁰⁻¹¹ Ha pa'i ruvixa kwéry katu oje'ói ohexa va'e ndojohu porãi:

—Heta judeu ko nanhane moirũvéi-ma, he'i. —Hemimoingovekwe-gwi ojehesa rerova-ma oiko-vy Hesu-rehe. Ojerovia-magwi, ojehesa rerova-ma hese, he'i Hesu-rehe Lázaro-rehe ave. Upéa-gwi onhombo'e mbo'e-ma Lázaro-pe ave ojuka hagwã hikwái.

Ogwahẽ ou-vy Jerusalém tetã-my Hesu; mburika ári ogwahẽ ou-vy

(Mt 21.1-11; Mc 11.1-11; Lc 19.28-40)

¹² (y 17-18) Iko'ẽ-my heta oĩ ijaty va'e Jerusalém-my oho va'ekwe, páscoa areteguasu-py oho va'ekwe. Upe ramo ohendu-ma Hesu rerakwã hikwái:

—Ogwahẽ-tama ou-vy Hesu, he'i ijaty va'e-pe Hesu rerakwã omombe'u-vy.

Upe-py oĩ Hesu rembiapo porã rexahare. Omoirũ ra'e Hesu-pe ohenói ramo Lázaro-pe oytagwi osẽ jevy hagwã. Omoingove jevy jave Lázaro-pe, omoirũ ra'e Íxupe hikwái. Upéa-gwi omombe'u mbe'u herakwã. Ha upéi katu henduhare oho ohogwaitĩ-vy Íxupe:

—Jahexa e'ỹ va'e opu'akaha-py ojapo kuri Hesu, he'i hese omombe'u-vy.

Upéa-gwi oho ohogwaitĩ-vy Íxupe.

¹³ Upe-ma ramo gwĩ henduhare oikyĩ herahavy pindo rogwe hakã reheve. Ohogwaitĩ-vy oho. He'i:

—Tonhemomba'egwasu katu Nhandejáry, he'i onhe'ẽ hatã-vy hikwái. —Nhandejáry réry-py ou va'e-pe tohovasa katu, he'i. —Nhande ruvíxarã-pe tohovasa katu. Nhande Israel kwéry ruvíxagwasurã-pe tohovasa, he'i Hesu-rehe onhe'ẽ hatã hatã-vy hikwái.*

¹⁴ Ha upéi katu Hesu ojohu gwenagwã mburika ra'y ojeupi hagwã hi'ári. Upéixa ete omombe'u va'ekwe Nhandejáry kwatia nhe'ẽ Hesu rehegwarã nhe'ẽ:

¹⁵ “Ani pekyhyje teĩ, he'i Sião mygwa-pe, Pene ruvíxagwasurã ko ogwahẽ-ma ou-vy mburika ári ou. Upéa-gwi ani pekyhyje teĩ”* he'i Nhandejáry nhe'ẽ Jerusalém pygwa-rehe.

¹⁶ Upéixa voi he'i va'ekwe Nhandejáry kwatia nhe'ẽ Hesu rekorã omombe'u-vy. Ha hemimbo'e ndoikwaái voi ra'e Hesu rekorã rehegwa nhe'ẽ. Mburika ári oho ramo, mbava'e-pe po he'ise upe va'e ndoikwaáiry voi. Ha onhembotuvixa mbá'e

* 12:13 Sl 118.25-26 * 12:15 Zc 9.9

rire katu Hesu, oikove jevy rire katu, imandu'a jevy Nhandejáry kwatia nhe'ẽ-rehe hikwái. Hesu rekorã rehegwa nhe'ẽ-rehe imandu'a jevy hikwái. Upe ramo:

—Nhandejáry kwatia he'i hagwe-rami oiko nipo ra'e Hesu-pe. Hesu-pe jajapo va'ekwe, Nhandejáry nhe'ẽ-rupi jajapo nipo ra'e íxupe, he'i omombe'u ojóupe hemimbo'e kwéry.

Ha mburika ra'y ári ou jave omboete ete Hesu-pe ijaty aty va'e kwéry. ¹⁷⁻¹⁸(-) ¹⁹ Ha fariseu kwéry:

—Erehexa pa? Enterove va'e ko ojehesa rerovapa-ma hese hikwái. Ha ojehesa rerova hagwã hese ndikatúi jajoko, he'i ojóupe fariseu kwéry.

“Orohexasa Hesu-pe” he'i judeu e'ỹ va'e grego-py onhe'ẽ va'e

²⁰ Ha Jerusalém-py ogwahẽ ogwa'ẽ-vy heta eta va'ekwe aretegwasu mboeteha. Ipa'ũ-my oĩ ave gwĩ judeu e'ỹ va'e grego-py onhe'ẽ va'e. ²¹ Upe ramo ou Filipe oĩ ha-py. Filipe Galiléia yvy pygwa voi. Betsaida tetã mygwa voi. Ha upéi:

—Mba'ejáry, orohexasa Hesu-pe, he'i Filipe-pe. Oporandu jevy jevy oho hagwã-rehe.

²² Upe ramo oho omombe'u André-pe. Upéi mokõive oho omombe'u Hesu-pe. ²³ Inhe'ẽ ohendu ramo, he'i Hesu:

—Xe Nhande Ryke'y tee va'e. Ogwahẽ-ma anhemomba'egwasu ukaha óra, he'i. ²⁴ — Amombe'u-ta peẽ-my anhetegwa tee va'e. Xejehegwa amombe'u-ta trigo ra'ỹi rehegwa nhe'ẽ-rami. Trigo ra'ỹi nhanhotỹ va'e yvy-py henhói hagwã. Henhói e'ỹ ramo trigo ra'ỹi

mante oĩ. Peteĩ mante oiko. Ha henhói ramo katu ndoikovéi-ma ha'ỹigwe. Ndoikovéi ójehe. Henhói ijagwyje hagwã, onhembohetave hagwã, he'i. ²⁵—Upéixa ete gwekove-rehe hakate'ỹ va'e, ojehéte oiko va'e, onhehundipa rei va'erã hekove. Ndotopái va'erã gwekove repyrã. Ha gwakate'ỹ hagwã gwekove-rehe nopenái va'e katu ko yvy ári, omoĩ ngatu va'erã gwekove Nhandejáry ndive oiko opa e'ỹ reheve hagwã, he'i. ²⁶—Xe rembigwái ramo oikose va'e gwive taxe moirũ katu, he'i. —Upéixa ramo xe aime ha-rupi, xe ndive oiko va'erã ave xe rembigwái. Xe rembigwái va'e gwive omboete va'erã íxupe xe Ru, he'i upe pygwa-pe Hesu.

Kurusu-rehe omanotaha omombe'u Hesu

²⁷ Ha upéi katu he'i jevy upe pygwa-pe Hesu:

—Ko'ángá katu ajepy'apy-ma xéjehe, he'i. —Ndaxe py'agwapyvéi-ma xéjehe. Mbava'e po ha'e-ta xe Ru-pe, ndaikwaái. Ha'e-ta para'e, Xe resende katu xe áry-py. Xe amano hagwã áry-py xe resende katu, ha'e-ta para'e. Nahániry. Xe resende katu, aipo nda'e mo'ãiry. Amano hagwã-ma agwahẽ ajuvy xe óra-py, he'i. ²⁸—Tomomba'egwasu uka nde réry, he'i Gwu-pe.

Upe-ma ramo ohendu yváy-gwi onhe'ẽ va'e:

—Xe réry amomba'egwasu-ma kuri. ãy amomba'egwasu jevy-ta, he'i upe pygwa-pe Túvy.

²⁹ Ha ijaty va'e ohendu ave onhe'ẽ va'e. Hyapu va'e-rami ae ohendu inhe'ẽ:

—Hyapu-ma. Osunu-ma, he'i mo'ã yváy pygwa nhe'ẽ rendu-vy hikwái.

Outro he'i:

—Nhandejáry rembigwái yváy pygwa omombe'u íxupe, he'i mo'ã onhe'ẽ va'ekwe-rehe.

³⁰ Upéixa ramo he'i Hesu:

—Ndaha'éiry xe-vy anho omombe'u va'ekwe. Peẽ-my ave omombe'u onhe'ẽ va'e, he'i. ³¹ —Ãy ogwahẽ-ma ãygwa óra. Yvypóry-pe ahexa uka-tama hekoha vaiha. Ha yvypóry ruvixa-pe amosẽ-tama imondo-vy, he'i anháy ruvixa-rehe. ³² —Ha xe ko, ko yvy-gwi xe rupi rire kurusu-rehe, anhemoirũ uka-ta entéro kente kwéry-pe, he'i ijaty va'e-pe Hesu.

³³ Upéa he'i kurusu-rehe omanotaha omombe'u-vy.

³⁴ Ha upéi he'i íxupe ijaty va'e kwéry:

—Nhandejáry kwatia nhe'ẽ, orohendu va'e, he'i no'ã-rami, “Nomanói va'erã Cristo. Oiko meme va'erã opa e'ỹ-rehe” he'i. Upéixa ramo ma'erã, “Ohupi va'erã omoĩ-vy ko yvy-gwi Nhande Ryke'y tee va'e-pe” ere kuri ore-vy? Kiva'e po ko Nhande Ryke'y tee va'e, ndoroikwaái, he'i íxupe hikwái.*

³⁵ Upéi he'i Hesu:

—Sapy'a apombo'eve-ta ohesape va'e-rami. Ha upe rire katu, aha jevy-ma va'erã, he'i. —Pene pa'ũ-rupi xe aime jave, arakatu-rupi oiko va'e-rami tapeiko kena. Arakatu-rupi peiko ramo, ndapeikói va'erã hesapyso e'ỹ oiko va'e-rami. Pytũ-rupi oiko va'e gwive ndohexáiry gwaperã.

³⁶ Apohesape jave pejerovia katu xe-rehe. Upéixa peiko-ma va'erã arakatu-rupi meme oiko va'e-rami, he'i ijaty va'e-pe Hesu.*

* **12:34** Sl 110.4; Is 9.7; Ez 37.25; Dn 7.14
3.19,21; 8.12; Ef 5.8-13; 1 Ts 5.4-5; 1 Jo 1.5-7

* **12:36** Jo 1.4-5;

Judeu kwéry ndogweroviáiry Hesu nhe'ẽ

Onhe'ẽ oĩ-vy rire onhemo'ã-ma oho-vy Hesu. Ijaty va'e-gwi okanhy-ma oho-vy. ³⁷ Heta jahexa e'ỹ va'e gwive hexapyrã-rupi voi ojapo-ma. Ohexa jepe, ndojerovia etéi voi hese hikwái.

³⁸ Yma va'ekwe omoĩ kwatia-rehe. Hesu rekorã omoĩ va'ekwe Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety héry va'e Isaías. Ohai va'ekwe no'ã-rami: “Kiva'e po ogwerovia nhane remimombe'u, xe Járy? Kiva'e-pe po ohexa uka Nhandejáry ipu'akaha?”*

he'i Nhandejáry nhe'ẽ. ³⁹ Upéa-gwi hembihaike-rami ndogweroviáiry ave Hesu nhe'ẽ hikwái.

Ohai jevy va'ekwe Isaías no'ã-rami:

⁴⁰ “Ogwerovia e'ỹ va'e-pe omoingo Nhandejáry pytũ-rupi. Inharandu porãrãgwe oipe'apa íxugwi. Upéa-rehe hesapyso e'ỹ va'e-rami oiko. Nahi'arandu porái voi. Ndojeréi Nhandejáry-rehe omoirũ hagwã íxupe, Nhandejáry ombogwera hagwã íxupe kwéry”*

he'i Nhandejáry nhe'ẽ. Upéixa ete ohai va'ekwe judeu rekorã Isaías amyri. Upéa-gwi ohai hagwe-rami ndikatúi ojerovia Hesu-rehe hikwái.

⁴¹ Ha Isaías upéte ojehexa uka va'ekwe Hesu rekoha. “Tuvixa mba'e” he'i Hesu rexa-vy. Upéa-gwi omoĩ va'ekwe kwatia-rehe Hesu rehegwarã.

⁴² Judeu kwéry ndogweroviái ramo jepe, heta oĩ mburuvixa judeu va'e ojerovia joty hese. Ha atýra-py katu nomombe'úiry ojeroviaha. Ikyhyje fariseu kwéry-gwi. Nonhemosẽ ukaséi ojeporahéi

* **12:38** Is 53.1 * **12:40** Is 6.10

haty haty-gwi. ⁴³ Onhemboete ukase ramo jepe Nhandejáry-pe, ojehexa uka porãse ave oiko-vy teko rei-pe. Upéa-gwi nomombe'úiry ojeroviaha atýra-py.

“Xe nhe'ẽ mbojevvy va'e gwive, hekoha vai mombe'uharã oĩ ave íxupe” he'i Hesu

⁴⁴ Ha upéi katu onhe'ẽ hatã Hesu:

—Xe-rehe ojerovia tee va'e gwive ojerovia xe mbouhare-rehe ave. Ndaha'éiry xe-rehete anho ojerovia va'e, he'i. ⁴⁵ —Xe reko ohexa kwaa va'e gwive, xe mbouhare reko ohexa kwaa ave. ⁴⁶ Yvypóry kwéry-pe ahesape hagwã aju va'ekwe xe-rehe ojerovia tee va'e gwive oiko e'ỹ hagwã pytũ-rupi. ⁴⁷ Xe remimombe'u renduse e'ỹ va'e gwive, namombe'u mo'ãi íxupe hekoha vaiha. Ndajúi va'ekwe yvypóry rekoha vai mombe'u-vy. Aresende-vy ae aju va'ekwe, he'i. ⁴⁸ —Ha xe nhe'ẽ mbojevvy va'e gwive, xe nhe'ẽ nohenduséi va'e gwive, oikwaa va'erã gwekoha vaiha. Xe aju jevytaha áry-py oikwaa va'erã gwembiapo vaikwe. Áy xe remimombe'u nohenduséi-gwi ombohasa asy va'erã íxupe kwéry Nhandejáry, he'i.

⁴⁹ —Xe jehegwigwa namombe'úi va'e. Xe Ru nhe'ẽ ae amombe'u. Xe Ru xe mbouhare omombe'u xe-vy xe nhe'ẽrã. Xe remimombe'urã ave omombe'u xe-vy. Upéa-gwi xe aju jevytaha áry-py xe nhe'ẽ nohenduséi-gwi ojekwaapa va'erã íxupe hembiaapo vaikwe. ⁵⁰ Ha xe Ru omombe'u va'e xe-vy xe nhe'ẽ katu ohendu va'e gwive amoin-gove va'erã íxupe Nhandejáry ndive opa e'ỹ reheve oiko hagwã. Xe jehegwigwa nhe'ẽ namombe'úi.

Xe nhe'êrã xe Ru omombe'u va'ekwe ae amombe'u voi xe, he'i Hesu upe pygwa-pe.

13

Hesu oipyhéi peteĩ teĩ gwemimbo'e kwéry-pe

¹ Ha upéi katu ogwahẽ-tama areteguasú héry va'e páscoa. Oguhẽ-ma Hesu omanoha óra oheja hagwã ko yvy oho-vy. Ojeupi jevy-tama oho-vy Gwu oiko ha-py. Upéa oikwaa voi Hesu. Ko yvy pygwa he'ýi va'e hembiahyhu meme voi. Meme ete ohayhu íxupe kwéry. Omano peve ohayhu.

² Okaru jave gwemimbo'e kwéry ndive, anháy ruvixa anhayguasú ombo'e ra'e Simão ra'y Judas Iscariotes-pe. Omomandu'a uka ra'e Hesu pyhyharã-rehe:

—Emombe'u katu Hesu oimeha a-py. Ipyhyharã-pe emombe'u katu, he'i ra'e íxupe anhayguasú.

³ Ha Nhandejáry omoingo ra'e Hesu-pe enterove va'e ruvixarã. Upéa oikwaa voi Hesu. Nhandejáry-gwi voi ou ra'e. Ko'ánga oho jevy-tama Nhandejáry oiko ha-py. Upéa oikwaa voi ave Hesu. ⁴ Upe-ma ramo opu'ã omboi oao jo'a. Oipyhy jepykytyhaty. Gwumby-rupi omoĩ oku'a jopy hagwã.

⁵ Upéi hyrurã-py y onhohẽ oipyhéi-ma peteĩ teĩ gwemimbo'e kwéry-pe oipyhéi. Peteĩ teĩ oipyhéi rire omokã jepykytyhaty-py. ⁶ Oguhẽ ramo Simão Pedro renda-py:

—Nde ko xe pyhéi-ta tipo, xe Járy? he'i íxupe oporandu-vy.

⁷ —Ko'ánga ndereikwaái voi mbava'e po xe ajapo-ta nde-rehe. Ha nde-vy oikwaa ukataha óra-py ereikwaa va'erã, he'i Simão Pedro-pe.

Upe ramo he'i:

⁸—Xe ko apa e'ỹ ngatu nde ndaxe pyhéiry va'erã, he'i íxupe Pedro.

—Ndoropyhéiry ramo, naxe moirũ mo'ãvéi-ma voi nde, he'i Pedro-pe Hesu.

⁹—Aipo ramo, he'i —xe pyhéi katu, xe Járy. Upéi xe pohéi mani ave, he'i. —Xe akãhéi mani ave, he'i íxupe Pedro.

¹⁰ Upe ramo Hesu he'i:

—Ne nhe'ẽ katu ndajapo mo'ãi. Jajahu rire, nhane potĩ-ma voi, he'i. —Nhande jajahu rire, nhande rete gwive ipotĩ. Upéixa ramo nhande py mante jaikyty. Upéixa ete peteĩ teĩ pende py'a onhemopotĩ-ma ãy. Ha peteĩ va'e katu opyta ipy'a ky'a reheve.

¹¹ Upéa he'i kiva'e po oikwaa uka-ta ipyhyharã-pe oikwaa-gwi voi.

¹² Ha upéi katu oipyhéi rire omonde jevy oao jo'a omoirũ jevy hagwã íxupe kwéry:

—Peikwaa tipo mbava'e ajapo kuri pende-rehe, he'i. ¹³ —Peẽ, “Ore mbo'eháry” peje voi xe-rehe. “Ore járy” peje xe-rehe. Peje porã voi, he'i. —Pene mbo'eháry voi xe. Pende járy ave voi xe, he'i. —Peje porã voi, he'i. ¹⁴ —Pende járy jepe, pene mbo'eháry jepe apopyhéi joty kuri, he'i. —Upéa-gwi iporã pejopyhéi. ¹⁵ Oropyhéi ranhe xe reko ra'ã hagwã peẽ, peiko hagwã-ma xe rekoha-rupi, penhopytygwõ hagwã tembigwái-rami. ¹⁶ Amombe'uta peẽ-my anhetegwa tee va'e. Ani, “Hembigwái voi xe jepe, xe járy-gwi tuvixave va'e voi xe” peje mo'ã pende py'apy-py. “Hemimondo voi xe jepe, xe mondohare-gwi tuvixave va'e voi xe” ani aipo

peje mo'ã pende py'apy-py.* ¹⁷ Pene rembiaporã peikwaa voi. Upéa pejapo ramo pevy'a va'erã, he'i.

¹⁸ —Xe rembiporavo voi peẽ apokwaa voi. Ha pene pa'ũ-rupi oĩ peteĩ hembiaipo porã e'ỹ va'e. Ovy'a va'erã, nda'éiry hese. Yma gwive he'i va'ekwe Nhandejáry nhe'ẽ upe va'e-rehe:

“Xe karu irũ omoirũ-ma xe a'e e'ỹha-pe omoirũ” he'i Nhandejáry nhe'ẽ. Upéa-gwi Nhandejáry nhe'ẽ he'i hagwe-rami omoirũ-ma kuri xe a'e e'ỹha-pe xe irũ, he'i Judas Iscariotes-rehe. ¹⁹ —Upéa ãy ha'e-ma peẽ-my peje hagwã xe-rehe, “Nhandejáry voi Hesu nipo ra'e” peje hagwã xe-rehe. Ne'írã ojehu xe-vy mba'eve. Ha ojehu rire katu, peje va'erã xe-rehe, “Hesu oikwaa ra'e ojehegwa nhe'ẽ ra'e. Nhandejáry voi Hesu nipo ra'e” peje va'erã xe-rehe, he'i.* ²⁰ —Amombe'u-ta peẽ-my anhetegwa tee va'e. Xe remimondo omogwahẽ va'e, xe mogwahẽ ave. Ha xe mogwahẽ va'e xe mbouhare-pe omogwahẽ ave, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

“Pene pa'ũ-rupi peteĩ va'e xe mombe'u va'erã xe pyhyharã-pe” he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu

²¹ Upéa he'i rire, ndaipy'agwapyvéi-ma Hesu oiko-vy. Omombe'u porã gwemimbo'e kwéry-pe:

—Amombe'u-ta peẽ-my anhetegwa tee va'e. Pene pa'ũ-rupi peteĩ va'e xe mombe'u va'erã xe pyhyharã-pe, he'i íxupe kwéry.

²² Upe ramo osareko ojóehe hikwái. Kiva'e-rehe po he'i Hesu ndoikwaáiry. ²³ Ha xe katu Hesu

* **13:16** Mt 20.24-28; 23.8-12; Mc 9.35; Fp 2.3-7; 1 Pe 5.3 * **13:19** Sl 41.9; Mt 26.20-25; Mc 14.17-21; Lc 22.21-23

remimbo'e, iyyke-rehe agwapy va'e. Xe Hesu rembiayhu voi. ²⁴ Upe ramo Simão Pedro xe renói arepara hagwã hese. Upéi he'i:

—Kiva'e-rehe tipo ere kuri, eporandu katu íxupe, he'i xe-vy Pedro.

²⁵ Upe ramo ojoyke reheve aĩ ramo, ha'e Hesu-pe:

—Kiva'e-rehe tipo ere kuri, xe Jáy —ha'e Hesu-pe anho aporandu-vy.

Ha Hesu he'i:

²⁶ —Upe ame'ẽ-ta va'e íxupe mbojape pehẽgwe amoakỹ rire. Upe va'e-pe ame'ẽ-ta, he'i xe-vy Hesu.

Upe-ma ramo oipyhy-ma mbojape. Hyru-py omoakỹ rire ome'ẽ Simão Iscariotes ra'y Judas-pe.

²⁷ Upe-ma ramo Judas oipyhy rire íxugwi mbojape, oheko me'ẽ-ma íxupe anháy ruvixa anhaygwasu. He'i íxupe Hesu:

—Ejapo pya'e katu erejapose va'e, he'i Judas-pe.

²⁸ Ikaru irũ mbava'e-pe po he'ise Hesu ndoikwaái voi. ²⁹ Ha Judas katu pirapire ryru-rehe onhangareko va'e. Upéa-gwi he'i rei hese opy'apy-py hikwái: “Ojogwa-ta para'e nhane remi'urã” he'i rei hese. “Ome'ẽ-ta para'e iporiahu va'e-pe” he'i rei hese opy'apy-py.

³⁰ Ha Judas mbojape oipyhy rire-ma íxugwi, pya'e osẽ oho-vy. Pytũ-ma ramo osẽ oho-vy.

“Xe apohayhuha-rami, pejohayhu katu peẽ ave” he'i Hesu gwemimbo'e kwéry-pe

³¹ Osẽ rire, he'i jevy Hesu gwemimbo'e kwéry-pe:

—Ko'ánga xe Nhande Ryke'y tee va'e, aikwaa uka-ta peẽ-my xe rekoha porã tee. Xe-rehe

ohexa kwaa va'e, ohexa kwaa ave Nhandejáry-rehe hekoha porã tee va'e. ³² Nhandejáry rekoha porã tee aikwaa-gwi, Nhandejáry oiko ha-rupi ohexa uka-ta enterove ohexapa va'erã xe rekoha porã tee. ãy katu xe rekoha porã tee ohexa ukatama, he'i. ³³ —Naxe are mo'ãi pene pa'ũ-rupi, xe ra'y kwéry. Aha rire, xe reka va'erã. Ko'anga xe ha'e hagwe-rami judeu kwéry-pe, amombe'u-ta peẽ-my. Xe aha hagwã-py ndikatúi peho ave, he'i. ³⁴—Ãy ame'ẽ-ta peẽ-my pende reko pyahurã: Pejohayhu rei katu. Xe apohayhuha-rami, pejohayhu katu peẽ ave. ³⁵ Pejohayhu peiko-vy ramo, “Hesu nhe'ẽ renduha tee voi nipo ra'e” entéro he'i va'erã pende-rehe.*

“Ne'írã osapukái ramo gáju, ere-ta xe-rehe mbohapyha, Ndaikwaái voi íxupe, ere-tama xe-rehe” he'i Pedro-pe Hesu

³⁶ Ha upéi katu oporandu íxupe Simão Pedro:

—Kipy tipo ereho-ta, xe Járý? he'i Hesu-pe.

—Xe aha hagwã-py ndikatúi ereho ãy. Ha upe rire katu ereho va'erã xe rapykwéri, he'i Pedro-pe.

³⁷ —Ma'erã tipo, xe Járý, ãy voi nderehejái aha nde rapykwéri, he'i íxupe. —Nde rekovía amano hagwã-rami aĩ, he'i íxupe Pedro.

³⁸ —Upéa ere ramo, anhetegwa tipo ere xe-vy? he'i. —Amombe'u-ta nde-vy anhetegwa tee va'e. Ne'írã osapukái ramo gáju, ere mo'ã va'erã xe-rehe mbohapyha, “Ndaikwaái voi íxupe” ere mo'ã va'erã xe-rehe, he'i Pedro-pe Hesu.*

* **13:35** Mt 22.39; Jo 15.12; Gl 5.14; 1 Pe 1.22; 1 Jo 3.11; 4.7 * **13:38**
Mt 26.31-35; Mc 14.27-31; Lc 22.31-34

14

“Xe ko Nhandejáry rape rexa ukaha voi” onhe'ê paha-vyuma he'i ójehe Hesu

¹ Upe ramo Hesu he'i jevy gwemimbo'e kwéry-pe:

—Ndikatuvéi xe moirũ ramo jepe, anive pende py'agwapy e'ỹ peiko-vy. Pejerovia katu peiko-vy Nhandejáry-rehe. Pejerovia katu peiko-vy xe-rehe ave, he'i.

² —Xe Ru oiko ha-py heta oĩ jaiko hagwã. Ha ndaipóri ramo ra'e pene renagwã katu, amombe'u ave arã ra'e peẽ-my ra'e. Ha aha-tama amoĩ porã porã hagwã pene renagwã, he'i. ³—Amoĩ porãmba rire katu, aju jevy arã pende-rehe apogweraha hagwã xe aiko ha-py peẽ ave peiko hagwã xe ndive.* ⁴ Xe agwahẽ hagwã-py peikwaa voi. Xe raperã peikwaa ave, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

⁵ Upéi Tomé he'i:

—Kipy po eregwahẽ-ta, ndoroikwaái voi, ore Járy. Upéa-gwi ndikatúi oroikwaa nde raperã, he'i íxupe Tomé.

⁶ Upéi Hesu he'i:

—Xe ko Nhandejáry rape rexa ukaha voi, he'i ójehe. —Xe apu e'ỹ va'e. Anhetegwa mante mombe'uha voi xe, he'i ójehe. —Apomoingove va'e xe. Pene moingoveha voi xe, he'i ójehe Hesu. —Ojéhegwi rei nogwahẽi va'erã oho-vy xe Ru oiko ha-py avave. Ha xe ae araha ramo katu íxupe, ogwahẽ va'erã oho-vy xe Ru ha-py.* ⁷ Xe-rehe pehexa kwaa ramo ra'e, xe Ru-rehe pehexa kwaa

* **14:3** 2 Co 5.1; Ap 21.1-4 * **14:6** At 4.12; Ef 2.18; 3.12

ave arã ra'e. Ha ko'ánga katu pehexa kwaa-ma hese. Peikwaa-ma hekoha, he'i Tomé-pe.

⁸Upéi he'i Filipe:

—Ehexa uka katu ore-vy nde Ru, ore Járy. Xe remiporandu va'e orohexa-ma ramo, orovy'a arã. Naporanduvéi-ma arã nde-vy, he'i Íxupe Filipe.

⁹Upe ramo Hesu he'i:

—Xe are-ma voi pene pa'ũ-rupi aiko-vy. Ma'erã nderehexa kwaái vyteri xe-rehe, Filipe? Xe-rehe ohexa kwaa va'e, xe Ru-rehe ohexa kwaa-ma ave. Oikwaa-ma ave xe Ru-pe. Upéa-gwi ma'erã, “Ehexa uka katu ore-vy nde Ru” ere joty xe-vy. Ma'erã xe Ru erehexase joty? he'i. ¹⁰—Xe reja e'ỹha voi xe Ru. Hembieja e'ỹ voi xe. Peteĩxa oron-homoirũ va'e voi, he'i. —Ma'erã po ndereroviái xe nhe'ẽ, he'i Filipe-pe.

Upéi he'i jevy gwemimbo'e kwéry-pe:

—Ndaha'éi xe jehegwigwa xe remimombe'u va'e peẽ-my. Xe Ru ae peteĩxa xe moirũ va'e. Xe Ru ae ojapo uka xe-vy xe rembiaporã. ¹¹Peteĩxa xe moirũ va'e xe Ru. Ha peteĩxa amoirũ va'e Íxupe. Perovia katu xe nhe'ẽ. Ha ndaperoviaséi ramo jepe, pehexa-ma niko xe rembiapo porã. Upéa-rehe xe rerovia katu, he'i.* ¹²—Amombe'u-ta peẽ-my anhetegwa tee va'e. Aha jevy-ta xe xe Ru oiko ha-py. Upéa-gwi xe-rehe ojerovia-ma oiko-vy va'e gwive, aipytygwõ va'erã Íxupe kwéry. Xe rembiapo-rami hembiaapo porã va'erã. Hembiaapo porãve rãve va'erã katu aipytygwõ ramo Íxupe, he'i.

* **14:11** Jo 10.30; Cl 2.9

¹³ —Oime raẽ va'e-rehe xe réry-py pejerure ramo, xe réry pehenói ramo, ajapo va'erã peẽ-my, aik-waa uka hagwã xe Ru rekoha porã tee peẽ-my.

¹⁴ Oime raẽ va'e-rehe pejerure ramo xe réry-py, xe-rehe pejerovia-gwi, ajapo va'erã peẽ-my, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.*

“Xe rekovia ome'ẽ va'erã peẽ-my pene pytygwõharã pene ndive oiko meme va'erã” he'i Hesu

(Jo 7.38-39; 16.5,7,13; At 2.2-4; Rm 5.5)

¹⁵ Upéi he'i jevy Hesu:

—“Xe rembiayhu va'e voi Hesu” peje ramo xe-rehe, xe nhe'ẽ pejapo-ma va'erã, he'i.

¹⁶ —Xe nhe'ẽ pejapo ramo, xe ko ajerure va'erã xe Ru-pe pende-rehe. Xe rekovia ome'ẽ va'erã peẽ-my pene pytygwõharã. Pene ndive oiko meme hagwã ome'ẽ va'erã peẽ-my. ¹⁷ Upe va'e hemime'ẽrã Nhe'ẽ Marangatu tee va'e voi, anhetegwa tee va'e mombe'uha voi ha'e. Ha teko rei-pe katu nogwahẽ mo'ãiry ou-vy Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Ndohexa kwaái hese teko rei. Ndoikwaáiry íxupe. Ha peẽ katu peikwaa voi íxupe. Pene ndive oiko Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Pende py'apy-py oiko va'erã, he'i.

¹⁸ —Pene tyre'ỹ hagwã ndapoheja mo'ãi. Pene renda-py aju jevy va'erã, he'i. ¹⁹ —Ãy ndaxe rexa are mo'ãi ko yvypóry kwéry. Upe rire ndaxe rexa mo'ãvéi jevy-ma. Ndaxe rexái ramo jepe teko rei, peẽ katu xe rexa joty va'erã. Xe aikove jevy-ma va'erã. Upéa-gwi xe jave peikove ave va'erã

* **14:14** Mt 18.19-20; Mc 11.24; Lc 11.9-10; Jo 15.7; 16.23; 1 Jo 5.14-15

peẽ. ²⁰ Xe aikove jevytaha áry-py peje va'erã xe-rehe, “Peteĩxa omoirũ nipo ra'e Gwu-pe. Peteĩxa nhamoirũ nipo ra'e Hesu-pe. Peteĩxa nhane moirũ nipo ra'e Hesu” peje va'erã xe-rehe, he'i. — Nhanhomoirũha peẽ peikwaa porã va'erã voi, he'i.

²¹ —Xe nhe'ẽ renduha, xe nhe'ẽ apoha, xe rayhuha voi upe va'e. Ha xe rayhu va'e, ohayhu ave va'erã íxupe xe Ru ave. Xe ave ahayhu ave va'erã íxupe. Ajekwaa uka ave va'erã íxupe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

²² Upe-ma ramo oporandu íxupe Judas, ndaha'úi upe Judas ipyhy ukaharã:

—Ma'erã po nderejekwaa uka mo'ái entéro yvypóry-pe, he'i íxupe. —Ma'erã po ore-vy anho erejekwaa uka-ta, ore Jáy? he'i íxupe Judas oporandu-vy.

²³ Upéi Hesu he'i íxupe kwéry:

—Xe rayhu va'e gwive ohendu va'erã xe nhe'ẽ. Ohayhu va'erã íxupe xe Ru ave. Upéa-gwi orogwahẽ va'erã íxupe oroju-vy. Hendive oroiko va'erã, he'i Gwu-rehe, ójehe ave. ²⁴ —Ha xe rayhu e'ỹ va'e gwive, nohendu mo'ái xe nhe'ẽ. Ha xe remimombe'u peẽ-my ndaha'úi xe jehegwigwa. Xe Ru xe mbouhare remimombe'u ae amombe'u peẽ-my, he'i.

²⁵ —Upe va'e peẽ-my xe remimombe'u voi pene pa'ũ-rupi aime jave.

²⁶ Ha ndaikovéi ramo, pene mbo'e va'erã pene pytygwõharã. Nhe'ẽ Marangatu tee va'e voi upe va'e. Upe va'e xe Ru remimbourã xe réry-py voi. Entéro xe-rehe omombe'u va'ekwe-rehe gwive, entéro

xe remimombe'ukwe-rehe ave pene momandu'a uka va'erã, he'i.*

²⁷ —“Tereho katu nde py'agwapy reheve” he'i rei teko rei. Ha xe katu nda'e reíry upéixa. Orombopy'agwapy-ta. Xe py'agwapyha-rami orombopy'agwapy-ta. Upéa-gwi anive pene py'agwapy e'ỹ teĩ. Anive pekyhyje teĩ, he'i.*

²⁸ —“Aha jevy-ta. Ha upe rire katu aju jevy-ta pene ndive apyta hagwã” ha'e kuri peẽ-my. Upéa pehendú voi. ãy xe rayhu tee ramo, pevy'a arã ra'e. Xe Ru ko tuvixave va'e xéhegwi. Aha-ta xe Ru-pe agwahẽ. Upéa-gwi aha jevy ramo jepe, pevy'a arã ra'e. ²⁹ Aha e'ỹ reheve amombe'u-ma peẽ-my xe aha hagwã. Aha rire-ma katu, aipota, “Anhetegwa voi nipo ra'e hemimombe'u” peje va'erã xe-rehe pene mandu'a-vy. Upéa-gwi amombe'u ãy xe aha hagwã peẽ-my. ³⁰ ãy ogwahẽ-ta ou-vy anhaygwasu gwĩ Nhandejáry-rehe ija'e'ỹha-rehe omanda va'e voi. Upéa-gwi nanhomongeta puku mo'ãi pene ndive. Ndaipu'akái xe-rehe anhaygwasu. Xe ndaikóiry inhe'ẽ-rupi. Xe Ru nhe'ẽ-py ae aiko. ³¹ Aipota teko rei oikwaa xe ahayhuha xe Ru-pe. Upéa-gwi xe Ru he'i va'e gwive ajapo-ta inhe'ẽ, he'i. —Nhapu'ã katu ko'a-gwi jaha, he'i.

15

“Uva máta tee va'e he'ise xe-rehe” he'i ójehe Hesu

¹ Upéi he'i jevy gwemimbo'e kwéry-pe Hesu:

* **14:26** 1 Co 2.12 * **14:27** Fp 4.7; Cl 3.15

—Amombe'u-ta peẽ-my xe rehegwa nhe'ẽ uva máta rehegwa nhe'ẽ-rami. Uva máta tee va'e he'ise xe-rehe. Uva máta járy he'ise xe Ru-rehe. ² Hakã hi'a e'ỹ va'erã gwive oipe'a. Uva máta-gwi oipe'a. Ha hakã hi'a porã va'erã katu oheja íxupe. Hakã gwyre mante oipe'a íxugwi. Hi'a porãve hagwã omopotĩ íxupe, he'i. ³—Upéixa pene potĩ-ma pende py'a-py. Xe remimombe'u pehendú va'e gwive pene potĩ-ma voi pende py'a-py. ⁴ Xe moirũ katu peiko-vy peteĩxa. Ha xe ave peteĩxa oromoirũ-ta. Imáta-gwi oipe'a hakã va'e-rami upe va'e hakã ndahi'áiry. Upéixa ete naxe moirũvéi-ma ramo, napene rembiapo porãvéi-ma va'erã. Mba'eve ndapejapovéi-ma va'erã, he'i.

⁵ —Ha uva máta he'ise xe-rehe. Pende-rehe he'ise uva rakã. Peteĩxa xe moirũ va'e, xe ave amoirũ íxupe va'e, upe va'e heta hembiapo porã porã va'erã hi'a porã porã oĩ va'e-rami. Xe e'ỹ reheve mba'eve ete voi ndapejapo mo'ãvéi-ma va'erã, he'i. ⁶—Ha peteĩxa xe moirũ e'ỹ va'e katu hi'a e'ỹ va'e rakã-rami onhemombo va'erã. Ipiru va'erã. Ipiru rire omboaty va'erã ohapy hagwã-py, he'i. ⁷—Peteĩxa xe moirũ ramo, pende py'a-py oiko ramo xe nhe'ẽ, oime raẽ va'e-rehe pejerure ramo katu, ome'ẽ va'erã peẽ-my. ⁸ Pene rembiapo porã porã ramo, ohexa kwaa va'erã xe Ru-rehe hekoha porã tee. Upéixa ramo pene rembiapo porã ramo, xe remimbo'e ramo peiko va'erã. ⁹ Xe Ru xe rayhuha-rami, xe ave apohayhu peẽ-my. Pene mandu'a meme katu apohayhuha-rehe. ¹⁰ Xe nhe'ẽ pehendú peiko-vy ramo, pene mandu'a meme va'erã apohayhuha-rehe. Upéixa voi xe Ru nhe'ẽ ahendu-gwi xe mandu'a meme xe rayhuha-

rehe, he'i.

¹¹ —Upéa ha'e-ma peẽ-my pevy'a hagwã. Xe avy'aha-rami aipota pevy'a ave. Pevy'apa hagwã peiko-vy ha'e-ma peẽ-my.

¹² ãy ha'e-ta peẽ-my: Pejohayhu katu peiko-vy. Apohayhuha-rami pejohayhu katu, he'i.* ¹³ — Oirũ rekovia ojejuka uka va'e, ohayhu tee rei oirũ-pe. Ndoikói ohayhuve va'e, he'i. ¹⁴ —Ha xe irũ voi peẽ. Xe nhe'ẽ pehendu ramo xe irũ tee voi peẽ. ¹⁵ Xe rembigwái, nda'evéi-ma pende-rehe. Mbava'e po ojapo ijáry ndoikwaái voi hembigwái. Ha xe Ru nhe'ẽ ahendu va'ekwe gwive, amombe'u-ma peẽ-my. Upéa-gwi, Xe rembigwái, nda'evéi-ma pende-rehe. Xe irũ tee-py ae apohenói.

¹⁶ Ndaxe poravóiry va'ekwe pene mbo'eharã. Apoporavo va'ekwe ae xe irũrã. Ame'ẽ va'ekwe peẽ-my pene rembiaporã hetave hi'a va'arami peiko hagwã. Aipota pende rekoha porã porã meme opa e'ỹ-rehe hi'a meme va'e-rami. Ndaipotái hesarái rei pende rekoha porã-rehe. Upéixa ramo oime raẽ va'e-rehe pejerure ramo xe réry-py ome'ẽ va'erã peẽ-my.* ¹⁷ Ha'e jevy-ta peẽ-my, Pejohayhu katu peiko-vy, ha'e, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

“Ndaija'éi pende-rehe teko rei” he'i Hesu gwemimbo'e kwéry-pe

¹⁸ Upe ramo he'i jevy gwemimbo'e kwéry-pe Hesu:

* **15:12** Mt 22.39; Jo 13.34; Gl 5.14; 1 Pe 1.22; 1 Jo 3.11; 4.7 * **15:16** Rm 8.29; Ef 1.4; 1 Ts 1.4; 1 Pe 1.2; 2.9

—Ha teko rei katu ndaija'úi xe-rehe. ãy ndaija'e mo'ái pende-rehe. N daija'úi ramo pende-rehe, pene mandu'a katu xe-rehe ija'e'ỹ hagwe-rehe. ¹⁹ Teko rei reko-rupi peiko ramo ra'e, gwe'ýi-rami pende rayhu arã ra'e. Ha apoporavo va'ekwe ndapeikovéi-ma hagwã teko rei reko-rupi. Ndapeikói teko rei re'ýi va'e-rami. Upéa-gwi ndaija'úi pende-rehe teko rei, he'i. ²⁰ —Ha'e kuri peẽ-my, Ani, “Hembigwái jepe xe, xe járy-gwi tuvixave va'e voi xe” peje mo'ái pende py'apy-py pendéjehe. Ani pende resarái ha'e va'ekwe-rehe. Xe rereko asy hagwe-rami, pende rereko asy ave va'erã. Xe rendu hagwe-rami, pene nhe'ẽ ave ohendu va'erã. ²¹ Teko rei ndoikwaái xe mbouhare-pe. Upéa-gwi koixagwa gwive ojapose va'e ojapo va'erã pende-rehe. ²² Ndajúi ramo ra'e, namombe'úi ramo yvypóry-pe ra'e, ndojekwaái arã ra'e ipy'a ky'aha. Ha ko'ánga katu, “Ndajaikwaái voi nhande py'a ky'aha” ndikatuvéiry he'i ójehe. Hekoha vaiha amombe'u teko rei-pe. ²³ Xe-rehe ndaija'úi va'e xe Ru-rehe ndaija'úi ave. ²⁴ Ipa'ũ-rupi xe rembiapo porã porã xeixagwa ojapo va'e ndaipóri. Upéa rehegwa ndajapói ramo ra'e, ndaipy'a ky'ái arã ra'e hikwái. Ha ko'ánga katu xe-rehe ohexa kwaa ramo jepe, ndaija'éiry rei xe-rehe. Xe-rehe ndaija'éiry jave xe Ru-rehe ndaija'éiry ave, he'i.

²⁵ —Yma va'ekwe he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ judeu kwéry ohendu va'e. ãy gwa rekorã omombe'u-ma voi va'ekwe: “Ija'e'ỹ rei xe-rehe” he'i Nhandejáry nhe'ẽ ãy gwa rekorã mombe'u-vy. Upéa-gwi hembihaike-ramima ija'e'ỹ rei xe-rehe

hikwái, he'i.*

²⁶ —Ha pene pytygwoharã Nhe'ẽ Marangatu tee va'e xe Ru gwigwa voi, anhetegwa tee va'e mombe'uha voi. Peẽ-my xe remimbourã voi upe va'e. Xe Ru-gwi xe remimbourã voi. Ou ramo xe mombe'u va'erã. “Anhetegwa voi” he'i xe-rehe. ²⁷ Ha peẽ katu xe anhepyrũ xe rembiapo gwive ãy peve xe moirũ-ma peiko-vy. Upéa-gwi xe mombe'u va'erã peẽ ave, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

16

¹ Upe ramo he'i jevy gwemimbo'e kwéry-pe Hesu:

—Pende rereko asyharã amombe'u-ma peẽ-my. Xe aha rire pende rereko asy va'erã gwĩ pende-rehe ija'e'ỹ va'e. Pende rereko asy ramo, ndaipotáí penhemondýi. Ndaipotái, “Ma'erã po nhande rereko asy oiko-vy” peje pendéjehe, he'i.

² —Pene mosẽ va'erã imondo-vy ojeporahéi haty haty-gwi. “Anive peike teĩ” he'i arã peẽ-my gwĩ pende-rehe ija'e'ỹ va'e. Upéi ogwahẽ va'erã peẽ-my pemanó hagwã áry. Upe-ma ramo pende jukaharã: “Nhandejáry remimbota-rupi jajuka íxupe” he'i mo'ã va'erã pende-rehe. ³ Upéixa voi pene moingo asy va'erã hikwái, ndoikwaái-gwi xe Ru rekoha, xe rekoha ndoikwaái-gwi ave.

⁴ Upéixa amombe'u-ma peẽ-my pende-rehe ija'e'ỹ va'e rekorã. Ha upe rire katu pene moingo asy ramo, pene mandu'a va'erã xe remimombe'ukwe-rehe peẽ-my, he'i íxupe kwéry.

* 15:25 Sl 35.19; 69.4

Hesu omombe'u Nhe'ẽ Marangatu tee va'e re-hegwa nhe'ẽ
(Jo 14.16)

Upéi he'i jevy gwemimbo'e kwéry-pe Hesu:

—Yma gwive ko'ánga ete peve xe aiko pene pa'ũ-rupi. Upéa-gwi namombe'úi peẽ-my pende-rehe ija'e'ỹ va'e rekorã, he'i. ⁵ —Ha ko'ánga katu aha jevy-ta xe xe mbouhare oiko ha-py. Aha-tama jepe aiko-vy, “Kipy tipo ereho-ta?” ndapejéiry xe-vy. ⁶ Ha xe aha hagwã amombe'u-gwi katu ndapevy'avéi-ma voi.

⁷ Ha anhetegwa tee va'e amombe'u-ta peẽ-my. Xe apytave ramo pene ndive, naiporãi arã peẽ-my. Ha aha ramo katu iporãve va'erã peẽ-my. Ndahái ramo, nogwahêi arã ou-vy peẽ-my pene pytygwõharã. Ha aha ramo katu, ambou va'erã peẽ-my pene pytygwõharã. ⁸⁻¹¹ Ogwahê ou-vy ramo pene pytygwõharã Nhe'ẽ Marangatu tee va'e, oikwaa uka va'erã yvypóry kwéry-pe ijapuha, “Jajevy e'ỹ va'e voi nhande” he'i ramo mo'ã ójehe. Ndojeroviái voi xe-rehe oiko-vy. Upéa-gwi oikwaa uka va'erã íxupe kwéry hembiaipo vaikwe. Ha Nhe'ẽ Marangatu tee va'e oikwaa uka ave va'erã íxupe kwéry ijapuha “Onhemonhandejáry rei voi Hesu” he'i ramo mo'ã xe-rehe. Ha aha ramo xe Ru oiko ha-py, peẽ ndaxe rexavéi-ma ramo katu, oikwaa uka va'erã íxupe kwéry xe-rehe ijapuha. Ha Nhe'ẽ Marangatu tee va'e oikwaa uka ave va'erã yvypóry kwéry-pe ijapuha, “Nhande rexakwaa rei va'erã voi Nhandejáry. Nhane rembiapo vaikwe-rehe katu nanhane rereko asy mo'ãi” he'i rei ramo ójehe. Ha ohexa kwaa-ma ramo anháy ruvixa-rehe gwĩ teko rei-pe ombo'e

mbo'eha-rehe ndaipu'akaveimaha nhande-rehe katu, Nhe'ẽ Marangatu tee va'e oikwaa uka va'erã íxupe Nhandejáry-rehe ijapuha, he'i.

¹² —Hetave voi oĩ xe remimombe'use peẽ-my. Ha ãy amombe'u pukuve ramo katu, ipohýive arã peẽ-my. ¹³ Ha upe rire katu Nhe'ẽ Marangatu tee va'e, anhetegwa tee mombe'uha ou ramo, oikwaa uka va'erã peẽ-my anhetegwa va'e gwive. Oje-hegwigwa va'e nomombe'u mo'ãi. Ha hemiendu katu omombe'u va'erã. Oiko-ta va'erã pene renonderã omombe'u va'erã. ¹⁴ Xe rehegwa omombe'u va'erã peẽ-my. Upéa-gwi xe rekoha porã tee oikwaa uka va'erã. ¹⁵ Ha xe rehegwa katu xe Ru rehegwa ave voi. Upéa-gwi ha'e kuri peẽ-my, Xe rehegwa omombe'u va'erã ave peẽ-my Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ou ramo, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

“Xe rexa jevy ramo, pevy'agwasu ete jevy-ma va'erã” he'i Hesu

¹⁶ Upéi he'i jevy íxupe kwéry:

—Ãy ndaxe rexa are mo'ãi peẽ, he'i. —Ha upe rire katu xe rexa jevy va'erã, he'i íxupe kwéry Hesu.

¹⁷ Ha hemimbo'e kwéry ndoikwaáiry inhe'ẽ. He'i ojóupe:

—“Ãy ndaxe rexa are mo'ãi peẽ. Ha upe rire katu xe rexa jevy-ta” he'i kuri nhande-vy. “Aha-gwi xe Ru oiko ha-py” he'i kuri nhande-vy, he'i ojóupe. ¹⁸ —Ma'erã po, “Ha upe rire katu xe rexa jevy-ta” he'i kuri nhande-vy. Mbava'e-rehe nipo he'i nhande-vy, ndajaikwaáiry aipo he'i ramo, he'i ojóupe hikwái Hesu nhe'ẽ-rehe.

¹⁹ Ha Hesu oikwaa-ma oporanduseha ojéupe. Upéa-gwi he'i íxupe kwéry:

—Ha'e kuri peẽ-my, “Ãy ndaxe rexa are mo'ãi peẽ. Ha upe rire katu xe rexa jevy va'erã” ha'e kuri peẽ-my. Upe va'e xe nhe'ẽ-rehe peporandu randu tipo ojóupe peiko-vy? he'i íxupe kwéry. ²⁰—Amombe'u-ta peẽ-my anhetegwa tee va'e. Pene rasẽ va'erã pejahe'o-vy. Ha teko rei katu ovy'a va'erã. Pevy'a e'ỹ va'erã. Ha upe rire katu ndapevy'avéi rire, pevy'a jevy-ma va'erã peiko-vy. ²¹ Imemby-ta va'e-rami peiko va'erã. Imemby-tama ramo kunha ndovy'avéi-ma. Imembytamaha óra-py ohendu-ma ramo gwasy, ndovy'avéi-ma. Ha imemby rire-ma katu, ovy'a jevy omemby-rehe: “Oiko-ma mitã'i. Kunumi ra'e” he'i ojéupe. Upéa-gwi gwasy hagwe-rehe naimandu'avéi-ma, he'i. ²²—Upéixa ete peiko ãy. Imemby-tama va'e-rami peiko. ãy ndapevy'avéi-ma. Ha upe rire katu apohexa jevy-ta. Xe rexa jevy ramo pevy'agwasu ete jevy-ma va'erã, he'i. —Upe ramo pene mbovy'are'ỹ va'e ndoikovéi-ma va'erã. Pevy'a meme ete va'erã, he'i.

²³ —Upe áry-py napeporanduvéi-ma va'erã xe-vy. Amombe'u-ta peẽ-my anhetegwa tee va'e. Oime raẽ va'e-rehe pejerure ramo xe Ru-pe xe réry-py, ome'ẽ va'erã peẽ-my xe Ru. ²⁴ Ko'ánga ete peve ndapejeruréiry xe réry-py. ãy pejerure rure katu xe réry-py. Ome'ẽ va'erã peẽ-my. Hemime'ẽgwe-rehe pevy'apa-ma va'erã, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.*

“Xe ko xe pu'akave-ma aiko-vy yvypóry kwéry-rehe” he'i Hesu

* **16:24** Jo 14.13-14

²⁵ Upe ramo he'i jevy gwemimbo'e kwéry-pe Hesu:

—Amombe'u-ma kuri peẽ-my xe Ru rehegwa nhe'ẽ ambue-py orombo'eha-rami. Ha ogwahẽ va'erã xe amombe'u porãha áry. Upe áry-py xe Ru rehegwa nhe'ẽ ambue va'e orombo'eha-rami namombe'uvéi-ma va'erã. ²⁶ Upe áry-py pejerure va'erã xe Ru-pe. Xe réry-py pejerure va'erã íxupe. Pejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe. Pende rekovía ndajerure mo'ãi íxupe. Xe Ru-pe voi katu pejerure va'erã xe réry-py. ²⁷ Xe rayhu-gwi peẽ ha'e katu pende rayhu ave. “Nhandejáry-gwi ou va'ekwe nipo ra'e Hesu” peje-gwi xe-rehe, pende rayhu ave ha'e. Upéa-gwi xe Ru-pe voi katu pejerure va'erã. ²⁸ Xe ko asẽ va'ekwe xe Ru oiko ha-gwi aju-vy. Ko yvy-py aju va'ekwe. Ha ko'ánga katu aheja jevy-ta ko yvy aha-vy. Xe Ru oiko ha-py aha jevy-ta, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

²⁹ Upe ramo he'i íxupe hikwái:

—Ãy katu eremombe'u porã-ma ore-vy. Nde re-hegwa nhe'ẽ neremombe'uvéi-ma ambue-py ore mbo'eha-rami, he'i. ³⁰ —Opamba'e kwaaha voi nipo nde ra'e, he'i. —Oroikwaase va'e ereikwaa uka ore-vy. Ãy noroporandu mo'ãvéi-ma nde-vy. Upéa-gwi Nhandejáry-gwi ereju va'ekwe nipo ra'e, he'i íxupe hemimbo'e kwéry.

³¹ Ha Hesu he'i:

—Ne'írã pejerovia tee xe-rehe peiko-vy, he'i.

³² —Ogwahẽ-tama ou-vy xe áry. Upe áry-py pesarambipa-ta peteĩ teĩ pende róga-rupi peho-vy. Upéixa xe anho xe rejapa-ta peho-vy. Xe rejapa ramo jepe, naxe anhói joty apyta va'erã. Xe

moirũ joty arã xe Ru, he'i.* ³³—Koixagwa peẽ-my xe remimombe'u voi. Aipota xe moirũ pende py'agwapy hagwã. Pene moingo asy va'erã teko rei. Pene moingo asy ramo jepe, ani joty pekyhyje teĩ. Ndaipu'akái va'erã pende-rehe teko rei. Xe ko xe pu'akave-ma aiko-vy xe rendu e'ÿha-rehe. Upéa-gwi ani pekyhyje teĩ teko rei-gwi, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

17

“Xe irũ-rehe ajerure-ma nde-vy” he'i Nhandejáry-pe Hesu gwemimbo'e-rehe

¹Upéa he'i rire, hovayva Hesu ombojeupi onhe'ẽ Nhandejáry-pe:

—Ogwahẽ-ma ou-vy xe aha hagwã óra, xe Ru, he'i íxupe. —Nde ra'y voi xe, he'i Gwu-pe. —Xe reko porãha ehaxa uka katu ahaxa uka hagwã nde reko porãha. ²Yma va'ekwe nde katu xe moingo entéro yvypóry gwive jaryrã, xe amoingove hagwã ne rembiporavo va'e gwive ne ndive oiko hagwã opa e'ÿ reheve. ³Ha xe remimoingove katu ohexa kwaa porã nde-rehe nde rekoha. Ne anho Tupã tee voi. Ne ramigwa ndaipóri. Ha xe ne remimbou voi. Xe rekoha ohexa kwaa porã ave xe-rehe xe remimoingove. Upéa-gwi ehaxa uka katu xe reko porãha. ⁴Yvypóry-pe ahaxa uka-ma nde reko porãha. Ereme'ẽ va'ekwe xe rembiaporã gwive ajapo-ma katu. ⁵Ko yvy oiko e'ÿ mboyve xe tuvixa mba'e-ma aiko ne ndive va'ekwe. Ko'ánga ne ndive aiko hagwe-rami, xe moingo jevy katu, xe Ru. Xe mbotuvixa mba'e jevy katu.

* **16:32** Mc 14.27

6 —Yvypóry pa'ũ-gwi ereiporavo va'ekwe xe irũrã ereme'ẽ hagwã xe-vy. Íxupe aikwaa uka-ma nde rekoha. Ne rembiporavo nde re'ýi voi. Upéi ereme'ẽ va'ekwe xe-vy xe re'yirã. Ne nhe'ẽ ohendu hikwái. 7 Ko'ánga katu, “Nhandejáry remime'ẽgwe voi íxupe nipo ra'e” he'i ereme'ẽ va'ekwe-rehe xe-vy. 8 Xe-vy ne remimombe'u amombe'u íxupe. Ha xe remimombe'u katu ohendu voi hikwái. “Nhandejáry-gwi ou nipo ra'e Hesu. Ombou nipo ra'e íxupe Nhandejáry” he'i nhande-rehe hikwái.

9 —Ha teko rei-rehe katu ndajerure mo'ãi nde-vy. Xe-vy ne remime'ẽgwe-rehe ae ajerure-ta nde-vy. Nde re'ýi voi. Upéa-gwi ajerure-ta nde-vy hese. 10 Xe areko va'e gwive ne mba'e ave. Ha nde erereko va'e gwive xe mba'e ave. Ha xe remimbo'e katu xe-vy ne remime'ẽgwe xe irũrã ohexa uka-ma xe reko porã teeha. 11 ãy katu aha-ta xe nde ereiko ha-py. Ndaiko mo'ãvéi-ma ko yvy ári. Ha xe remimbo'e katu oiko joty va'erã ko yvy ári. Nde reko marangatu voi, xe Ru. Ne nhe'ẽ-rupi aikwaa uka-ma kuri íxupe kwéry nde rekoha. ãy nde réry-py enhangareko porã katu hese ijoja meme oiko-vy hagwã. Peteixa nhande, nhande jojaha-rami, aipota ijoja ave onhondive hikwái. 12 Hendive xe aime jave ko yvy ári, anhangareko hese aiko-vy nde réry-py, ahexa uka íxupe va'ekwe-py. Anhangareko porã hese aiko-vy. Avave ndaxe rejái oho-vy. Peteĩ va'e mo'ã xe reja kuri oho-vy. Xe irũ tee e'ỹ va'e upéa anhaygwasu rembieraha. Yma hekorã omoĩ va'ekwe kwatia-rehe. Upéa-gwi

hembihaike-rami naxe moirũvéi-ma ãy.*

13 —Ko'ánga aheja-tama ko yvy aha-vy nde ereiko ha-py. Ha aime jave katu kóa xe nhe'ẽ amombe'u íxupe kwéry ovy'a hagwã. Xe avy'aha-rami aipota ovy'apa hikwái. 14 Ne nhe'ẽ amombe'u-ma kuri íxupe ha teko rei katu ndaija'úi-ma hese. Teko rei reko-rupi aiko e'ỹha-rami, xe irũ ave ndoikovéi-ma heko-rupi. Upéa-gwi ndaija'evéi-ma hese teko rei. 15 “Eipe'a katu íxupe heraha-vy ko yvy-gwi” nda'e mo'ãi nde-vy. Ha'e-ta ae, “Eresende katu íxupe. Anháy reko e'ỹ-rupi oiko hagwã eresende katu” ha'e-ta ae nde-vy hese kwéry. 16 Teko rei reko-rupi xe aiko e'ỹha-rami xe irũ ave ndoikovéi-ma heko-rupi. 17 Teko rei reko-rupi ndoikovéi-gwi, ipotĩ-magwi eheja katu toiko ne irũ tee ramo. Anhetegwa tee va'e ne nhe'ẽ. Ne nhe'ẽ rendu ramo emoingo katu ne irũ tee ramo. 18 Yvypóry kwéry-pe amombe'u hagwã xe mbou va'ekwe. Upéixa ete, “Tapeho opa-rupi xe mombe'u-vy” ha'e kuri xe irũ-pe. 19 ãy apena hese-gwi, napenavéi-ma xéjehe. Hekovia ae amano hagwã-rami aĩ. Nde-vy anheme'ẽ-ta ne irũ tee ramo oiko hagwã xe irũ.

20 —Xe irũ-rehe ajerure-ma nde-vy. Ha ko'ánga katu xe irũ nhe'ẽ renduharã-rehe ave ajerure-ta ave. Inhe'ẽ rendu-gwi ojerovia-ma va'erã xe-rehe. 21 Xe-rehe ojerovia va'erã-rehe ajerure-ta nde-vy peteĩxa ijoja tee hagwã xe-rehe ojerovia va'e gwive. Nde ko xe moirũha-rami, xe Ru, xe oromoirũha-rami ave, aipota peteĩxa nhane moirũ hikwái, “Nhandejáry remimbou voi nipo ra'e

* 17:12 Sl 41.9

Hesu” he'i hagwã xe-rehe yvypóry. ²² Nde rekoha erehexa uka xe-vy va'ekwe-rami, ahexa uka ave kuri íxupe xe rekoha peteĩxa ijoja tee hagwã oiko-vy. Nhande nhande jojaha-rami aipota ijoja ave hikwái. ²³ Peteĩxa amoirũ íxupe. Peteĩxa ave xe moirũ nde. Upéixa jaiko ha'e kwéry ijoja porã tee hagwã. Ijoja porã tee ramo, “Nhandejáry remimbou voi nipo ra'e Hesu” aipota he'i va'erã xe-rehe teko rei. Aipota he'i va'erã, “Hesu-pe ohayhuarami Nhandejáry, Nhandejáry reroviaha ave hembiayhu voi nipo ra'e” he'i va'erã.

²⁴ —Ãy, xe Ru, ko va'e xe-vy ne remime'ëgwe voi xe irũrã. Xe aiko ha-rupi, aipota xe moirũ ave. Ndoikói výteri ramo ko yvy xe rayhu va'ekwe ereiko-vy. Upéa-gwi xe momba'egwasu va'ekwe xe rereko-vy. Ãy aipota xe moirũ xe momba'egwasuha ohexa hagwã hikwái. ²⁵ Nde ko erejevavy e'ỹ va'e, xe Ru. Teko rei katu nde kwaa e'ỹha voi. Xe ko ae nde kwaaha voi. Ha xe irũ katu oikwaa-ma nde xe mbouhare. ²⁶ Aikwaa uka va'ekwe íxupe nde rekoha aiko-vy. Ãy aikwaa uka jevy-ta aiko-vy, xe rayhuarami ereiko-vy, ojohayhu porãve rãve hagwã ave. Peteĩxa amoirũse ave íxupe kwéry, he'i Nhandejáry-pe onhe'ë ombojeupi-vy.

18

*Soldado kwéry policía ndive oipyhy Hesu-pe
(Mt 26.47-56; Mc 14.43-50; Lc 22.47-53)*

¹ Upe oração ojapo rire, Hesu osẽ oho-vy gwemimbo'e kwéry ndive. Cedrom y rupagwerupi ohasa oje'ói-vy. Upe-py oĩ yvotyty. Upe-

py oike oho-vy hikwái. ² Upe va'e yvotyty-py onhomboaty aty va'e gwemimbo'e kwéry ndive. Upéa-gwi Judas, Hesu pyhyharã-pe omombe'u va'erã oikwaa voi yvotyty. ³ Upéixa ramo Judas Hesu piári oho upe-py. Hendive oho soldado kwéry. Polícia pa'i ruvixa remimondo va'e, fariseu remimondo va'e ave indive oho. Gwesapeharã ave ogweraha. Gwataendyrã ave ogweraha. Ikutu hagwã reheve oho. ⁴ Ha Hesu oikotaha gwive oikwaapa voi. Upéa-gwi oho ohogwaitĩ joty íxupe:

—Kiva'e-pe tipo peheka peiko-vy? he'i oporandu-vy soldado kwéry-pe Hesu.

Ha soldado kwéry he'i íxupe:

⁵ —Oroheka Nazaré pygwa Hesu-pe, he'i íxupe hikwái.

—Xe voi ko ha'e, he'i onhemombe'u-vy soldado kwéry-pe.

Ha Judas katu Hesu pyhyharã-pe omombe'uhare ou ave Hesu pyhyharã ndive. Onhembo'y ave oĩ-vy upe-py.

⁶ “Xe voi ko ha'e” he'i-ma ramo Hesu, onhemondýi hikwái. Ogwevi mo'ã ramo ho'a oje'ói-vy yvy-py soldado kwéry. ⁷ Ha Hesu oporandu jevy íxupe kwéry:

—Kiva'e-pe tipo peheka? he'i jevy íxupe kwéry.

—Nazaré pygwa Hesu oroheka va'e, he'i jevy íxupe.

⁸ —Xe voi ko ha'e, ha'e-ma kuri peẽ-my. Néi. Xe voi xe reka peiko-vy ramo, peheja katu toho xe irũ gwéry, he'i soldado kwéry-pe.

⁹ Upéa he'i oiko hagwã he'i hagwe-rami. He'i-ma kuri Gwu-pe: “Ne remime'ẽgwe-rehe anhangareko

porã porã aiko-vy. Ndojehesa rerováí xéhegwi avave” he'i kuri gwemimbo'e kwéry-rehe. Upéa-gwi ãy he'i: “Peheja katu toho xe irũ gwéry” he'i.

¹⁰ Upe-ma ramo Simão Pedro ohekýi hyru-gwi okyse. Omopu'ã-vy oikytĩ-ma pa'i ruvixagwasu rembigwái-pe, Malco héry va'e-pe. Oinambijoma íxupe. Ijakatúa kotygwa oikytĩ íxugwi inambi.

¹¹ Upéi he'i Pedro-pe Hesu:

—Emoĩ jevy katu hyru-py nde kyse, he'i. — Nhandejáry nhe'ě-py ahasa asy va'erã. Ani, “Ndohasa asy mo'ãi Hesu” ere erenhemongeta-vy teĩ nde py'apy-py, he'i Pedro-pe.

Ogweraha Hesu-pe Anás róga-py hikwái

¹² Upe rire soldado kwéry huvixa ndive, judeu remimbou polícia ave oipyhy Hesu-pe oipokwama heraha-vy. ¹³ Ogweraha ranhe Anás róga-py. Ha Anás katu Caifás ratyu. Ha Caifás upe va'e ro'y-py pa'i ruvixagwasu ramo opyta. ¹⁴ Upe va'e he'i-ma kuri judeu ruvixa kwéry-pe: “Peẽ-my iporãve arã nhande rekovia peteĩ va'e omano ramo” he'i kuri Hesu-rehe. Ha upéi katu ogweraha íxupe Anás róga-py.

“Ndaha'úi xe hemimbo'e” he'i mo'ã Hesu-rehe Pedro

(Mt 26.57-58,69-70; Mc 14.53-54,66-68; Lc 22.54-57)

¹⁵ Ha Simão Pedro outro Hesu remimbo'e ndive oho hapykwéri. Pe outro hemimbo'e katu pa'i ruvixagwasu kwaaha. Upéa-gwi oike pa'i ruvixa róga kakwaa-py Hesu rapykwéri. ¹⁶ Ha Pedro katu opyta oka-py. Okẽ-my rei oĩ. Upéi pe outro hemimbo'e pa'i ruvixagwasu kwaaha osẽ jevy

ou-vy omombe'u pa'i rembigwái-pe okẽ-rehe onhangareko va'e-pe. Upe-ma ramo oheja Pedro oike:

—Eike katu, he'i íxupe pa'i rembigwái.

¹⁷ Oike rire he'i jevy Pedro-pe pa'i rembigwái:

—Nde tipo ndaha'éí Hesu remimbo'e, he'i oporandu-vy íxupe.

—Ndaha'éí xe, he'i mo'ã.

¹⁸ Ro'y eterei voi. Upéa-rehe pa'i rembigwái kwéry polícia ndive ohatapy ra'e ojepe'e hagwã. ãy onhembo'y tata ypy-py ojepope okwa-vy. Ipa'ũ-my ave Pedro ojepope oĩ-vy.

*Pa'i ruvixagwasu oporandu Hesu-pe
(Mt 26.59-66; Mc 14.55-64; Lc 22.66-71)*

¹⁹ Ha upéi katu pa'i ruvixagwasu oporandu Hesu-pe hemimbo'e kwéry-rehe.

—Mbava'e eremombe'u ijaty va'e-pe? he'i íxupe oporandu-vy.

²⁰ Ha Hesu he'i:

—Xe ko atýra-py meme amombe'u-ma enterove va'e-pe aiko-vy. Ojeporahéi haty haty-rupi xe ambo'e-ma aiko-vy. Nhandejáry róga kakwaa-py ave ambo'e-ma aiko-vy. Judeu kwéry ojogweroaty aty ha-rupi ambo'e aiko-vy. Nhemi ha-rupi ae namombe'uíry aiko-vy, he'i. —Ambue mbue va'e katu namombe'úi nhemi ha-rupi aiko-vy, he'i. ²¹ —Ani xe-vy ereporandu teĩ, he'i. —Xe renduhare-pe ae katu eporandu. Xe renduhare oikwaa porã va'e xe remimombe'ukwe, he'i pa'i ruvixagwasu-pe.

²² Upe-ma ramo peteĩ polícia upe-py oĩ va'e ohovapete íxupe:

—Ma'erã po nde py'agwasu-ma upéixa ere hagwã pa'i ruvixagwasu-pe, he'i íxupe pe polícia.

Upéi Hesu he'i:

²³ —Ereikwaa ramo xe nhe'ẽ porã e'ỹha, emombe'u katu a pygwa-pe xe apuha. Ha xe nhe'ẽ porã ramo jepe, ma'erã katu xe rovapete rei? he'i polícia-pe.

²⁴ Upe-ma ramo Anás omondo Hesu-pe. Pa'i ruvixagwasu Caifás oiko ha-py omondo. Ipokwaha reheve oho Hesu upe-py.

“Ndaha'éí xe hemimbo'e” he'i jevy mo'ã Hesu-rehe Pedro

(Mt 26.71-75; Mc 14.69-72; Lc 22.58-62)

²⁵ Upe ramo Pedro opu'ã joty ojepe'e oĩ-vy tata ypy-py. Ha oporandu íxupe upe pygwa:

—Nde tipo ndaha'éí Hesu remimbo'e? he'i íxupe.

—Nahániry xe, he'i joty mo'ã. —Ndaha'éiry Hesu remimbo'e xe, he'i mo'ã upe pygwa kwéry-pe.

²⁶ Upéi oporandu íxupe pa'i ruvixagwasu rembigwái va'e. Inambikytyĩpyre re'ýi voi. Ha upéi katu oporandu íxupe:

—Nde tipo Hesu irũ? he'i. —Yvotyty-py nde orohexa voi kuri, he'i íxupe hembigwái.

²⁷ —Xe ndaikói kuri, he'i jevy mo'ã Pedro.

Upe-ma ramo osapukái-ma gáju.

Mburuvixagwasu róga kakwaa-py ogweraha Hesu-pe

(Mt 27.1-2,11-14; Mc 15.1-5; Lc 23.1-5)

²⁸ Ha upéi katu oipyhy jevy-ma Hesu-pe herahavy hikwái. Osẽ Caifás róga-gwi oje'ói hagwã mburuvixagwasu róga kakwaa-py. Voi ogwahẽ oje'óivy upe-py. Ha judeu ruvixa kwéry ndoikéiry mburuvixa róga-py. Pe mburuvixa ndaha'úi judeu kwéry va'e. Heko-rupi oiko e'ỹ-gwi ndoikéiry koty-py. Judeu kwéry e'ỹ va'e koty-py ndoikéiry. He'i judeu ruvixa kwéry:

—Jaike ramo nhande kwéry e'ỹ va'e róga-py nhandemongy'a arã. Aipo ramo, nhandemongy'a ramo, ndikatúi arã jakaru aretegwasu-py, he'i ójehe kwéry.

Ha judeu ruvixa kwéry okaruse voi aretegwasu-py. Upéa-gwi ndoikéiry voi mburuvixagwasu róga-py. ²⁹ Upéixa ramo mburuvixagwasu Pilatos osẽ ou-vy koty-gwi:

—Mbava'e tipo ojapo vai ra'e peru hagwã, he'i oporandu-vy judeu ruvixa kwéry-pe.

³⁰ —Nahembiapo vaíry ramo ra'e, ndorogwerúi arã ra'e íxupe nde ha-py, he'i joty hese mburuvixa-pe.

³¹ —Néi, he'i Pilatos. —Peẽ ko peraha katu íxupe pende reko-rupi pejapo hagwã hese, he'i íxupe kwéry.

Upéi he'i judeu ruvixa kwéry:

—Nderejuka ukaséiry joty ore-vy hembiapo vai va'e, he'i. —Ne nhe'ẽ-py mante ojuka va'erã hembiapo vai va'e, he'i mburuvixa-pe.

³² Ha Hesu katu onhemombe'u-ma kuri mba'éixa omano-ta. ãy onhemombe'u hagwe-ramima oiko-tama voi. Onhemombe'u hagwe-ramima onhe'ẽ-ma ãy judeu ruvixa kwéry.

³³ Ha upéi katu mburuvixa oike jevy koty-py ohenói tou Hesu. Ou ramo, oporandu íxupe:

—Nde tipo judeu kwéry ruvixagwasu va'e? he'i íxupe mburuvixa Pilatos.

³⁴ Ha Hesu he'i:

—Ndejehegwi rei para'e ereporandu xe-vy xe kwaa hagwã. Xe mombe'u para'e nde-vy, he'i mburuvixa-pe.

³⁵ —Ndaha'éiry xe judeu kwéry va'e. Nde re'ýi ae pa'i ruvixa kwéry ave nde reru-ma ne moĩ xe popy. Mbava'e tipo erejapo ra'e? he'i íxupe Pilatos.

³⁶ Upéi Hesu he'i:

—Xe ko mburuvixagwasu jepe, namandái va'e yvypóry-rehe, he'i. —Amanda ramo hese kwéry ra'e, aheja arã ra'e xe irũ onhorairõ xe-rehe. Aheja arã ra'e xe resende judeu kwéry-gwi. Ko yvy arigwa-rami katu namandái va'e voi, he'i mburuvixa-pe.

³⁷ —Aipo ramo, nde mburuvixagwasu voi ra'e, he'i íxupe Pilatos.

Upéi he'i Hesu:

—Mburuvixagwasu-py xe renói-ma kuri, he'i. —Xe ko ndaju reíry va'ekwe ko yvy ári. Anhetegwa tee va'e mombe'uharã xe aiko-ma va'ekwe ko yvy-rehe. Ha anhetegwa reroviaha gwive katu xe nhe'ẽ ohendu ave arã, he'i mburuvixa-pe.

³⁸ —Mbava'e nipo anhetegwa va'e, he'i Hesu-pe Pilatos.

*“Emboja katu kurusu-rehe” he'i Hesu-rehe
(Mt 27.15-31; Mc 15.6-20; Lc 23.13-25)*

Upéa he'i rire osẽ jevy koty-gwi omombe'u hagwã judeu kwéry-pe:

—Nahembiapo vaíry ra'e, he'i Hesu-rehe. ³⁹ — Páscoa aretegwasu-py peteĩ preso oĩ va'e apoi-ta va'e íxugwi. Pende reko-rupí apoi íxugwi, he'i. — Aipo ramo, peipota tipo xe apoi pende ruvixagwasu Hesu-gwi, he'i judeu kwéry-pe.

⁴⁰ Upe-ma ramo entéro judeu kwéry va'e gwive onhe'ẽ hatã-ma osapukái-vy hikwái:

—Nahániry, he'i. —Hesu-pe katu ndoroipotáiry erepoi. Barrabás ae oroipota erepoi, he'i mburuvixa-pe judeu kwéry.

Ha Barrabás katu oporasakeahaty voi.

19

¹ Ha upéi katu Pilatos omanda Hesu-rehe:

—Peipyhy katu Hesu-pe peraha-vy. Pembopi mbopi katu íxupe heraha-vy, he'i omanda-vy Hesu-rehe.

² Upe ramo soldado kwéry oipyhy ombopi íxupe. Upéi nhuatĩ-gwi ojapo íxupe inhakã rehegwarã. Ijegwaka ra'anga ojapo omoĩ hagwã inhakã-rehe hikwái. Omonde hese ao pytã va'e, mburuvixa omonde va'e. ³ Upéi peteĩ teĩ ogwahẽ ou-vy hovagwy-py. Imboete ra'anga anga-vy ou hovagwy-py.

—Toiko are katu, toiko are katu, judeu ruvixagwasu, he'i onhembohory-vy Hesu-rehe. Ohovapete pete íxupe.

⁴ Upe-ma ramo Pilatos osẽ jevy koty-gwi oho-vy he'i judeu kwéry-pe:

—Pejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe. Anohẽ jevy-ta íxupe xe ha'e va'e hese peikwaa porã hagwã. Hesu rembiapo vaikwe ndajohúiry voi, he'i judeu kwéry-pe Hesu-rehe.

⁵ He'i rire-ma osẽ jevy-ma ou-vy koty-gwi Hesu. Inhakã-rehe oĩ nhuatĩ-gwi ijegwaka ra'anga. Ao puku pytã va'e-py onhemonde-ma ou-vy. Osẽ-ma ramo:

—Pehexa katu íxupe. Ou-ma katu. Pema'ẽ katu hese, he'i Hesu-rehe Pilatos.

⁶ Ohexa-ma ramo íxupe pa'i ruvixa kwéry polícia kwéry ave onhe'ẽ hatã-ma osapukái-vy:

—Ejuka katu íxupe. Kurusugwasu-rehe ejuka katu íxupe, he'i Hesu-rehe osapukái joa joa-vy hikwái.

—Nahembiapo vaíry vérami ko xe-vy, he'i. — Upéa-gwi peẽ perahase ramo katu, peraha katu íxupe pehupi hagwã imoĩ-vy kurusu-rehe omano hagwã, he'i judeu kwéry-pe.

⁷ Upéi ha'e kwéry he'i: “Xe ko Nhandejáry ra'y” he'i mo'ã ójehe. Ha ore katu ore rembypy Moisés remimombe'ukwe tekoha-rupi joty oroiko va'e. Hesu ae nainhe'ẽ rendúi. Upéa-gwi iporã katu ejuka íxupe, he'i mo'ã mburuvixa-pe Hesu-rehe hikwái.

⁸ “Hesu Nhandejáry ra'y” he'i-ma ramo, omongyhyjeve íxupe judeu kwéry nhe'ẽ. ⁹ Oike jevy koty-py oporandu Hesu-pe:

—Ki-gwi tipo ereju ra'e? he'i íxupe.

Ha Hesu okirirĩ íxugwi. Mba'eve nde'íry mburuvixa-pe. ¹⁰ Upéa-rehe oporandu jevy íxupe:

—Ma'erã po neremombe'úi ra'e xe-vy? he'i. —Ejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe, he'i. —Xe ko amanda va'e nde-rehe, he'i. —Apoi-ta para'e ndéhegwi. Orojuka uka-ta para'e kurusu-rehe, he'i íxupe Pilatos.

¹¹ Upe ramo Hesu he'i:

—Nhandejáry nhe'ẽ-py mante eremanda xe-rehe ereiko-vy, he'i íxupe. —Ne rembiapo vai-ma xe-rehe. Ha judeu ruvixa nde-vy xe juka ukase va'e katu hembiaapo vaivete-ma xe-rehe, he'i mburuvixa-pe Hesu.

¹² Upéa ohendu ramo opoise ise mo'ã íxugwi. Ha judeu kwéry onhe'ẽ hatã jevy-ma íxupe:

—Mburuvixagwasu César katu ndojohu porãi onhemomburuvixa va'e-pe gwive. Upéa-gwi ere-poi ramo íxugwi, ndojohu porãi va'erã erejapose va'e Hesu-rehe, he'i Pilatos-pe hikwái.

¹³ Upéa ohendu ramo, he'i ogwenohẽ jevy hagwã Hesu-pe koty-gwi. Osẽ rire-ma, ogwapy-ma Pilatos oĩ-vy mburuvixa ogwapy haty-py. Upe opu'ã oĩ va'e ita-gwi ojapo va'ekwe ári ogwapy. Ha hebreu nhe'ẽ-py katu ohenói Gabatá-py. ¹⁴ Ha upéi katu haimete-ma larose. Oiko-tama páscoa aretegwasu. Upe-ma ramo he'i judeu kwéry-pe Pilatos:

—Pende ruvixagwasu ko ou-ma, he'i Hesu-rehe.

¹⁵ Ha ha'e kwéry katu:

—Emboja katu, emboja katu imoĩ-vy kurusu-rehe omano hagwã, he'i joa onhe'ẽ hatã-vy hese.

—Pende ruvixagwasu ko peipota tipo xe ajuka íxupe, he'i oporandu-vy judeu kwéry-pe.

Upe ramo he'i pa'i ruvixa kwéry:

—Mburuvixagwasu César anho voi ko ore ruvixa va'e, he'i mo'ã Pilatos-pe hikwái.

¹⁶ Upe-ma ramo Pilatos ojapo ha'e kwéry hemimbota. He'i omboja hagwã Hesu-pe imoĩ-vy kurusugwasu-rehe.

*Omboja Hesu-pe imoĩ-vy kurusugwasu-rehe
(Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Lc 23.26-43)*

Upéi ogweraha-ma íxupe omboja hagwã-py hikwái. ¹⁷ Ha upéi katu Hesu osê oho-vy. Onhemboja hagwã kurusu-rehe oĩ-vy hagwã-py oho. Kurusugwasu ogweraha ho'yrã ojave oho-vy. Akã rendaty-py oje'e ha-py ogweraha íxupe. Ha hebreu nhe'ẽ-py katu ohenói Gólgota-py.

¹⁸ Ha upéi katu ogwahẽ rire oho-vy upe-py, omboja íxupe imoĩ-vy kurusugwasu-rehe. Mokõi hembíapo vai va'e katu ave ohupi yvate. Hesu yke-rehe joja omoĩ íxupe kurusugwasu-rehe. Imbyte-py oĩ Hesu. ¹⁹ Ha Pilatos katu ohai imombe'u hagwã:

—Emoĩ katu kurusu-rehe Hesu akã ári, he'i omanda-vy. —“Ko va'e Hesu Nazaré pygwa judeu kwéry ruvixagwasu voi” he'i hagwã hese, he'i omanda-vy Pilatos.

²⁰ Peteĩ nhe'ẽ ambue mbue-py ohai imoĩ-vy. Ohai hebreu nhe'ẽ-py, ohai latim nhe'ẽ-py. Grego nhe'ẽ-py ohai ave. Ha upéi katu heta judeu ou omonhe'ẽ ohai va'ekwe. Hi'agwĩ oĩ pe tetã-gwi Hesu rupi hagwe-py. ²¹ Upéa-gwi pa'i ruvixagwasu oje'ói Pilatos oiko ha-py:

—“Judeu ruvixagwasu” ani erehai teĩ. “Xe judeu ruvixa voi ko, he'i mo'ã ójehe” ehai ae katu, he'i íxupe judeu ruvixa kwéry.

²² Ha Pilatos nohendúiry joty inhe'ẽ:

—Upéixa ahai-ma kuri. Ndaipe'a mo'ávéi-ma xe ahai va'ekwe, he'i judeu ruvixa kwéry-pe.

²³ Ha irundy soldado katu omboja rire Hesu-pe imoĩ-vy kurusu-rehe, oipyhy ijaokwe omboja'o

ja'o peteĩ teĩ ojóupe. Ha ikamisa pukukwe katu oipyhy ave. Onhembovyvy e'ỹ va'e.

²⁴ Upéixa ramo he'i soldado:

—Ani eremondoro teĩ kamisa puku. Jahuga katu hese. Aipo ramo, ogana va'e togweraha katu, he'i ojóupe Hesu aokwe-rehe onhemogana-vy.

Yma va'ekwe he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ: “Xe aokwe omboja'o peteĩ teĩ ojóupe. Ohuga xe kamisa-rehe hikwái”^{*} he'i Hesu rehegwarã omombe'u-vy. Upéa-gwi hembihaike-rami voi ãy ojapo Hesu aokwe-rehe.

²⁵ Ha upéi katu oĩ irundy kunha kurusu rovagwy-py. Oĩ Hesu sy. Upéi ikypy'ýry ave. Upéi Maria Madalena ave, Clopas rembireko Maria ndive. ²⁶ Upe ramo Hesu ohexa-ma osy-pe. Ijyke-rehe xe anhembo'y aĩ-vy. Xe hemimbo'e hembiahy va'e. Xe rexa-ma ave. Ore rexa ramo, he'i osy-pe:

—Ne memby voi upe va'e, he'i osy-pe xe-rehe.

²⁷ Upéi he'i xe-vy:

—Nde sy voi upe va'e, he'i xe-vy osy-rehe.

Ha upe rire katu xe róga-py araha Hesu sy oiko hagwã xe ha-py.

Omano-ma Hesu

(Mt 27.45-56; Mc 15.33-41; Lc 23.44-49)

²⁸ Ha upéi katu Hesu: “Ajapo va'erã gwive ajapopa-ma voi” he'i ojéupe. Ha Nhandejáry kwatia nhe'ẽ kwaaha voi Hesu. He'i va'ekwe Nhandejáry kwatia nhe'ẽ, “Xe y'uhéi-ma” he'i Hesu rekorã omombe'u-vy. Upéa-gwi hembihaike-rami:

^{*} 19:24 Sl 22.18

—Xe y'uhéi-ma, he'i ójehe.

²⁹ Upe-py oĩ uva rykwere hepy e'ỹ va'e ryru. Upéi bucha omoakỹ. Yvyra apy-rehe, hissopo héry va'e apy-rehe omoĩ imondo-vy íxupe. Oipyte uka ho'u uka-vy íxupe.* ³⁰ Ho'u rire-ma:

—Ajapo va'erã gwive, ajapopa-ma voi, he'i ójehe. He'i rire, onhakã reity-ma omano-ma.

Oikutu kyse puku-py Hesu arokã-my

³¹ Vierne omano Hesu. Iko'ẽ-my, sábado, oiko-ta aretegwasu. Omboete eterei upe va'e arete judeu kwéry. Upéa-gwi oipota omano pya'e:

—Naiporãi oĩ arete-py omano hagwã-rami joty, he'i ojóupe judeu ruvixa kwéry.

Upéa-gwi oho oje'ói-vy mburuvixa Pilatos oiko ha-py:

—Ere katu omopẽ hagwã kurusu-rehe oĩ va'e retyma omano pya'e hagwã, he'i. —Ha upe rire katu eipe'a uka mani kurusu-gwi, he'i íxupe judeu ruvixa kwéry.

³² Upe ramo oho soldado omopẽ hetyma. Hesu yke-rehe ohupi va'ekwe-pe omopẽ hetyma. Upéi outro ijyke-rehe ohupi va'ekwe-pe omopẽ ave hetyma. ³³ Ha ogwahẽ ramo katu oho-vy Hesu oĩ ha-py:

—Omano-ma oĩ-vy, he'i hese soldado.

Upéa-gwi nomopẽiry hetyma. ³⁴ Nomopẽiry ramo jepe hetyma, oikutu joty kyse puku-py Hesu arokã-my. Upéi oikutu rire Hesu arokã-my osyry-ma hugwy y ndive.

³⁵ Xe ko hexahare voi. Amombe'u-ma ojehu va'ekwe perovia hagwã peẽ ave. Anhetegwa tee

* 19:29 Sl 69.21

va'e amombe'uha peikwaa voi. Anhetegwa teeha xe aikwaa ave.

³⁶⁻³⁷ Ha upéi katu yma he'i va'ekwe Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

“Ikãgwe ni peteĩ nonhemopêi va'erã”

he'i. Ha upéi he'i jevy outro Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

“Kysepuku-py oikutu va'ekwe-rehe oma'ẽ va'erã hikwái”*

he'i va'ekwe Nhandejáry kwatia nhe'ẽ Hesu rekorã omombe'u-vy. Upéa-gwi hembihaikwe-rami katu ojapo-ma hese hikwái.

Omoĩ itakwa-py Hesu retekwe

(Mt 27.57-61; Mc 15.42-47; Lc 23.50-56)

³⁸ Ha upe rire katu Arimatéia tetã mygwa José héry va'e ogwahẽ oho-vy Pilatos oiko ha-py. Upe-py oho ojerure hagwã Hesu retekwe-rehe:

—Arahase amoĩ hagwã itakwa-py hetekwe, he'i Hesu-rehe oporandu-vy íxupe.

—Eraha katu hetekwe, he'i íxupe Pilatos.

Ha José katu Hesu nhe'ẽ renduha voi. Henduha jepe ikyhyje judeu ruvixa kwéry-gwi. Upéa-gwi teta-py nomoirũiry voi va'ekwe Hesu-pe. ãy katu José oho-ma ogweraha-vy Hesu retekwe.

³⁹ Hendive oho ave Nicodemos héry va'e. Upe va'e Hesu rexa-vy oho va'ekwe. Pyhare oho va'ekwe. ãy oho ha'e José ndive. Heta ogweraha hyakwã va'e babosa mirra ndive héry va'e. Quarenta e cinco kilo ogweraha. ⁴⁰ Mokõive oipyhy hetekwe.

* **19:36-37** Êx 12.46; Nm 9.12; Sl 34.20; Zc 12.10; Ap 1.7

Omohyakwã rire ae ao, onhugwã hetekwe aopy. Upéa ojapo va'e judeu kwéry omano va'ekwepe heko-rupí ojaty rekovia omoĩ hagwã hetekwe itakwa-py. ⁴¹ Hesu rupi hagwe-py oĩ yvotytygwasu. Upe-py oĩ itagwasu ikwa pyahu va'e. Ha'e-py nomoĩry vyteri hetekwe. ⁴² Hi'agwĩ voi oĩ upe yvotytygwasu. Ha sábadó, judeu kwéry opytu'uha áry katu oiko-tama ave. Upéa-gwi pya'e omoĩ hetekwe itakwa-py. Ha itagwasu-pe ave omboty.

20

“Oipe'a ra'e Nhandejáry Hesu retekwe-pe itakwa-gwi” he'i

(Mt 28.1-8; Mc 16.1-8; Lc 24.1-12)

¹ Ha upéi domingo voi ramo, pyharevete kwarahy hembipe rei vyteri ramo, pytũ para para vyteri jave oho. Oho ohexa hagwã Hesu retekwe Maria Madalena. Upe-py ogwahẽ oho-vy ramo, ohexa-ma itagwasu imbotyhare. ² Ojepe'ama oĩ-vy. Upéa ohexa-ma ramo, oripara jevy imombe'u ou-vy. Ogwahẽ ou-vy Pedro oiko ha-py. Xe Hesu remimbo'e inhirũ tee va'e aiko ha-py ave ou omombe'u:

—Oipe'a ra'e hikwái Nhandejáry Hesu retekwepe. Kipy po ogweraha omoĩ hagwã ra'e íxupe? he'i ore-vy ou-vy Hesu rehegwa omombe'u-vy.

³ Upe-ma ramo ore mokõive va'e oroho orohexa hagwã hetekwe rendagwe-py. Pedro ndive xe aha.

⁴ Ororipara oroho-vy. Ha xe hatãve aripara. Xe ranhe agwahẽ aha-vy upe-py. ⁵ Agwahẽ-ma ramo ajeavyv hetekwe rendagwe ahovapyexa hagwã. Ijaokwe imorotĩ porã va'e ahexa inhugwã hagwe mate oĩ ramo. Ha ndaikéiry. ⁶ Xe rapykwéri

ogwahẽ ou-vy Simão Pedro ave. Ou-ma oike-ma itakwa rye py-py. Ijaokwe imorotĩ va'e mante ave ohexa. Inhugwã hagwe mo'ã oĩ. ⁷ Upe hovaho'i hagwe noĩry ijaokwe imorotĩ va'e ndive. Upe va'e anho oĩ. ⁸ Upéi xe agwahẽ ranhe va'ekwe, aike ave va'ekwe itakwa rye py-py. Ahexa-ma ramo, arovia-ma. ⁹ Ha Nhandejáry kwatia nhe'ẽ, Hesu oikove jevy va'erã, he'i va'ekwe katu, ne'irá oroikwaa he'ise va'e. ¹⁰ Ha upéi katu oroho jevy ore róga-py.

*Hesu ojekwaa uka jevy Maria Madalena-pe
(Mt 28.9-10; Mc 16.9-11)*

¹¹ Ha Maria Madalena katu ndoikéiry itakwa rye py-py. Ita yke-rehe opyta hasẽ oĩ-vy. Gwasẽ reheve ojeayvy ohovapyexa hagwã. ¹² Upéi ohexa-ma mokõi Nhandejáry rembigwái yváy pygwa va'e. Ao morotĩ va'e omonde ramo ohexa. Hesu rupagwe ári ogwapy oĩ-vy. Peteĩ inhakã rupagwe-py, outro ikupy rendagwe-py. Mokõive oporandu íxupe:

¹³ —Ma'erã tipo ne rasẽ, he'i kunha-pe.

Kunha he'i íxupe:

—Ogweraha ra'e xe Járy retekwe, he'i íxupe kunha. —Kipy po omoĩ ra'e íxupe, xe ndaikwaáiry, he'i mokõive va'e-pe kunha.

¹⁴ Upéa he'i rire, ojerova ramo ohexa Hesu-pe onhembo'y oĩ-vy ramo. Hesu teĩ nipo ra'e ohexa, ha kunha ndoikwaáiry íxupe.

¹⁵ —Ma'erã tipo ne rasẽ ereĩ-vy? he'i. —Kiva'e-pe tipo ereheka ereiko-vy, kunha, he'i kunha-pe Hesu.

“Yvotyty-rehe onhangarekoha voi upéa” he'i mo'ã opy'apy-py kunha Hesu-rehe. Upéa-gwi he'i Hesu-pe:

—Ereraha ramo ra'e íxupe, eremoĩ ambue henda-koty emombe'u katu xe-vy, xe araha hagwã íxupe, he'i mo'ã Hesu-pe ndoikwaái-gwi.

¹⁶ —Nde Maria, he'i íxupe Hesu.

Upe-ma ramo oikwaa-ma íxupe ojerova Hesu ha-koty:

—Nde Raboni, he'i íxupe onhe'ẽ-py hebreu nhe'ẽ-py.

Raboni he'ise xe mbo'eháry-pe.

¹⁷ Ha upéi katu he'i íxupe Hesu:

—Ndajeupíry vyteri aha-vy xe Ru oiko ha-py, he'i. —Upéa-gwi anive xe kwavã teĩ. Tereho mani katu nde xe re'ýi oiko ha-py emombe'u xe nhe'ẽ: “Ajeupi-ta aha-vy xe Ru ha-py. Xe Ru ko ha'e kwéry Túvy ave. Xe Járy ijáry kwéry ave. Upe va'e ha-py ajeupi-ta aha-vy” he'i. —Ko va'e nhe'ẽ eraha emombe'u katu íxupe kwéry, he'i kunha-pe Hesu.

¹⁸ Upe-ma ramo Maria Madalena oho jevy omombe'u Hesu remimbo'e kwéry-pe:

—Ahexa-ma kuri Nhandejáry Hesu-pe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

Upéi omombe'u íxupe Hesu nhe'ẽgwe.

*Hesu ojekwaa uka jevy gwemimbo'e kwéry-pe
(Lc 24.36-43)*

¹⁹ Upe áry-py domingo ka'aru ete ojogweroaty oĩ-vy koty-py Hesu remimbo'e kwéry. Ikyhyje voi judeu ruvixa-gwi hikwái. Upéa-gwi hatã omboty hikwái okẽ. Upe-ma ramo ogwahẽ-ma ou-vy Hesu. Ipa'ũ-my ojekwaa-ma oĩ-vy:

—Tapende py'agwapy katu xe-rehe, he'i-ma íxupe kwéry.

²⁰ Upéa he'i rire, ohexa uka íxupe kwéry opo oikutu hagwe. Oarokã oikutu hagwe ohexa uka ave. Ojáry-pe ohexa ramo, ovy'a eterei-ma hikwái.

²¹ Upe ramo he'i jevy íxupe kwéry:

—Tapende py'agwapy katu xe-rehe, he'i. — Xe Ru nhe'ẽ-py aju va'ekwe-rami, ãy xe nhe'ẽ-py apomondo-ta ave pemba'apo apo hagwã-rupi, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

²² Upéa he'i rire, oipeju peju íxupe kwéry:

—Toike katu pende py'a-py Nhe'ẽ Marangatu tee va'e, he'i opytu-py oipejukwe-vy. ²³ — Peje ramo, “Tomboyke katu ne rembiapo vaikwe Nhandejáry” peje ramo, omboyke va'erã Nhandejáry íxugwi hembiaapo vaikwe. Ha peje ramo katu, “Ani Nhandejáry omboyke ne rembiapo vaikwe” peje ramo, nomboykéi ave va'erã íxugwi hembiaapo vaikwe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

Tomé rehegwa nhe'ẽ

²⁴ Ogwahẽ ramo Hesu, ndoikóiry koty-py hemimbo'e héry va'e Tomé. Dídimopy ohenói íxupe ave. ²⁵ Upe rire ogwahẽ ramo Tomé, omombe'u íxupe outro hemimbo'e kwéry:

—Orohexa-ma kuri Nhandejáry Hesu-pe, he'i Tomé-pe omombe'u-vy.

Upéi he'i íxupe kwéry Tomé:

—Xe ndaroviáiry, he'i Tomé. —Xe ahexa e'ỹ reheve ipo ikutu hagwe, ndarovia mo'ãi, he'i. — Amo'e'ỹ reheve xe po inharokã-rehe ikutu hagwe-py, ndarovia mo'ãi voi xe, he'i oirũ kwéry-pe Tomé.

26 Peteĩ semana rire hemimbo'e kwéry ojog-
weroaty jevy-ma koty-py oĩ-vy. Hendive oĩ-ma
Tomé. Onhemboty hatã hokẽ gwive. Onhemboty
hatã ramo jepe, ogwahẽ-ma ou-vy Hesu ipa'ũ-my
onhembo'y-ma oĩ-vy:

—Tapende py'agwapy katu xe-rehe, he'i íxupe
kwéry.

27 Upe-ma ramo he'i Tomé-pe:

—Emoĩ a-py ne kwã erehexa hagwã xe po, he'i.
—Eipyso katu nde po emoĩ katu ne kwã xe arokã-
rehe xe kutu hagwe-py ereikwaa hagwã, he'i. —
Ani ne mba'e rerovia e'ỹ teĩ. Erovia tee katu, he'i
Tomé-pe Hesu.

28 —Xe Ruvixa voi ko nde ra'e, he'i. —Xe Járy voi
ra'e, he'i íxupe Tomé.

29 Upéi Hesu he'i íxupe:

—Néi, he'i. —Xe rexa-gwi xe rerovia-ma, Tomé,
he'i. —Ha gwĩ xe rexa e'ỹ reheve xe rerovia joty
ramo, arovy'a voi íxupe. Oiko porã porã tee rei
va'erã upéa, he'i Tomé-pe Hesu.

*João omombe'u ma'erã pa omoĩ kwatia-rehe
Hesu rehegwanhe'ẽ*

30 Ha Hesu katu heta hembiaapo porã porã voi
opu'akaha-rupi oiko-vy. Heroviapyrã-rupi ojapo
gwemimbo'e kwéry remiexagwã. Ha namoĩmbáiry
ko va'e kwatia-py. Heta kwatia-rehe amoĩ e'ỹ va'e
oĩ. 31 Ha ko va'e katu kwatia-rehe amoĩ va'ekwe.
Peẽ-my gwarã amoĩ-ma peje hagwã Hesu-rehe:
“Cristo nhane remiha'arõ va'e voi Hesu nipo ra'e.
Nhandejáry ra'y tee voi nipo ra'e” peje hagwã
Hesu-rehe amoĩ-ma. Aipota pejerovia-ma hese

peiko-vy Hesu réry-py peiko meme hagwã Nhan-dejáry ndive.

21

Hesu ojehexa uka jevy sete gwemimbo'e-pe

¹ Ha upe rire katu Hesu ojehexa uka jevy gwemimbo'e kwéry-pe. Tiberíades ygwasu rembe-rehe a-rami ojehexa uka. ² Upe-py ojogweroaty oĩ-vy Simão Pedro Tomé ndive. Dídimó-py onhehenói ave Tomé. Hendive oĩ ave Caná da Galiléia pygwa Natanael. Omoirũ ave íxupe Zebedeu ra'y. Outro mokõi Hesu remimbo'e omoirũ ave íxupe. ³ Upe ramo Simão Pedro he'i oirũ-pe:

—Aha-ta ajopói pira, he'i oirũ-pe.

—Ne ndive oroho-ta ave pirapói-vy, he'i Pedro-pe hikwái.

Upe ramo ohopa onhemboyru kanóa-py oje'ói-vy. Pyhare-rupí oho ojopói pira mo'ã ha nogwenohẽiry mba'eve. ⁴ Iko'ẽ-my hembipe rei vyteri jave kwarahy, ohexa-ma Hesu-pe oĩ-vy ramo y rembe-py ojekwaa oĩ-vy. Hesu ohexa ramo jepe, ndoikwaáiry íxupe. ⁵ Upe ramo oporandu Hesu:

—Napenhẽi tipo pira, xe ra'y? he'i íxupe kwéry.

—Mba'eve norogwenohẽiry, he'i íxupe hikwái.

⁶ —Aipo ramo, pemombo katu kyha kanóa akatúa-koty. Penohẽ va'erã pira, he'i íxupe kwéry Hesu.

Inhe'ẽ-py omombo ramo ogwenohẽ. Upéi ndikatuvéi-ma ogwenohẽ jevy kyha ipohýi-gwi. Ndikatúi omboyru kanóa-py. Heta eterei pira ojepyhy ra'e kyha-rehe. ⁷ Upe-ma ramo xe Hesu irũ tee va'e ha'e Pedro-pe:

—Nhandejáry Hesu voi upe va'e —ha'e amombe'u-vy.

Upéa ohendu ramo, omboi va'ekwe oao jo'a omonde jevy ho'a haggwã y-py. ⁸ Ha outro hemimbo'e kwéry katu ogwahẽ ou-vy kanóa-py. Hi'agwĩ oĩ y rembe-gwi. Cem metro-rupi ogwahẽ haggwã. Upéa-gwi ou kanóa-py ombotyryry heru-vy kyha pira reheve. ⁹ Osẽ rire kanóa-gwi ohexa tata. Tata ári omoka'ẽ-ta pira. Mbojape ohexa ave. ¹⁰ Upéi he'i Hesu:

—Penohẽ va'ekwe-gwi pira, eruve nhamoka'ëve va'erã pira, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

¹¹ Upe ramo Simão Pedro onhemboyru jevy kanóa-py kyha otira haggwã heru-vy. Upéi ombotyryry heru-vy yvy ete-py. Pira omohynyhẽ voi kyha. Kyha py-py oĩ cento e cinqüenta e três pira tuvixagwe va'e. Heta jepe pira, nomondoróiry joty kyha.

¹² Ha upéi he'i Hesu:

—Peju katu jakaru, he'i íxupe kwéry.

Ha ha'e kwéry katu oikwaa Nhandejáry Hesu uha voi upe va'e. Upéa-gwi noporandúi íxupe onhemombe'u haggwã. Ndaipy'agwasúi oporandu haggwã. Upéa-gwi noporandu jepéiry. ¹³ Ha upéi katu Hesu oho ome'ẽ me'ẽ va'erã oipyhy. Mbojape ome'ẽ íxupe kwéry. Upe rire ome'ẽ me'ẽ pira ka'ẽ ave íxupe kwéry.

¹⁴ Upéixa voi oikove jevy rire, mbohapyharehema ojehexa uka jevy gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

Pedro rehegwa nhe'ẽ

¹⁵ Okaru rire, oporandu Simão Pedro-pe Hesu:

—Xe rayhu tee tipo nde, João ra'y Simão? he'i. —
Xe rayhu-ma voi ne irũ. Nde tipo xe rayhuve joty
tipo nde? he'i Pedro-pe.

—Ha'e katu. Ereikwaa voi xe orohayhuha, xe
Járy, he'i Hesu-pe.

—Aipo ramo, enhangareko katu xe re'ýi-rehe
ereiko-vy. Ovexa-rehe onhangareko va'e-rami,
enhangareko hese, he'i Pedro-pe.

¹⁶ Upéi oporandu jevy íxupe:

—Nde tipo xe rayhu, João ra'y Simão, he'i.

—Ha'e katu, he'i. —Ereikwaa voi xe orohay-
huha, xe Járy, he'i Hesu-pe.

—Aipo ramo, enhangareko katu xe re'ýi kwéry-
rehe. Ovexa rerekwa-rami eiko íxupe kwéry, he'i
Pedro-pe.

¹⁷ Upéi mbohapyha-rehema oporandu jevy
íxupe:

—Xe rayhu tipo nde, João ra'y Simão, he'i íxupe.

Upe-ma ramo ndovy'avéi Pedro. Mbohapyha-
rehe oporandu íxupe-gwi ndovy'avéi-ma. He'i
Hesu-pe:

—Opamba'e ereikwaa va'e, xe Járy. Xe orohay-
huha ereikwaa ave, he'i Pedro.

—Aipo ramo, he'i —enhangareko katu hereko-
vy xe re'ýi kwéry-rehe. Ovexa rerekwa-rami en-
hangareko hese, he'i. ¹⁸ —Ne mitã ramo katu, nde
ku'a jopyha eremoĩ ndéjehe eremboty eregwata
hagwã. Erehose ha-koty ereho voi va'ekwe. Ha
amombe'u-ta nde-vy anhetegwa tee va'e. Nde tuja
ramo, ereipysa va'erã nde po nde pokwa hagwã.
Upéi nde reraha va'erã erehose e'ỹ ha-koty. Nde
pokwaha-rehe ereho va'erã, he'i Pedro-pe Hesu.

19 Upéa he'i oikwaa uka hagwã Pedro-pe, mba'éixa po Pedro omano hagwã:

—Xe moirũ meme-gwi ojejuka uka ramo, omano ramo, ohexa uka va'erã enterove va'e-pe Nhandejáry rekoha porã, he'i Pedro omano-taha áry omombe'u-vy.

Ha upéi katu he'i Pedro-pe:

—Xe moirũ katu ereiko-vy, he'i íxupe Hesu.

Xe rehegwa nhe'ẽ

20 Upe rire ojerova Pedro xe rexa gwapykwe-gwi, xe Hesu irũ tee va'e aju ramo. Kwehe aretepy orokaru ramo, ha'e va'ekwe Hesu-pe ojoyke reheve aĩ-gwi: “Kiva'e tipo ne mombe'u-ta nde pyhyrã-pe” ha'e va'ekwe Hesu-pe. ãy xe agwata aju-vy Pedro rapykwéri-gwi. 21 Ha Pedro katu ojerova ramo xe-rehe xe rexa ramo, gwapykwéri aju ramo, oporandu xe-rehe Hesu-pe:

—Mbava'e tipo oiko-ta ou xe rapykwéri va'e-pe? he'i Hesu-pe xe-rehe.

22 —Xe aipota nomanói xe aju jevy peve ramo ra'e, namombe'úi arã nde-vy ra'e. Nde katu xe moirũ ereiko-vy, he'i Pedro-pe Hesu.

23 Upéa-gwi Hesu remimbo'e kwéry he'i mo'ã ojóupe xe-rehe: “Nomano mo'ãvéi-ma upe va'e”. Ha upéa nde'íry Hesu. He'i ae: “Xe aipota nomanói xe aju peve ramo ra'e, namombe'úi arã nde-vy ra'e” he'i hese Pedro-pe.

24 Ko va'e Hesu rehegwa nhe'ẽ gwive katu xe remimombe'u voi. Xe rembihaikwe ave voi. Anhetegwa tee va'e amombe'uha jaikwaa voi.

Hesu rehegwa nhe'ẽ paha

25 Heta Hesu rembiapo apo xe remimombe'u. Heta xe remimombe'u e'ỹ ave. Peteĩ teĩ omoĩ meme ramo Hesu rembiapo gwive, kwatia-rehe omoĩmba ramo, heta eterei arã oĩ kwatia. Ko yvy ári ndaiporivéi-ma arã vérami henagwã. Heta verei-gwi, ndaijavéi-tama vérami xe-vy.

Nhandejáry Nhe'ẽ
New Testament in Kaiwá (BR:kgk:Kaiwá)

copyright © 2006 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kaiwá

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kaiwá

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
7ba4d793-0e4f-5efd-8f91-509f2a6d9f6a